BAAADUL literar

Revistă trimestrială de cultură
serie nouă, anul XIII, nr. 11 (48), iulie-septembrie 2019

Redactor șef: Gruia NOVAC **Redactor: Voicu Gelu BICHINEȚ**

Revista apare cu sprijinul Consiliului Județean Vaslui,
sub egida Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul”

În acest număr semnează:

Persida RUGU (Cluj-Napoca)
Alexandru JURCAN (Huedin - Cluj)
Cela NEAMȚU (București)
Mircea COLOȘENCO (București)
Doru SCĂRLĂTESCU (Iași)
Ion MAFTEI-FLAVUS (Iași)
Vasile FILIP (Iași)
Adrian VOICA (Iași)
Dan SANDU (Berzunți - Bacău)
Ion FERCU (Buhuși - Bacău)
Cezarina ADAMESCU (Galați)
Teodor OANCĂ (Craiova)
Florentina Loredana DALIAN (Slobozia)
Dan RAVARU (Vaslui)
Mihaela OCHIANU (Vaslui)
Daniel DRAGOMIRESCU (Vaslui)
Teodor PRACSIU (Vaslui)
Cornelius DRĂGAN (Vaslui)
Mihai APOSTU (Dodești - Vaslui)
Marcel MIRON (Cozmești - Vaslui)
Theodor CODREANU (Huși)
Vasile GHICA (Tecuci)
Simion BOGDĂNESCU (Bârlad)
Tomiță URSĂRESCU (Bârlad)
Petruș ANDREI (Bârlad)
George IRAVA (Bârlad)
Gruia NOVAC (Bârlad)

***Vernisaj*: pg. 70-71**
Culegere computerizată
și tehnoredactare: Bogdan ARTENE

*

Adresa revistei:
Editura Sfera,
Bârlad, str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302
e-mail: baaadul_literar@yahoo.com
www.bjvaslui.ro

Materialele nu se înapoiază.
Redacția nu cenzurează articolele, dar responsabilitatea opiniilor cade în sarcina autorilor.

*

Revista a fost tipărită de S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad,
str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302,
în ziua de 20 august 2019.

ISSN 1843-2190, ISSN-L 1843-2190

CUPRINS

Pagina

3 Persida RUGU, *Recviem pentru fratele meu* (Poemata)
4 Gruia NOVAC, *„La început țara noastră a fost o țară de sate”* (Editorial)
6 George IRAVA, *„Dă-mi, Doamne, Țara înapoi !”*
8 Dan RAVARU, *Monografiile satelor, contribuții esențiale la scrierea adevăratei istorii a românilor și a României*
12 Mihaela OCHIANU, *Vlahuță și cultul prieteniei*
14 Doru SCĂRLĂTESCU, *Eminescu și religia. Tentativa christologică*
17 Theodor CODREANU, *Fragmente cu Nietzsche (2)*
18 Mircea COLOȘENCO, *I. Liviu Rebreanu - „Codrea / Glasul inimii”; II. Grafica lui George Bacovia*
22 Vasile FILIP, *I. Iubirea - stare celestă; II. Poezia - urmele care rămân; III. Frământat de îndoieli, mistuit de întrebări*
27 Cezarina ADAMESCU, *Vâslind pe înălțimile celeste*
31 Gruia NOVAC, *Cronici literare (despre: Lucian Vasiliu, Dumitru Augustin Doman, Serghei Coloșenco)*
34 Vasile GHICA, *Perdafuri*
35 Dan SANDU, *Cântec de prieten. Heraldului* ***Petre Isachi***
38 Ion FERCU, *Îmbrâncit în Paradis* (eseu)
40 Dan RAVARU, *Un centenar veridic și simbolic*
44 Teodor PRACSIU, *Schimbarea - unica filosofie educațională ?*
46 Gruia NOVAC, *Noaptea e un sfetnic... (XXVI)*
47 Ion MAFTEI-FLAVUS, *„Și nici mult nu mai este/ Până pe la soare-apune...”* (poezii)
49 Petruș ANDREI, *„Înainte de-a muri, trăiește !”* (sonete)
50 Adrian VOICA, *Nuanțări* (distihuri)
51 Persida RUGU, *„...albastra lizieră-ndepărtată a visului...”* (poeme)
52 Simion BOGDĂNESCU, *„Înseamnă că nu mai există nici soartă!”* (poeme)
54 Tomiță URSĂRESCU, *Autograf* (poeme-sonet)
55 Cornelius DRĂGAN, *„...suntem exact ce trebuie să fim !”* (poezii)
56 Mihai APOSTU, *„Risipă de... Românie !”* (poezii)
57 Marcel MIRON, *„România este patria noastră din tării...”* (poezii)
58 Daniel DRAGOMIRESCU, *Strada Ciurului* (proză)
60 Teodor OANCĂ, *Acasă (III)* (proză)
62 Alexandru JURCAN, *Tedy* (proză)
63 Florentina Loredana DALIAN, *Ceasul din gară* (proză)
67 Gruia NOVAC, *„Cezar era* ***veghetorul****!”*
69 Gruia NOVAC, *Reflecțiile unui ciob din oglinda vremurilor (XXV)*
70 Cela NEAMȚU, *Vernisaj „Ia și tapiseria românească”*
72 Vasile DUMITRU, *Calendar (selectiv)*
Cop.3 Gruia NOVAC, *Să fim mai buni decât reputația noastră !*

Persida RUGU

RECVIEM PENTRU FRATELE MEU

Lucarne arse de tăcere
pe soclul serii se deschid
cum ochiul din albastrul vid
prin somnul toamnei
ca un lied
se schimbă-n fagure de miere

cobor arípa dinspre munte
cum aș urca pe-un cerc polar
când pașii noștri
în zadar
cenușă cern pe-un ax stelar
și-n flăcări zămislesc o punte

ascunsa lacrimă de jad
ne creionează aspra cale
și-argintul apelor din vale
sub vânturi reci
cu-arome pale
ne-aruncă-n ploile ce cad

cum să te smulg din oarba vrere
ce mi te-a dus departe-n cer –
ecouri frânte de năier
se-adună-n mine
când te cer
pe veci cu-a dragostei putere

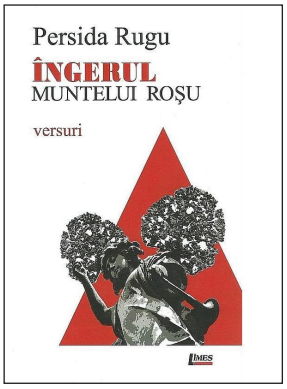

Photo: Elena Cristina NICU (Craiova)

Născută la 14 Decembrie, 1950.
Membră a Uniunii Scriitorilor din România,
filiala Cluj-Napoca

EDITORIAL

Gruia NOVAC

„...sat vechi răzășesc, întemeiet în toată puterea cuvântului; cu gospodari tot unul și unul (...); cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.”

(I. Creangă)

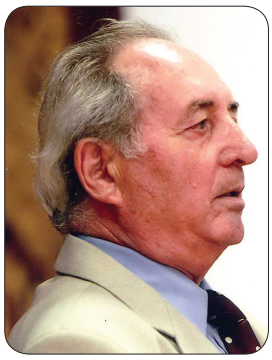

„La început țara noastră a fost o țară de sate”

(Geo Bogza)

Din cele destul peste opt decenii de viață, mai mult de șapte le-am trăit, efectiv, în mediu târgovițesc; adică la oraș. Totuși imaginea satului natal (de fapt, a satelor... natale!) mă urmărește, ea fiind umbra-stafie care mi-a dat puternicia afișată mai mereu și devenită în timpi materialmente concreți, un fel de purtare infatuat-lucidă și teatralistă. În ce mă privește, e ciudat ce povestesc. Căci, deși împrejurările vieții m-au obligat să fiu aleatoriu orășean, am o nesmintită încredere în simțul acela adânc și curat care-mi amintește că semăn cu buneii mei basarabeni – Vasile Novac, Dumitru Surugiu – țărani și români dintr-un ținut dorit (și jefuit) de... atâția!, rădăcinile mele paterne atingând anii de început ai sec. al 17-lea. Cred că mă asemăn cu țăranii lui Sadoveanu din „Neamul Șoimăreștilor”, fără să posed mai nimic dintr-ai lui Nicolae Filimon, Marin Preda sau Ion Istrati („necunoscutul!”).

Satul e acela care m-a pus, primul, în legătură, la propriu, cu cerul. Nu mai reiau povestea, dar, nu știu cum, imaginea mă urmărește și azi, „alergarea” mea sisifică neîncheindu-se încă. Abia **azi** am aflat că **cerul**, după ce se sprijină pe coama unui deal, fuge pe celălalt, mai cu seamă dacă vrei să-l mângâi...

Scriu despre sat. Mă gândesc la baștina venirii mele pe lume. Știind cam cum arată astăzi, mă încearcă o teamă fără motiv explicit. Satul este și nu este! În fața ochilor însă îmi apare imaginea lui de acum opt decenii, când deja înțelegeam ce-i cu mine. Prodănești Vechi, cu medeanul din „centru” căruia i se spunea „La păr”, însă părul despre care scrisese Alecu Russo în „Amintiri” (1841) nu mai exista, el văzând lumina zilei tot aici, dar la 17 martie 1819, era *„un sat frumos, răschirat între grădini și copaci, pe o vale a codrilor Bâcului, cu un păr mare la mijloc”*.

Și-acum îl văd; satul era așezat pe malul pârâului Răut, care-și ducea apele limpezi și lenișe mai departe, vărsându-se în Nistru, între Dubăsari, de dincolo, și Telenești, de dincoace. Mai la vale de școală, în marginea satului dinspre Odărșei, Răutul își domolea apele într-o acumulare care mi se părea imensă, apoi erau dirijate spre scocul morii de apă a Doamnei Ghedi, clădirea impresionându-mă prin culoarea roșie (sau așa mi se părea). Mă duceam adesea cu tata, singurul învățător din sat, iar Doamna, stăpâna morii, îmbrăcată într-o salopetă-pantalon de culoare albastră, îmi dădea întotdeauna o bomboană învelită în hârtie galbenă sticloasă. Odată, tot urmărind un vârtej pe care-l făcea apa înainte de a intra pe canalul spre scoc, am scăpat pe gât bomboana, luându-mi plăcerea suptului. Am dat fuguța la Doamna. – Am ’ghițit-o! – De ce, copilule? – Nu știu. – Ei, dacă nu știi, vii mâine să-ți dau alta. Mâine n-am mai ajuns la Doamna, fiindcă, *„mâine” dimineață*, toată valea Răutului dinspre Prodănești și Ștefănești era plină de soldați înarmați cu niște puști rusești, lungi-lungi. Și ei ne-au dat bomboane, da’ nu în hârtie, la toți copiii... **Era sfârșit de iunie, a anului 1940**!...

De-a lungul istoriei lui, satul românesc mai din toate ținuturile a avut aceeași soartă. Uneori te întrebi cum de a rezistat. Știu; nu e momentul de detalieri acum.

Pagini multe s-au scris, în timp, despre sat și țărani. Vechimea lui trebuie căutată în chiar substantivul care-l numește. Oare câți știu azi că originea cuvântului **sat** e latinească? Un profesor de românească, la activ având ani destui de predare (și facultate la zi!), mi-a spus senin că are proveniență slavă. Multe cuvinte, chiar foarte multe au această proveniență, dar nu și **sat**, nu și **țăran**. Îl informez pe colegul de breaslă că **sat** are la origine latinescul **fossatum**.

Mă tem să nu alunec în explicații obositoare. (!) E timpul, deci, să apelez la opiniile unor oameni cu simțire românească și să selectez. Istoricul de notorietate **Vasile Pârvan** a avut și har scriitoricesc, așa că fiul de țăran din Terchiu nu putea ocoli un subiect sentimental. I-ați citit vreodată versetele despre **Țară** și **Sat**? *„Și din tăcerea întinselor câmpuri/ mi-am tras liniștea gândului/ senin și stăpânitor./ Tăcerea e centru lumii./ Spre tăcere se adună toate,/ ca apa spre prăpastia neagră./ Se îndeasă toți împrejurul liniștei/ spre a-i găsi înțelesul/ și toți se liniștesc împrejurul ei/ și asupra tuturor se așterne/ stăpânitoare/ Tăcerea."*

Și mă întreb eu acum, temându-mă de-un anume răspuns: vor mai fi vreodată satele românești *„fortunate insulae"* (insulele fericirii)?

Mult mai târziu, un poet al tărâmului vasluian, plecat prea devreme dintre noi, **Ion Iancu Lefter**, continuă parcă starea poetică a lui Vasile Pârvan, în versuri, scrise în 1988 (!), cu care surprinde sufletul milenar al satului. Previziunea poetului e sumbră, iar dacă schimbările de azi, care au modificat fizionomia și fiziologia toponimicelor, îl confirmă, înseamnă că un semnal – fie și de alarmă – trebuie tras... (Desigur, satul...) *„Desigur, satul redevine iar/ un spațiu de tăcere nesfârșită,/ îngheață vinul negru în pahar/ și basmele pe vetre se agită.// Fântânile par schituri părăsite/ și nici o umbră nu se-aude-n zare,/ curg, peste case, raze ruginite/ și-n cer abia clipește-un pui de soare.// Prin vii zac doar schelete de prigorii,/ pâraiele în lut s-au ferecat,/ ca niște ulii curg pe ceruri norii/ și-un vânt copacii i-a încălecat.// Arareori, se-aude-o lumânare/ la căpătâiul unui mort, arzând,/ așteaptă satul cea dintâi ninsoare/ în propria sa umbră fumegând"* (din vol. *Săgeata cerbului*, Edit. Cartea Românească, 1988, pag. 80). Ion Iancu Lefter a fost, după toate semnele, un *poeta vates*!

Câți mai scriu astăzi despre așezarea bunicilor și părinților? Cine mai scrie? Deprinderea întocmirii monografiilor sătești este din ce în ce mai rar manifestată. Mirajul străinătății (concretizat în „dorul de ducă" al vreo cinci milioane de tineri români!) l-a depășit de mult pe cel al... orașului.

Odată cu acest exod a dispărut aproape dragostea de pământ, de brazdă, de câmp, de pădure, de... Țară!

Virtuțile morale ale acestui topos au cam dispărut de când bătrânii populează mai mult cimitirele decât prispele caselor! Școala nu mai este școală, biserica nu mai izbutește acolo unde, altădată, deținea prioritatea; da' parcă nici învățătorii și nici preoții nu mai sunt **aceia**...!

Tânguirea a luat locul speranței, iar horele nici nu se mai numesc așa...

Și mă gândesc că Lucian Blaga, în minusculul dar prea genialul poem *9 Mai 1895*, a lăsat loc mult mai multor conotații decât au colportat, simplist și superficial, manualele școlare. *„Sat al meu/ ce porți în nume/ sunetele lacrimei"* sunt versuri care rostuiesc, în densitatea semanticii lor, o întreagă istorie cu trecut și prezent, dar previzionând subtil un viitor pe care abia acum începem să-l... pipăim. Nefiind departe de ideea pe care tot încerc s-o accentuez, C. D. Zeletin mă ajută cu apoftegma domniei-sale din vol. *Zdrențe în Paradis* (2012) – a 60-a în ordinea firească – și cu puterea ei de persuasiune: *„Există în proza lui Arghezi o dibuire nesatisfăcută, o alcătuire anevoioasă și chiar o nenimerire, de aici obsesia potrivirii. Ele întârzie înțelegerea rapidă. Or, tocmai aceste pipăiri, poticniri și cazne îi asigură scriitorului atât extazul căutării cât și nimerirea de geniu."*

Cu Lucian Blaga se petrec faptele la fel. Mi-a fost mie dat astăzi să-i evoc, prin intermediul scontat al d-lui C. D. Zeletin, pentru simplul motiv de a găsi „un cap de pod", de la care, pornind, să încercăm a trece... apa. Oare o să reușim? Oare o să reușească **Cineva**, în încercarea de a readuce neamul nostru de țărani la o dreaptă judecare a vieții pe care s-o continuăm (de s-o putea!) în spațiul hărăzit de Dumnezeu?

A mai scrie despre satul românesc și despre țăranul român e un gest de supraviețuire. Pentru că, nu trebuie să uităm, *„la început Țara noastră a fost o Țară de sate"*.

20 iulie, 2019
Bârlad

George IRAVA

„Dă-mi, Doamne, Țara înapoi !”

Dă-mi, Doamne, Țara înapoi !

Lumina zilei mi-i moșia,
Cum fiecăruia-îi e dat,
Să aibă-n el ce nu știa:
Iertarea-ntâiului păcat.

C-au coborât din zbor cocorii,
Să ia lumină din lumină,
Cu chipurile provizorii,
Cu ochii-mpovărați de vină.

Și L-au găsit în iarba moale,
Pe Mielul vremii de apoi,
Și au cerut Sfinției-Sale
Să le dea Țara-napoi.

Că unde odihnesc strămoșii,
Trebuie să fie și o țară,
În care trandafirii roșii,
Să sângereze, fără să doară.

Țăran moldav

A ieșit țăranul la prășit,
Să-nvie țărna peste rădăcină,
Și-a zis Soarelui, la răsărit,
Să-ncreștineze ziua cu lumină.

Dintr-o zare a adus un nor,
Să umezească sevele-n țărână,
Să nu rămână țărânii dator,
Cât veșnicia-i ține împreună.

Seara, când se-ntoarce din lucrare,
Și-l dogorește pruncii împrejur,
Simte pe umeri stropul de sudoare,
Cum se preface, plin, în aur pur.

Și se lipește de femeia lui,
Și o visează pururea mireasă,
Până coboară lampa pusă-n cui,
Și invită dimineața-n casă.

Dorul de acasă

Se sparg în aer clopote de-aramă.
Dangătul se preface-n vietate,
Care, din ceruri carpatine, cheamă
Sfintele ninsori adevărate.

Că-ntre vinovăție și iertare,
E-atâta viață și atâta moarte,
Încât o nesfârșire de uitare
Spulberă zăpada din cetate,

Și rămâne neamul dezvelit,
Cu țărâna de sub el uscată,
Tot sperând ca timpul risipit
Să se mute-n lumea ailaltă.

Dar cât mai sunt Carpații sănătoși
Și le rămâne piatra luminoasă,
Din subțirea rouă de strămoși
Se adapă dorul de acasă.

Pâinea

Strădania-n lucrare cu credință
Și nesomnul tainicei lumini,
De la suflet până la ființă,
Stă în miezul sfânt al unei pâini.

De-aș apuca să rup cu gura plină,
Din rotundul miezului fierbinte,
Aș auzi părinții cum suspină,
Ca roua-n dimineața de cuvinte.

De-aceea văd în pâinea ce se coace,
Într-o dogoare nevătămătoare,
Cum lacrima pământului se-ntoarce,
Să-ntâmpine lumina de la Soare,

Cum în adâncul brazdei se învață
Întâia lecție a încolțirii
Și schimbarea bobului la față,
În așteptarea pâinii nemuririi.

Mă-ntorc la tine, mamă

Mamă Dumitra, sfânta mea icoană,
Primește slava cântecelor mele.
Cât veșnicia ți-e contemporană,
În graiul tău eu voi rosti drapele.

Tu, candelă a primului cuvânt
Ce l-am cules din roua dimineții,
Ai înălbit, de vremuri, în pământ,
Ca să răsari în numele vieții.

Ai dat câmpiei miei adevărați,
Să nu rămâi ierburilor datoare,
Turme de brazi să urce în Carpați,
Lumina vremurilor viitoare.

Astăzi mă-ntorc la tine-n înviere,
Purtând crucea tinerii de minte,
Unde-o iubire, precum o adiere,
Amiroasă a țară și-a părinte.

Peisaj rural

Atârnă înserarea pe colină.
Țăranii calcă drumul către case,
Unde pruncii fac a lună plină,
Și frâng roata pâinii dintre oase.

Toți, împreună, aseamănă-a lumină.
Din trunchi nu se desprinde nici un ram.
Țăranii se întorc la rădăcină,
Ca s-o prefacă-n sevă și în neam.

Apoi, așează o lacrimă creștină,
Sub Sfânta Cruce de la Liturghie,
Și merg, în vis, cu mieii dimpreună,
Să înverzească iarba pe câmpie.

Că numai dacă iarba-i încolțită,
Va veni și roua s-o-nvelească,
Cu o răcoare simplă și sfințită,
De parc-ar fi chiar ia țărănească.

Glia

Glia-i singură de când se știe.
– Nu a cunoscut deșelenirea –
C-a arat-o un plug de veșnicie,
Și-a rămas fecioară, dar și grea.

Și n-a plâns când plugul s-a oprit
Cu tăișu-n piatra carpatină.
Că o stea, din piatră, a sărit,
Și în iarbă s-a făcut lumină.

Și s-au rânduit, prin iarbă, vremuri,
Că nici piatra nu mai ține minte,
Care-au fost de leac, sau de blestemuri,
Câte s-au rostit printre cuvinte.

Numai Glia, singură rămasă,
Strânge-n brațe o rouă de-ncolțire,
Și-și adună dorul lângă casă,
C-amiroase-n aer a iubire.

Trandafir de la Moldova

Când în suflet ordinea e-nvinsă,
Și în iubire mi se-neacă slova,
Îmi vine-n ajutor o floare-aprinsă:
Sfântul Trandafir de la Moldova.

El vine din pământul tutelar,
Obligat de îngeri să răsară,
– Un foc înmugurit și solitar,
Împrăștiind o arșiță stelară –

Plutind, mi-a trecut pragul, și-a rămas
În odaia mea de rugăciune,
Înzăpezind iubire, pas cu pas,
Pân-a-nflorit o candelă în mine.

Și, adormit de un parfum ușor,
M-am regăsit, în vis, în mielul suav,
Care-a păscut, din iarbă, dor cu dor,
Înconjurat de-un Trandafir moldav.

Dan RAVARU

„Mai bine primul în sat decât al doilea la Roma” (Cezar)

Monografiile satelor, contribuții esențiale la scrierea adevăratei istorii a românilor și a României

(Parafrază conștientă după Nicolae Iorga)

Cercetarea monografică a localităților din România, deși a început mai târziu în raport cu alte țări, are, totuși, o tradiție care merită să fie respectată.

O adevărată piatră de hotar a începuturilor a constituit-o lucrarea *Istoria comunei Bogdana*, de **Iacov Antonovici**. Această primă monografie constituie și astăzi un model prin complexitatea aspectelor prezentate, de la sistemul proprietății până la aspecte psihologice.

În timp, cercetările monografice au fost precedate de alcătuirea unor chestionare adresate preoților și învățătorilor din mediul rural, referitoare la istoria locală și la ansamblul manifestărilor de ordin etnografic sau folcloric. În 1885 a fost emis chestionarul Hașdeu,aparținând marelui istoric și om de cultură al cărui nume îl purta. Acesta a fost urmat, în 1890, de un alt chestionar, cel aparținând istoricului **Nicolae Densusianu**, răspunsurile stând la baza viitoarei sale lucrări controversate, Dacia preistorică. Chestionarul Hașdeu s-a distins prin sobrietatea întrebărilor, acestea nefiind prea numeroase și reclamând răspunsuri concise. Celălalt chestionar, semnat de Densușianu, a fost mult mai amplu, dar întrebările au fost construite în așa fel încât să sugereze răspunsuri care să coincidă cu vederile autorului asupra istoriei. De exemplu, „Ce își amintesc locuitorii din satul dumneavoastră despre ostrogoți, vizigoți sau longobarzi?”. Bineînțeles că unii învățători nu au răspuns, alții s-au hazardat în relatări imaginare. Un alt chestionar, de data aceasta numai pentru fostul județ Tutova, s-a datorat lui **Iacob Antonovici**, constând din 10 întrebări cu adresă precisă, care au scos în relief o serie de realități locale. Răspunsurile au fost, uneori, reduse ca importanță, alteori, însă, cum a fost cazul la Ivănești, au fost adevărate micro-monografii. Am amintit chestionarele de mai sus pentru că, în unele cazuri, ele au stat la baza monografiilor de mai târziu, iar uneori, cum a fost cazul la Avrămești, cel care a răspuns la chestionare a fost și autorul viitoarei monografii.

De ce au fost, și mai ales de ce sunt, necesare monografiile? Răspunsul ni-l dă **Nicolae Iorga**, cel care a afirmat: „Nu vom avea niciodată o adevărată istorie a României până când nu vom avea monografia fiecărui sat, fiecărei comune, fiecărui oraș”. Istoricul avea perfectă dreptate, deoarece noi am stabilit principalele elemente ale istoriei naționale în secolul al XIX-lea, când nu se făcuseră săpături arheologice și nici măcar nu fuseseră tipărite cronicile, ce să mai vorbim de documentele istorice? De la începutul secolului al XX-lea putem vorbi de o abordare cu adevărat științifică a istoriei naționale, impunându-se nume ca Iorga, Xenopol, Giurescu etc. Dar cercetările au trebuit să depășească unele situații specifice pentru trecutul nostru. Mai întâi, problema documentelor istorice. Istoria noastră foarte zbuciumată a însemnat, între alte impasuri,și distrugeri ale documentelor în timpul nenumăratelor invazii. Să amintim numai un aspect pur si simplu grotesc, relatat de Antonovici. Documentele fiind scrise pe

pergament, tătarii,când puneau mâna pe ele în timpul jafurilor, le foloseau pentru opinci. Alte documente s-au pierdut, fiindcă răzeșii le țineau ascunse în cursul îndelungatelor procese cu boierii deoarece, neexistând pe atunci duplicate, cine pierdea documentul, pierdea și moșia. Locul în care era ascuns hrisovul era știut numai de un membru al familiei, iar dacă acesta murea subit, actul respectiv rămânea pierdut. Multe documente au dispărut după secularizarea averilor mănăstirești, realizată de Alexandru Ioan Cuza în 1863, când călugarii greci au plecat cu documentele mănăstirilor în speranța recuperării averilor pierdute. Numai de la Mănăstirea Florești-Tutova, arhimandritul Nil a plecat la Galați și apoi în Grecia cu două care mari, mocănești, pline cu documente. Și să reamintim că avem o lungă perioadă din istoria națională pentru care nu avem relatări scrise, ci numai dovezi arheologice ale continuității vieții noastre. Mărturiile arheologice sunt, însă, uneori contestate de cercetători străini care se supun unor orientări de ordin politic. Astfel, cultura Sântana de Mureș este considerată ca având aspect gotic, iar cultura Dridu este definită ca reprezentând cultura celui de-al doilea țarat bulgar.

În acest context, interesul pentru monografii, pentru istoria locală, a devenit o preocupare majoră. În anii 1903-1904 s-a organizat o acțiune pe plan național, sub egida Ministerului de Interne, pentru alcătuirea de monografii ale tuturor comunelor. Cele mai valoroase dintre acestea au fost premiate prin tipărirea lor, restul se găsesc, încă, în arhive. Pentru actualul județ Vaslui au fost tipărite Monografia Comunei Stălinești (Stănilești)", de **Nicolae Mocanu** și Monografia Comunei Avrămești, de **Constantin Solomon**. Premierea lor a fost firească, deoarece sunt lucrări, într-adevăr, valoroase. Nicolae Mocanu a reușit să redea cu acuratețe aspecte etnografice definitorii atât pentru comuna Stănilești, cât și pentru Valea Prutului. Monografia semnată de Constantin Solomon abundă în elemente de ordin istoric cu unele exagerări specifice perioadei respective, când erau acceptate ceea ce numim acum "falsuri patriotice".

În perioada interbelică s-au realizat monografii cu adevărat științifice, comunele fiind studiate din toate punctele de vedere de către ceea ce numim „echipele Gusti". Este vorba de renumitul sociolog **Dimitri Gusti**, cel care a realizat adevăratul portret al satului românesc din perioada interbelică prin cele mai complexe studii realizate până atunci. Lucrările Fundul Moldovei sau Dealul Mohului sunt și acum puncte majore de referință. Din "echipele Gusti" făceau parte sociologi, specialiști în domeniul artistic și în literatură, istorici, etnografi, folcloriști, dar și juriști și medici și, ceea ce ni se pare uimitor, aveau cele mai diferite poziții politice, dar conlucrau perfect. Subliniem și faptul că se implicau direct în viața satelor, medicii realizând consultații, juriștii dând sfaturi adecvate și cu toții punând, chiar, mâna la muncile gospodărești, ajutând bătrânii rămași singuri. Muzeul satului, unul dintre primele din Europa în acest domeniu, a apărut tot datorită acestor echipe. Mai subliniem că scriitorul bârlădean **Victor Ion Popa** a fost și el membru al celebrelor echipe și a scris o Monografie a comunei Dodești.

Din păcate, așa cum s-a întâmplat adesea la români, aceste cercetări atât de valoroase nu s-au finalizat, a venit războiul, apoi orânduirea socialistă, când Dimitrie Gusti a fost total marginalizat, iar unii membri marcanți ai echipelor, de exemplu Traian Herseni, au primit ani grei și îndelungați de pușcărie. După 1965, când lucrurile au început să se mai lumineze, a reapărut și interesul pentru monografii. Odată cu reforma administrativă din 1968 s-a impus la comune redactarea unor monografii, acestea fiind, în general, de mici dimensiuni și axate, în primul rând, pe aspecte economice. Au constituit, însă, punct de plecare pentru monografiile tot mai numeroase de mai târziu, care, după 1989, s-au impus în viața culturală a fiecărui județ într-o măsură mai mică sau mai mare. Actualmente, județul Vaslui se află pe primul loc, de data aceasta „de bine", la numărul de monografii publicate. În ceea ce privește autorii lor, diversitatea este destul de mare, în general profesori de istorie, dar și preoți (la **Tanacu**, **Fălciu**, **Todirești**, **Dănești**) sau chiar militari (**Epureni**), profesori de matematică (**Văleni**, **Vutcani**), învățători (**Vulturești**) etc. Desigur, specialitatea fiecăruia și-a pus amprenta asupra conținutului. Nu întotdeauna este prezentat ansamblul obiectiv al localității, autorii având tendința să sublinieze mai mult aspectele în care sunt specializați. Sunt, însă, și realizări obiective, cum este cazul la **Puiești** sau în lucrările aparținând profesorilor de matematică. De aceea se impune respectarea,

pe cât posibil, a unor reguli privind succesiunea aspectelor studiate și obligativitatea includerii acestora în monografie.

Orice studiu de acest gen trebuie să înceapă cu încadrarea comunei sau localității în spațiu, adică prezentarea coordonatelor de ordin geografic, la care se adaugă elemente privind clima, vegetația și fauna. Având în vedere actualul județ Vaslui (format din vechile ținuturi istorice Fălciu, Tutova și Vaslui), elementul definitoriu rămâne, pentru trecut, constituirea așezărilor în raport cu zonele împădurite, care erau predominante, și situarea pe malul apelor, satele mutându-se, uneori, în amonte sau în aval, în funcție de starea de stabilitate a țării. Când invaziile erau deosebit de frecvente, satele își mutau vatra spre locuri mai ferite, iar când predomina stabilitatea, aveau tendința unei locuiri în zone mai deschise.

Înainte de a beneficia de relatările din documentele scrise, când schițăm istoricul unei localități trebuie să depistăm mai întâi în teren elementele de istorie locală. Acestea se prezintă, de obicei, sub forma unor legende pe care, uneori, suntem tentați să le considerăm produse ale imaginației. De fapt, în orice legendă există și elemente de ordin istoric care necesită anumite interpretări. Un exemplu ar fi la comuna **Ibănești**, referitor la relatările despre existența unui târg tătăresc, ceea ce vine în contradicție cu ceea ce știm despre năvălirile acestora. Posibil, însă, să depistăm aici o amintire a convieţuirii cu numeroșii cumani stabiliți în zonă. Aproape în fiecare localitate întâlnim, în istoria orală, amintiri despre Ștefan cel Mare, domnitorul ba zidind acolo o biserică, ba poposind sub un copac secular, ba având acolo o iubită numită, de obicei, Oana. Desigur, nu avem de-a face cu mărturii precise de ordin istoric, dar de fiecare dată constatăm o adevărată arheologie sufletească dedicată marelui domnitor. Uneori, însă, istoria legendară este întărită de descoperiri arheologice. **Mănăstirea Florești** se știe că a fost ctitorită, pe la 1590, de familia Ghenovici și refăcută, în jur de 1660, de Costăchești. Legenda atribuie, însă, fondarea bisericii lui Ștefan cel Mare, iar săpăturile arheologice au descoperit sub actuala construcție rămășițele uneia mai vechi, ceea ce ar confirma un adevăr transmis legendar.

În toate localitățile există confirmări ale prezenței străvechi a oamenilor, strămoși îndepărtați ai noștri, a căror existență încercăm să o descifrăm studiind descoperirile arheologice. Județul nostru este cunoscut din acest punct de vedere mai ales datorită cercetărilor întreprinse de eminentul arheolog **Ghenuță Coman**. Datorită unor nefericite circumstanțe de ordin politic (făcuse parte din aripa Titel-Petrescu a Partidului Social-Democrat Român, care nu a acceptat fuziunea cu Partidul Comunist), tânărul arheolog Ghenuță Coman, cu studii publicate încă din timpul studenției, a putut profesa doar la școli din mediul rural, cea mai „răsărită" dintre acestea fiind la Murgeni. Tot timpul, însă, a efectuat periegheze (cercetări pe teren) sau săpături arheologice, rezultatele acestora concretizându-se în volumul Statornicie, continuitate. Este vorba de aproape 2000 de puncte de interes pentru trecutul îndepărtat, dintre acestea, însă doar 30 au fost cercetate mai mult sau mai puțin în profunzime. Nu se poate contura trecutul îndepărtat al unei localități fără a consulta lucrarea amintită mai sus.

Pentru documentele istorice vom consulta volumele intitulate *Documenta Romaniae Historica* din seria A, Moldova și cele 6 volume intitulate *Catalogul Documentelor Moldovenești* aflate în Arhivele din București. La acestea se adaugă volumele semnate de Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoare, formate din documente care redau istoria locală pe parcursul mai multor secole. Să adaugăm și datele din recensăminte, din vechile catagrafii. În primul rând trebuie consultate cele două volume publicate la Chișinău sub titlul Moldova în timpul feudalismului. Aici sunt cuprinse două recensăminte realizate în timpul ocupației rusești care a precedat pacea de la Kuciuk-Kainargi, când Rusia a încercat, fără succes, să anexeze Moldova. La 1771-1772 și 1774, urmărindu-și scopurile, rușii au realizat un prim recensământ cuprinzând și amănunte cum ar fi numele de persoane (pentru ținutul Vaslui) și ocupațiile locuitorilor.

Capitolele următoare trebuie să aibă în vedere structurile administrative și cultura populară, respectiv etnografia, folclorul și economia tradițională. După ce prezentăm aceste coordonate spirituale și materiale ne apropiem de istoria recentă, de structura actuală a comunelor. În mod firesc vom contura și evoluția bisericii și a școlii ca factori spirituali și apoi viața economică legată, în primul rând, de agricultură, dar și de schimburile comerciale

din trecut.

Orice monografie trebuie să prezinte personalitățile locale, iar tratarea acestui subiect este diferențiată în lucrările apărute până acum. Unii autori au avut în vedere imaginea personalităților de marcă, scriitori, oameni politici, comandanți militari născuți în satele comunei studiate, alții, însă, au enumerat zeci și zeci de personaje cu realizări doar pe plan local. Se impune un echilibru între cele două tendințe, să avem în vedere, în primul rând, marile personalități, dar să ne oprim și asupra celor mai importanți dintre localnici, a căror amintire se păstrează în memoria colectivă.

Importanța actuală a monografiilor depășește, totuși, interesele de ordin istoric, etnografic, economic etc.. Asistăm din păcate, la un proces de emigrare nemaiîntâlnit în istoria țării în asemenea proporții. Satele, care au constituit adevărata coloană vertebrală a națiunii noastre, sunt părăsite de tineri, locuite mai mult de vârstnici sau aflate, chiar, în pragul dispariției. A cunoaște trecutul localității înseamnă, însă, să fii mai legat de aceasta, de destinul ei, după ce i-ai urmărit evoluția în timp. Iată de ce oamenii încep să fie tot mai interesați de ceea ce a însemnat, în timp, locul lor de origine. Am avut o întâlnire care mi s-a părut semnificativă cu un om simplu, un electrician stabilit de mulți ani în Germania. Era originar din satul Hârșova și aflase că am scris câte ceva despre această localitate în schițarea unui istoric al Văii Racovei. Mi-a cerut relatările scrise și și-a explicat demersul prin dorința de a ști de unde se trage, de a ști cine este el. Cred că la fel gândesc mulți alții dintre românii care au părăsit țara, care vor să-și știe originile și care, poate, ar dori să se întoarcă la locurile de unde au plecat. Deasemenea, cunoașterea istoriei locale prin intermediul monografiilor i-ar lega mai mult de țară pe tinerii în formare care, din păcate, știu tot mai puțin despre **ceea ce au fost**, **sunt și**, poate, **vor fi românii**.

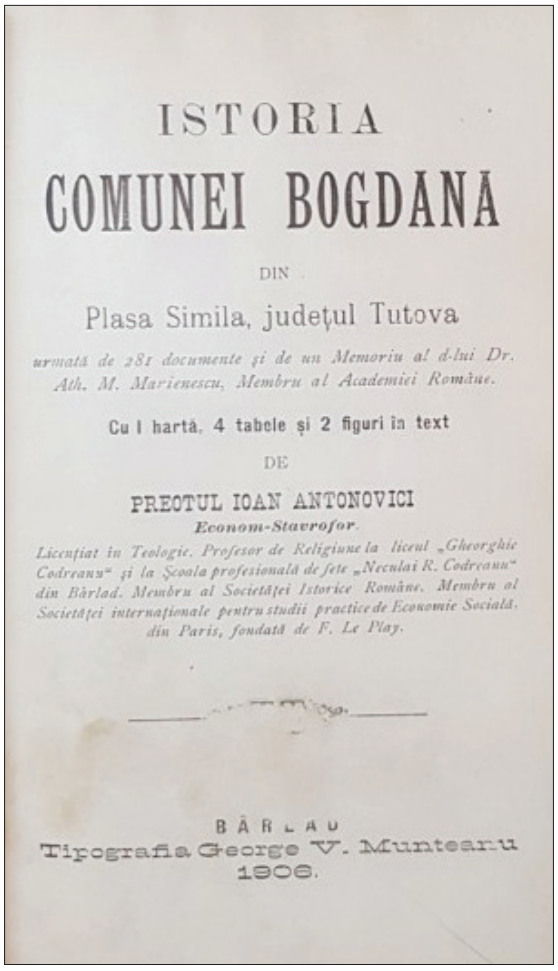
ISTORIA
COMUNEI BOGDANA
DIN
Plasa Simila, judeţul Tutova
urmată de 281 documente şi de un Memoriu al d-lui Dr. Ath. M. Marienescu, Membru al Academiei Române.
Cu I hartă, 4 tabele şi 2 figuri în text
DE
PREOTUL IOAN ANTONOVICI
Econom-Stavrofor.
Licenţiat în Teologie. Profesor de Religiune la liceul „Gheorghie Codreanu" şi la Şcoala profesională de fete „Neculai R. Codreanu" din Bârlad. Membru al Societăţei Istorice Române. Membru al Societăţei internaţionale pentru studii practice de Economie Socială, din Paris, fondată de F. Le Play.
BÂRLAD
Tipografia George V. Munteanu
1906.

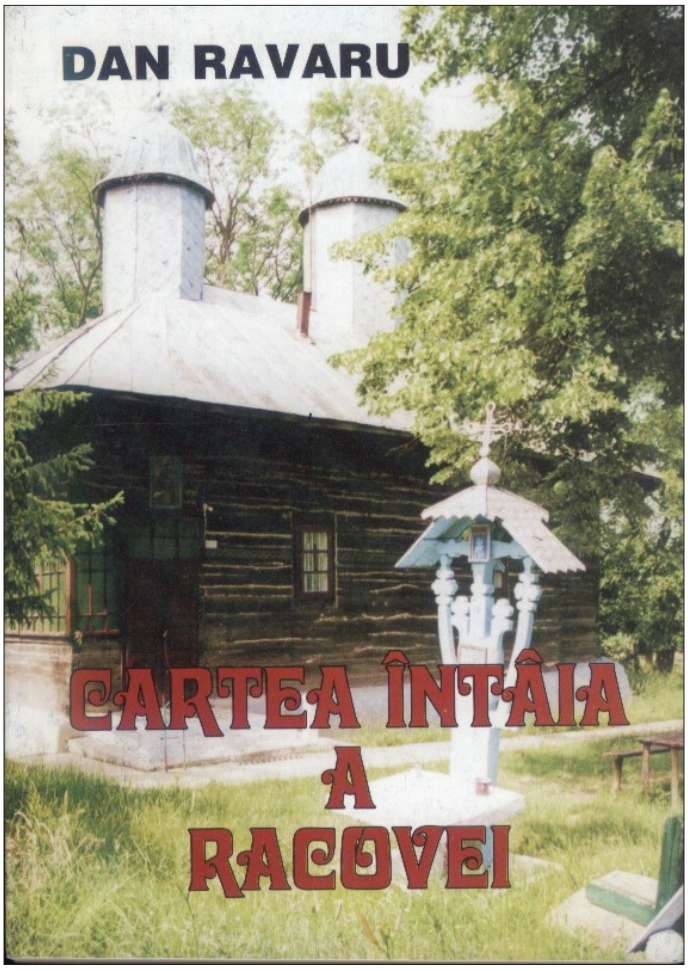

Mihaela OCHIANU

Anteprăznuirea morții scriitorului născut la Pleșești - Tutova

Vlahuță și cultul prieteniei

„Vlahuță deținea o căldură umană care avea să-l topească până și pe „durul” Pamfil Șeicaru.”
(C.D. Zeletin)

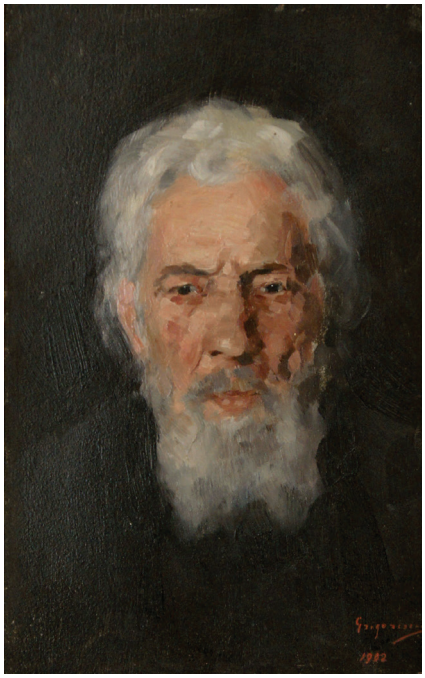

Nicolae Grigorescu, *Călugărul Nectarie*, Muzeul „V. Pârvan“, Bârlad

Tabloul îl reprezintă pe tatăl scriitorului A. Vlahuță, Nicolae, la vârsta de 102 ani, retras la Mânăstirea Agapia după teribile zbuciume familiale. În anii primului război mondial, fiul a dăruit tabloul Bârladului, ca pe o lumină „de sub dărâmăturile unei lumi care se prăbușește“, cum glăsuia scrisoarea de donație adresată av. N. Simionescu, primarul orașului.

Vlahuță. **Alexandru** Vlahuță. Acest nume are pentru mine sonoritatea bătăilor de clopot. Împletirea atâtor puternice consoane într-o rostire pur românească îmi aduce în memoria auditivă sunetul grav, dulce, monahal, blajin și totodată răsunător al clopotelor ce cheamă la meditație sau anunță că ceva important s-a înfăptuit. Dar dincolo de nume sau renume se ascunde un om aparținând ținuturilor moldave, născut la Pleșești, școlit la Bârlad, plecat în Muntenia în căutarea rostului în viață. Nu vreau să vă vorbesc despre Vlahuță scriitorul, căci el e sortit veșniciei și dacă n-ați avut vreme până acum să-l descoperiți, n-aveți ce pierde în încercarea de a-i citi poeziile sau binecunoscuta *România pitorească*... chiar alergând de la Google la Facebook. Măcar așa să-l citim decât să-l lăsăm să moară încă o dată cu nepăsarea și uitarea noastră.

Despre prietenie vreau astăzi să vă vorbesc, despre Vlahuță omul, bunul prieten al lui Grigorescu, Caragiale, Delavrancea. N-au fost unicii săi prieteni, însă chiar și o simplă înșiruire ar putea acoperi câteva pagini: prieteni de școală, ca elev sau profesor, prieteni de redacție, scriitori consacrați sau timizi și nesiguri, semnând cu pseudonime, intelectuali și oameni simpli din toată țara, prietenii prietenilor săi. Sub chipul cu trăsături parcă săpate în piatră, sub vocea gravă și tăioasă uneori, se ascundea un suflet cald, un prieten care era acolo unde era nevoie. De altfel, pentru Vlahuță, sentimentul prieteniei însemna fericire: *„Fericirea adevărată n-o are, n-o poate avea decât acela care o dă și ca să o dai nu e nevoie să o ai, iar ca s-o ai trebuie să începi prin a o da!”*. Pare greu de înțeles, pare aproape ilogic, dar sub aparența unui joc de cuvinte, Vlahuță exprimă un adevăr etern omenesc, prietenul se câștigă, se păstrează, se corectează, se ajută, se respectă, îl pui la inimă spre a ta sau a lui alinare, atunci când vitregiile lumii te rănesc, te înstrăinează și te însingurează...

Vlahuță și **Grigorescu** au fost prieteni, s-au bucurat de o prietenie plină de respect datorat și diferenței de vârstă de 20 de ani dar și talentului recunoscut. L-a prețuit și i-a admirat arta până într-acolo încât, cumpărându-i mare parte din tablouri, și-a transformat locuința în muzeu și pe sine în custode pregătit să prezinte vizitatorilor din țară sau de peste hotare minunata colecție. De câte ori se muta, scriitorul trebuia să caute întâi și-ntâi spații generoase pentru tablouri. Întreținerea, asigurarea colecției cerea bani, mulți bani iar el era prea sărac pentru asta. Mai târziu, în 1916, o dată cu declanșarea războiului, neadmițând să

trăiască sub ocupație, Vlahuță decide să se mute la Iași. Călătoria lui iese din tiparele imaginației, căci ne-am aștepta să pribegească, fie cu trenul, fie cu mașina, însă el alege să se nevoiască spre Moldova cu două care trase de boi încărcate cu ce avea mai de preț sufletului său, tablourile lui Grigorescu, atâtea câte mai păstrase. Le-a păzit cu strășnicie pe vreme bună sau rea, dormind sub cerul liber în chervanul plin de amintiri. Monumentul de iubire și adevărată prietenie se constituie în lucrarea **Pictorul Grigorescu**, scrisă în anul 1910 (la trei ani după moartea pictorului), primul studiu de gen în care Vlahuță conturează complexa personalitate a pictorului și îi prezintă cele mai valoroase tablouri. Prietenia lor s-a pecetluit încă o dată în 1910, prin căsătoria fiului lui Grigorescu, Gheorghe, cu fiica lui Vlahuță, Anișoara.

Pentru **Caragiale** a fost ca un frate, spiritul lui împăciuitor face ca relația lor să se cimenteze după 1901, anul în care Caragiale a fost acuzat că ar fi plagiat *Năpasta* după *Nenorocul* scriitorului ungur Istvan Kemeny. Vlahuță, cu vorbele lui frățești, dătătoare de curaj, și Delavrancea, în calitate de avocat, i-au fost alături în acele momente când titanul literaturii noastre se simțea învins și umilit pe nedrept. În casa lui Vlahuță domnea cultul lui Caragiale, cea mai mică dorință a maestrului era îndeplinită cu graba aceea discretă cu care împlinim gândurile ființelor scumpe, avea o cameră a sa, i se pregătea vinul ce-i plăcea. Între lucrurile care evocă cel mai expresiv legăturile dintre Vlahuță și Caragiale este o masă de tei și povestea ei. Autoexilat la Berlin, ca să scape de gustul amar al nerecunoașterii valorii sale artistice, în ultimii ani de viață, Caragiale își dorea să mai scrie o piesă de teatru, dar nu oricum, ci așezat la o masă de brad, în țară, în Gugeștii lui Vlahuță. Spre a împlini acest capriciu de artist, doamna Vlahuță a cumpărat o masă de bucătărie din lemn de tei (de brad n-a găsit), a așezat-o în odaia de musafiri, a tras perdelele, a aprins focul, ca sentimentalul scriitor să aștearnă pe hârtie mult așteptata capodoperă. După ore de tăcere și izolare în odaia muzelor îndărătnice, Caragiale a izbutit doar să deseneze o pată pe blatul mesei, scriind sub ea „Toate meseriile necurate trebuie să lase urme”. De atunci, masa aceasta a devenit un lucru istoric, lângă slovele lui Caragiale apărând cele ale lui Goga, Jean Bart, Leon Bachelin, Brătescu-Voinești, Iosif. Și iată cum o pată de pe o banală masă de tei a devenit purtătoare de valoroase însemne olografe. Nu știm cum va fi primit vestea morții prietenului său, dar știm sigur că Vlahuță a purces în grabă în Germania la Lipsca și apoi la Berlin pentru a rezolva omenești ritualuri de înmormântare.

Despre prietenia dintre Vlahuță și **Delavrancea** vorbește în amintirile sale Cella Delavrancea. Vlahuță era cel mai vechi prieten al avocatului și scriitorului, erau frați de cruce de pe timpul când locuiau împreună, la hotelul Metropol, tineri profesori fiind la Institutul de domnișoare din București. Nu se asemănau, dar se completau. După ce și-au întemeiat familii, se întâlneau la fel de des, mai mereu în casa lui Vlahuță, unde aveau loc adevărate dezbateri literare sau politice. Delavrancea era liric și inspirat, Caragiale avea o imaginație de vrăjitor, Vlahuță era cugetător și dirija discuția spre stilul ei cel mai înalt. Mimi Ștefănescu, fiica lui Vlahuță, își amintește că aproape întotdeauna discuțiile dintre Delavrancea și Caragiale deveneau viforoase, se încingeau, iar împăcarea o aducea tatăl său. Știa să însenineze și să tămăduiască căci a moștenit sufletul credincios, de o bunătate cerească a mamei sale, căci el vine dintr-o familie în care cinci membri s-au retras în straie monahale, lăsând lumii zbaterea pentru nimicuri și ura din nimic. Vara, se întâlneau la casa de la Gugești, unde nu lipsea friptura care îi plăcea lui Barbu(nu lipsea vinul lui Caragiale, dar nici brânza ce-i plăcea lui Grigorescu), unde fetele celor doi, prietene nedespărțite, ascultau cum Vlahuță citea pe Eminescu sau interpreta din nuvelele lui Caragiale spre amuzamentul general. Imita pe Mamițica, cu degetele mâinii strânse, pendulând în aer sus-jos imaginara bucățică de zahăr pe la boticul legendarului Bubico. Toată asistența izbucnea în râs când vocea lui gravă se transforma și spunea „Vrea Bubico zăhărel?”. Avea darul interpretării și al schimonoselii înveselindu-și musafirii în pridvorul casei din Gugești. Ce dovadă de prietenie mai trainică vreți, decât faptul că ori de câte ori Delavrancea spunea „ascultă, frate Alecule, doresc...”, Vlahuță răspundea „da” înainte de a afla despre ce e vorba. Prietenia lor a fost una frățească, consumată mai ales în plan familial, cu seri și concedii de odihnă petrecute împreună. Delavrancea a murit(în 1918, în Moldova, în timpul refugiului) sub ochii lui Vlahuță, stingându-se slăbit „ca un gladiator învins”, semănând cu Ștefan din „Apus de soare”.

Nu cred să mai fi existat om pentru care înfăptuirile prietenilor să capete calificativul „divin”: divine erau mâinile lui Grigorescu, divine operele lui Caragiale, divin era Delavrancea scriitor, orator și apărător al dreptății. Nu cred că a mai existat vreun om, nici până la Vlahuță nici după el, un om care să ridice iubirea de prieteni la rang de cult, cult elogios. Dragostea lui nețărmurită față de oameni a fost izvorul inepuizabil al prieteniilor sale.

Doru SCĂRLĂTESCU

Autorul *Luceafărului* respinge el însuși corsetul oricărei dogme...

Eminescu și religia. Tentativa christologică

(fragment)

Există, în perioada post-decembristă, eforturi de a-l conecta pe Mihai Eminescu la dimensiuni ale „cristologiei de sus", axată pe raportul de relație filială a lui Iisus cu Dumnezeu, întrevăzându-se o prezență a lui Christos kerigmatic în creația și chiar în viața poetului. Astfel, de ample comentarii ale părintelui Constantin Galeriu s-au bucurat, în anii imediat următori căderii comunismului, atât postuma *Dumnezeu și om*, cât și, mai ales, cele două articole cu subiect pascal din „Timpul", folosite în demonstrația dimensiunii creștin-ortodoxe indubitabile a personalității lui Eminescu, cu trimitere la persistența în opera acestuia a modelului christic. Dacă subscriem total la concluziile teologului exeget: „Ajunși aici o întrebare se rotunjește parcă de la sine: Ce a reprezentat pentru Mihai Eminescu Iisus Hristos? Răspunsul se conturează discret, dar cu precizie și fermitate, și ne arată limpede că pentru poetul nostru de geniu, Iisus Hristos a fost modelul absolut de umanitate, singurul deplin, demn de a fi urmat, un model suprem", credem în schimb că încercarea acestuia de a muta problema în planul trăirii mistice întru Christos, prin eliminarea unor pasaje stânjenitoare, cum ar fi acelea privind „legenda" morții și învierii lui Iisus, sau prin atribuirea unor majuscule inexistente în text, depășește intențiile poetului. Și interpretarea avântat teologică a unor pasaje eminesciene alunecă uneori pe lângă text, care rămâne, dincolo de recuzita religioasă, într-un plan strict secularizat, îndrăznim a spune, preponderant politic (rolul „statului creștin", al „monarhiei creștine" în moderarea legilor prea aspre și în apărarea celor slabi de exploatare) și economic (rolul muncii în desfășurarea progresului uman). Iată textul eminescian: „Dacă sâmburul vecinicului adevăr semănat în lume de nazarineanul răstignit a cătat să se îmbrace în formele frumoase ale bisericii, dacă aceasta a dat o mare nobleță artelor, luându-le în serviciul ei, asupra formelor religioase, asupra datinei frumoase nu trebuie uitat fondul, nu trebuie uitat că orice bun de care ne bucurăm în lume e în mare fapta altora și că posesiunea lui trebuie răscumpărată printr-un echivalent de muncă"[1]. Ceea ce deservește de asemenea uneori discursul eminentului nostru teolog este retorica hiperbolică adoptată, precum aceasta dintr-o conferință a anului 1990: „Ceea ce a spus Eminescu despre Iisus este unic în literatura noastră și în literatura lumii. Jertfa lui, suferința lui, a înțeles-o Eminescu ca nimeni altul dintre poeții și literații lumii"[2]. Demersul părintelui Galeriu, rămas totuși în limite rezonabile, e continuat mai apăsat și cu destule exagerări în reviste de provincie, mai mult sau mai puțin obscure, la care ne-am mai referit în cartea de față.

Așa cum de asemenea am mai arătat, Eminescu devine el însuși un model christic, ceea ce poate fi până la urmă înțeles, într-un plan literar, general-simbolic: poetul este, cum declară el însuși într-o poezie de dragoste, „părtaș în lume durerilor lui Crist". Dar, din nefericire, această asociere capătă, în viziunea unor eminescologi mai noi, improvizați,

dimensiuni aberante frizând patologicul, eșuând în „demagogie misticoidă și filosofardă, deopotrivă comică și înfricoșătoare”. Calificările îi aparțin lui Alex Ștefanescu[3] și sunt provocate de apariția în 1995 a așa-zisului „eseu de filosofie a culturii” la care ne-am mai referit, intitulat *Eminescu - un Iisus al poporului român,* scris de scriitorul și publicistul megaloman. Ștefan Dumitrescu. Acesta emite o serie de enormități cu privire la rolul de Mesia atribuit de bunul Dumnezeu poetului nostru, trimis special la gurile Dunării în vederea regenerării neamului românesc prin insuflarea de „energii subtile, nemaivăzute si colosale”, menite să-l scoată din lâncezeală și să-l aducă în istorie și la progres. Dar proiectul divin rămâne baltă, căci conaționalii l-au batjocorit pe noul Iisus și l-au pus pe cruce. După câțiva ani, eseistul-filosof recidivează printr-o „nouă interpretare” a poemului *Luceafărul,* dar de data aceasta Eminescu e retrogradat de la rangul de Mesia la acela de „profet laic”, nevoit să trăiască „într-o țară de nerozi și de găgăuți, de mediocrități și de jigodii, ca ființă încărcată cu o funcție sacră cosmic, de către Dumnezeu”. în această ipostază, poetul e investit, prin resuscitarea defunctului protocroniștii, cu rolul de „creator al teoriei Big-Bangului”, al teoriei relativității, furată mai târziu de Einstein, în fine, al teoriei Găurilor negre!

Să mai menționăm, pentru o întregire a tabloului, și recentele tentative de canonizare a lui Eminescu, susținute cu obstinație, prin strângerea de semnături, „în România și pe întreaga planetă”, și prin scrisori către Patriarh și Patriarhie, în numele „Ligii scriitorilor români” de la Cluj, de către redactorul revistei „Noi, Dacii”, Gheorghe Gavrilă Copil[4], un campion al aberațiilor neotracomane (românii ar fi, prin strămoșii lor, izvorul civilizației universale). Victimă a unei uriașe conspirații, îmbolnăvit și asasinat de politicienii vremii, în frunte cu junimiștii, Eminescu ar trebui trecut, alături de Ștefan cel Mare, în rândul sfinților. Desigur, astfel de manifestări nu fac decât să cadă în ridicol și vulgarizare o temă serioasă și demnă de interes. Ca să încheiem, trebuie să observăm că la formarea unor idei eronate privind „opera religioasă” eminesciană au contribuit și o seamă de antologii alcătuite fără vreo urmă de cenzură științifică, în care sunt îngrămădite, numai ca să iasă la număr, texte ale poetului care nu numai că nu au nimic comun cu subiectul propus, dar îl și deservesc. Am include în această categorie *Eminescu și cugetarea sacră,* de Tudor Nedelcea, apărută la Craiova în 1994, *Universul religios al lui Eminescu,* de Gh. Anghelescu, București, 1997, în care nu știm cum s-a rătăcit studiul introductiv al unui cercetător serios și documentat, precum Aurel Petrescu, oricum distonând cu întregul demers editorial de o uluitoare superficialitate, în fine, Mihai Eminescu, *învierea,* poezii alese cu o introducere de Aurelia Ciudin apărută la Iași în 1998. Cu mai multă atenție e alcătuită antologia lui Fabian Anton - Mihai Eminescu, *Ortodoxia,* Cluj-Napoca, 2003, beneficiară a unei echilibrate prefețe scrisă de părintele Nicolae Corneanu despre care am mai vorbit. Mult prea lejer e însă demersul editorial al lui Ion Buzași, din 2006 - Eminescu, *Poezii și articole religioase*. Suntem de acord cu domnia-sa că există poeți cu o „religiozitate difuză”, între care l-am putea încadra și pe Eminescu, dar avem rezerve cu privire la „substratul creștin” al unor poeme ca *Mortua est!, Rugăciunea unui dac* ori *Luceafărul*. Iar încadrarea în antologie a „poeziilor creștine” *Melancolie, Se bate miezul nopții* ori *Somnoroase păsărele* e de-a dreptul o copilărie. Parcurgând cu grijă o seamă de texte literare, științifice, publicistice scrise de Eminescu, de asemenea, pagini dedicate problemei în discuție ale eminescologiei de ieri

și de azi, constatăm că raporturile poetului cu religia există și pot fi probate cu un dosar destul de voluminos. Acest dosar conține „documente", „mărturii" și „pledoarii" pro și contra, unele mai bine articulate și convingătoare, altele mai puerile, chiar rizibile, multe din ele sincere, sprijinite pe text, câteva evident subiective și interesate, recurgând la sofisme și contrafaceri. Orice discuție serioasă trebuie să pornească, credem, dincolo de propriile deziderate și prejudecăți, de la materialul concret al operei literare și publicistice, care nu se rezumă la cele câteva poezii și articole, reluate până la saturație de comentatori. Analiza acestui material, după părerea noastră, deosebit de voluminos, trebuie făcută cu o cuvenită detașare și chiar cu un simț al relativității, care să ne ferească de sentințe definitive. Ne vom servi, în încheierea demersului nostru, de mărturia, în acest sens, a unui eminent teolog și om de litere, eseist de excepție, Valeriu Anania, semnatar al unei substanțiale cărți, *Din spumele mării,* 1995, cuprinzând între eseurile sale de „teologie a culturii" câteva analize ale creației eminesciene. Ele reprezintă, credem, contribuția esențială pe care teologia a adus-o mai recent la interpretarea operei eminesciene cu temă religioasă. Mai întâi, sunt de reținut tonul echilibrat, potolit, lipsa ostentației, prudența în emiterea unor judecăți de valoare și în încadrările critice, admiterea unor puncte de vedere contrarii, în fine, situarea discuției sub o premiză teoretică clară și sub semnul unei cunoașteri perfecte a literaturii naționale și universale. Discutând despre prezența religiosului printre „ipostazele lirice" eminesciene, autorul simte nevoia să mediteze asupra condiției destul de confuze a „poeziei religioase". Mai întâi, nu orice poet interesat de religie e un poet religios. O temă sau un motiv împrumutat din religie nu conferă automat unei creații lirice calitatea de poezie religioasă; ele pot fi pur și simplu metode și instrumente ale strategiei particulare auctoriale: o „simplă metaforă", ca la Nichita Stănescu, un „pretext" de abordare metafizică, precum la Blaga, un „detaliu ornamental", ca la Minulescu, un „sondaj liric", ca la Ion Barbu. Pentru a defini o poezie religioasă, religia trebuie să devină, susține pe bună dreptate Valeriu Anania, nu doar o „sursă" a acesteia, ci, organic și indestructibil, materia acesteia, adică „poezia însăși". Argumente pentru acordarea dreptului la un gen liric autentic trebuie apoi căutate, dincolo de motivațiile exterioare, într-o credință puternică și o trăire lăuntrică, ale scriitorului. Din acest punct de vedere, este îndreptățită includerea lui Eminescu în marea familie a poeților mistici creștini, precum Grigore din Nazianz, Tereza din Avila, sau a unor poeți laici ca Rilke, sau, la noi, Vasile Voiculescu și Daniel Turcea? Răspunsul cade ca o sentință și el ar trebui să-i pună pe gânduri pe neo-ortodocșii de astăzi: „Eminescu e departe de a fi un poet religios"[5]. El e departe, adăugăm noi, și de imaginea emblematică a lui „homo christianus", reprezentată de preotul poet basarabean Alexie Mateevici[6]. Dar el e un poet pentru care problemele religiei, cele ale asumării și trăirii credinței creștine, în special, nu-i sunt indiferente, iar implicațiile în operă ale acestei atitudini nu pot fi trecute cu vederea de cercetători. Să conchidem și noi, că, în luminarea acestor aspecte, o atitudine riguros dogmatică nu ne este de vreun folos. Nici o instanță critică, oricât de autoritară ar fi, nu poate emite o ordonanță de urgență prin care să impună statutul de „poet ateu" sau de „poet religios" al lui Eminescu. Ca scriitor de geniu, autorul *Luceafărului* respinge el însuși corsetul oricărei dogme, ideologice, estetice, politice sau religioase. Și în tentativa sa christologică, el rămâne același poet neliniștit și scormonitor, al întrebării și investigației, al îndoielii, răzvrătirii și penitenței. De la acest adevăr, când ne confruntăm cu o operă de excepție, ar trebui să pornim.

Note:

1. V. Constantin Galeriu, *Chipul Mântuitorului Isus Hristos în gândirea lui Mihai Eminescu,* în „Studii Teologice", Seria a II-a, anul XLIII, nr. 1, ianuarie-februarie, 1991, p. 45-54; textul e reluat cu ușoare modificări în articolul *Biografia fiului lui Dumnezeu, a „blândului nazarinean" în conștiința lui Eminescu,* în „Ortodoxia", anul XLVII, nr. 1-2, ianuarie-iunie 1995, p. 3-9.
2. Const. Galeriu, *Cuvântare din 24 martie 1990,* reprodusă în revista „Mihai Eminescu", Chișinău, nr. 1,1990, p. 72.
3. V. „România literară", nr. 24,18-24 iunie 1997.
4. Dar demersul pare să fie inițiat, aflăm din revista „Noi, Dacii", ceva mai devreme, de doctorul ginecolog octogenar Iosif Nicolescu, semnatar al unei *Scrisori deschise către Prea Fericitul Teoctist,* publicată în „Permanențe", nr. 4, aprilie 2005. Tot de aici aflăm de o tentativă similară a „Comunității românilor din Spania" prin scrisori către Mitropolitul Daniel și Sfântul Sinod, din decembrie 2009 și februarie 2010.
5. Valeriu Anania, *Din spumele mării,* Cluj-Napoca, Dacia, 1995, p. 137.
6. V. Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia,* Galați, Porto-Franco, 1997, p. 79-83.

(Fragment preluat, cu asentimentul autorului, din volumul *Eminescu și ispitele eminescologiei*, Ed. Junimea, Iași, 2018, p.393-398.)

Theodor CODREANU

FRAGMENTE CU NIETZSCHE (2)

Eminescu și Nietzsche sunt două genii în oglindă: Nietzsche a vrut să întrupeze forțele *active*, pe când Eminescu pe cele *reactive*. Românul îi spune neamțului, de la obraz, că supraomul, o himeră, este mai slab decât „mâna de pământ”, care este omul: „Cât geniu, câtă putere într-o mână de pământ!”

*

Dacă identificăm în liber-cugetătorul lui Nietzsche ateul, atunci convenim cu filosoful că acesta instaurează false ierarhii. Numai că germanul le focalizează în biserică, morală și stat. Geniul eminescian nu se războiește cu ele.

*

Omul trebuie să-l recunoască pe supraom sau să devină el însuși supraom? Deleuze: „este un fapt că cei slabi triumfă; este chiar esența faptului”. El trimite, inevitabil, la *Glossă* a lui Eminescu. *Glossa* nu este un cod etic, cum s-a spus, ci repunerea în ierarhie a *spiritului liber*, geniul.

*

Când Nietzsche spune că omul este o punte de trecere, ceva de depășit, el trebuie să ajungă, inevitabil, la *încercarea* eminesciană, care se opune *încremenirii* în *sclav* sau *împărat*, ambele ipostaze sărmane ale omului. *Pietrificarea* eminesciană este forța care nu merge până la capăt, la diferență. Pentru că îi lipsește *forța reactivă*, malformată de Nietzsche.

*

În viziunea lui Nietzsche, forța activă trimite la *afect*, cea reactivă, la *rațiune*. Iar voința de putere e „pathos”. Care, în realitate, zice Eminescu, e armonie/ împăcare între antiteze, iar nu biruința uneia dintre ele.

*

Voința de putere, nefiind omenească, domnește și în anorganic: „nu există lume anorganică”, previne Nietzsche.

*

Voința de putere e numai acolo unde se face ascultată de forțele reactive. Dar și forțele inferioare pot birui, dezagregând și fărâmițând. Forța activă, ca voință de putere, agregă, cea reactivă, tot ca voință de putere, dezagregă.

*

Ironie: deconstructiviștii contemporani au încremenit în partea cea mai rea a gândirii lui Nietzsche: în forțele reactive, dezagregante.

*

Separând forța activă, cea reactivă o aduce la starea de reactivă, inferiorizând-o. aceasta e chiar *devenirea*, ca *voință de neant*. Nihilismul. Astfel, devenirea reactivă este însăși condiția omului. În om, nu există decât eterna reîntoarcere, cea a devenirii reactive, neantizatoare. Aici, eterna reîntoarcere se întâlnește cu zădărnicia universală a lui Eminescu. Zarathustra: „Omul mărunt revine veșnic!... Și veșnica reîntoarcere a celui mic! – aceasta, da, m-a dezgustat de orice existență! Vai! Scârbă! Scârbă! Scârbă!”

*

Zarathustra vorbește în simboluri și pilde ca Iisus. Vulturul – voința de putere activă, șarpele – eterna reîntoarcere reactivă. Păstorul care scuipă șarpele din gură se transformă în supraom. Hyperion – steaua ciobanului mioritic.

*

Devenirea ciobanului este cea de a doua devenire, activă. În limbajul lui Eminescu, *încercare*, în cel al lui Noica – *devenire întru ființă*.

*

Ce înseamnă *încercare*? A merge în linia cercului cel mare, cosmic, al adevărului, nu a celui *strâmt*, omenesc, din finalul *Luceafărului*, a merge până la capăt, în contra *împietririi*. Nietzsche identifică în forța activă pe aceea „care merge până la capătul propriilor consecințe”. Boala, ca forță reactivă, spune Nietzsche, mă împiedică să merg până la capăt. Boala este obstacolul în calea seninului, a supraomului, a geniului, va spune și Eminescu: „Unde-s șirurile clare din viață să le spun?/ Ah! organele-s sfărmate și maestrul e nebun!” (*Scrisoarea IV*). Atât Nietzsche, cât și Eminescu pun capăt mistificării romantice a relației dintre geniu și nebunie.

*

Întoarcerea nihilistă, cea care merge până la capăt, ar deveni autodistrugerea celor slabi. Zarathustra laudă voința autodistructivă, căci devin „distrugere activă”. Așadar, forțele reactive pot deveni active, bucurie a nimicirii. Aceasta e a doua selecție a eternei reîntoarceri: transmută negativul în activ. E vindecarea lui Zarathustra și secretul lui Dionysos. În eterna reîntoarcere, nu gândirea e selectivă, ci ființa. Asistăm iarăși la răsturnarea valorilor ancorate în resentiment.

*

Devenirea reactivă e ciclică (*devenire întru devenire* nicasiană), cea activă e Totul, ființa universală. Ajungem din nou la Eminescu.

*

Nietzsche reproșează științei reactive că a inventat o teologie din care a expurgat *inima*, numită de el voință de putere. Eminescu: „Și eu pun destinul acestei lumi într-o inimă de om”. Iar Omul-inimă este Iisus, Crucificatul, admirat, în secret și de Nietzsche, rătăcitul.

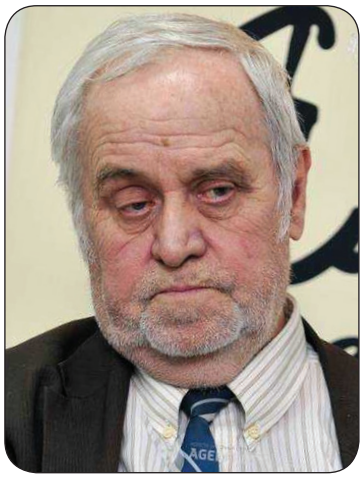

I. LIVIU REBREANU „CODREA/ GLASUL INIMII”

• 111 ani de la debutul literar absolut •

Momentul s-a petrecut în paginile revistei sibiene „Luceafărul”, condusă de trinitatea Al.Ciura - Octavian Goga - O.C.Tăslăoanu, când lui Liviu Rebreanu, ofițer demisionar din armata austro-ungară, ajuns ajutor de notar rural în ținutul transilvănean al Bistriței, i se publica schița *Codrea/Glasul Inimii* (nr. 2/1 noiembrie 1908), urmată de nuvelele *Ofilire* (nr.2 4/15 decembrie 1908) și *Răfuiala* (nr. 9/1909).

A fost de ajuns să-și descopere vocația de scriitor, de creator de lumi ardente personalizate și să-și caute viitorul de om-de-artă, traversând Carpații, în Regatul României (15 octombrie 1909), cu toate tribulațiile unui asemenea gest asupra căruia nu ne-am propus să detaliem.

Mai târziu, la aproape un sfert de secol de la eveniment, revista bucureșteană lunară de literatură, critică și artă „Azi” - condusă de Zaharia Stancu (1932-1934) - a deschis coloanele ei (III, nr.1, ianuarie 1934, pp. 952-958) anchetei titrată sentențios *Ce rămâne din...?*, respectiv din opera/ activitatea literară a unui scriitor pentru posteritate, începând cu Liviu Rebreanu cu mențiunea expresă: „În numerele viitoare, vom continua cu următorii scriitori clasificați de istoria literară și tocmai prin asta interesanți: N. Iorga, Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, Ion Minulescu, Corneliu Moldovan, Mihail Dragomirescu, G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, Bogdan Duică, A. C. Cuza, I. Al. Brătescu-Voinești, I. A. Basarabescu, I. Agârbiceanu, C. Stere ș.a.” (p. 952).

Participanții la anchetă care și-au dat girul, în număr de treisprezece, sunt în ordinea din revistă: Eugen Lovinescu, Felix Aderca, Al. A. Philippide, Romulus Dianu, Mircea Eliade, Camil Petrescu, Mircea Damian, Octav Șuluțiu, Petru Manoliu, Cicerone Teodorescu, Oscar Lemnaru, Dragoș Vrânceanu, Petru Comarnescu. Operele citate cu precădere au fost romanele *Ion* (1920), *Pădurea spânzuraților* (1922), *Răscoala* (1932), iar *Adam și Eva* și *Ciuleandra*, amintite câte o singură dată. Este proza care a generat ecranizări: *Ciuleandra*, (r. Ludwig Berger, 1930, și r. Sergiu Nicolaescu, 1984), *Ion - Blestemul pământului* (r. Mircea Mureșan, 1979), *Pădurea spânzuraților* (r. Liviu Ciulei, 1964), *Răscoala* (r. Mircea Mureșan, 1965).

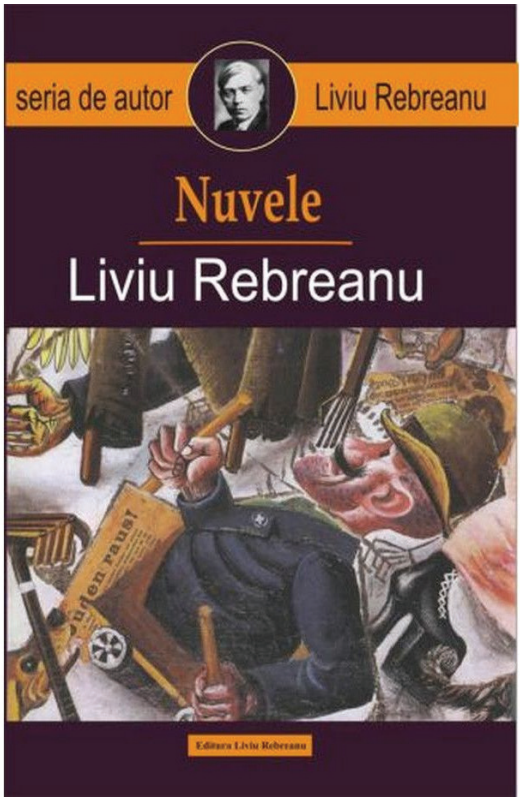

II. GRAFICA LUI GEORGE BACOVIA

În anul debutului absolut în literatură (cu poezia *Și toate...*, în „Literatorul”, București, XX, 3, 20 martie 1899, semnată V. George), George Bacovia – elev fiind în clasa a IV-a la gimnaziul din Bacău – a obținut un alt succes de prestigiu: Premiul I cu cunună și medalie la Concursul de desen al Societății Științifice și Literare „Tinerimea Română”, patronat de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, din 9 mai 1899. Din comisie au făcut parte, printre alții, sculptorul și pictorul Filip Marin (1865-1928), sculptorul Wladimir Hegel (1828-1918) și pictorul G. Demetrescu-Mirea (1852-1934). Distribuirea premiilor s-a făcut în ziua de 21 mai 1899, ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena, patronii religioși ai Bucureștilor, la Atheneul Român din București, cu prilejul aniversării a 22 de ani de la înființarea Societății.

La sfârșitul anului școlar, i s-a acordat de către Gimnaziul „Principele Ferdinand” din Bacău, al cărui elev era, mențiune pentru desen, muzică și gimnastică.

Succesul artistic va fi repetat trei ani mai târziu, în mai 1902. La concursul aceleiași Societăți, George Bacovia a fost singurul onorat pentru talentul nativ în artele plastice, dintre cei șase liceeni băcăuani candidați oficiali selectați și trimiși de instituția de învățământ locală, printre care se număra și fratele său Ioan-Eugen.

Revista „Tinerimea Română” a Societății Științifice și Literare a evidențiat aceste succese (*apud* Gheorghe Pătrar, *Bacovia și Bacăul*, Bacău, 1977, pp. 46-47, 58).

De remarcat este faptul că nici una dintre lucrările premiate ale pictorului Gh. D. Vasiliu (*alias* George Bacovia), fie din 1899, fie din 1902, nu ne-au parvenit, dar nici o alta din aceeași perioadă.

Consemnăm faptul că peste ani, deși era titularul unei diplome universitare în drept și al unei autorizații de practică în avocatură, George Bacovia a preferat locul de la catedră, devenind maestru de desen în anul școlar noiembrie 1926 – august 1927 (la Școala Normală de băieți și la Școala Comercială Superioară din Bacău), cum se numeau până în 1948 profesorii de dexterități (lucru manual, muzică, caligrafie, desen și gimnastică). Metoda didactică era a lui C. Pavlescu, fostul său dascăl de caligrafie (1894-1896) și desen (1896-1902), dar mulată pe propria sa personalitate. Unul dintre elevii lui îl descrie astfel: „Însă eu mi-l amintesc pe tristul poet al *Plumbului*, *Scânteilor galbene* și *Bucăților de noapte* din orele de desen. Îl văd lângă mine, corectând o schiță veșnic frământat de gânduri, veșnic absent din lucrările-i și cu glas de clopot scump ne dojenea. L-am înțeles și l-am respectat totdeauna. Acum, îl admir ca și atunci.” (Const. Juncu-Siret, *V.G. Bacovia. Siluete din lumea artelor*, în „Curentul Bacăului”. Organ săptămânal ai intereselor obștești. Bacău, III, seria a 2-a, 105, duminică, 21 iunie 1931, pp. 1-2.)

Exegeții lui George Bacovia i-au ocolit apetențele vectoriale ale vocației sale plastice, cantonându-se doar la nivelul perimetrului poetic al rozei talentului, deși nu exagerează evidențiindu-i cromatica literară...

George Bacovia are și o operă plastică.

S-au conservat desenele executate de el în *Carnetul „Notes” 1906-1912* (8/13 cm), din paginile căruia au fost reproduse, la scara 16/24 cm, un număr de 32, prelucrate computerizat, însoțind poeziile ciclului *Stanțe burgheze*, închise între coperți, executate în tehnica serigrafică, ediție bibliofilă 2000, la Bacău.

Celelalte desene din *Carnet*, fie că au fost reproduse în cartea bibliofilă *Stanțe burgheze* (Bacău, 2000), fie că au rămas în paginile acestuia, reprezintă portrete (identificabile) de chipuri și corpuri feminine, printre care Roza Luxemburg (pp. 26/63) sau masculine, printre care Karl Marx (p. 25) a cărui umbră a invocat-o, în 1915, în poemul în proză *Cubul negru*. Doar câteva au alte teme, cum este o lampă (p.138), reprodusă și în cartea bibliofilă menționată.

O altă serie de desene o reprezintă cele aproape o sută de planșe aflate în Colecția de stampe a Bibliotecii Academiei Române din București, achiziționate de la Agatha Grigorescu-Bacovia, înainte de 1980. Ele se împart în trei categorii: compoziții, portrete de oameni politici și scriitori originari din Oltenia/Valahia Mică, caricaturi.

Cele mai multe sunt desenate cu creionul de grafit, iar altele în peniță. Datează din perioada 1946-1953, iar motivația realizării lor o dă soția poetului în cartea dedicată vieții și operei acestuia: „După ce plecase de la Ministerul Minelor și Petrolului, Mețulescu continua să-l viziteze. Acesta lucra la o istorie a culturii Olteniei, fiind originar din Craiova. Mai alcătuia și o antologie. Știind că Bacovia era un talentat desenator, îl rugă să-i facă un autoportret și o prefață. Amabil cum era, Bacovia nu-l refuză. Dar Mețulescu îl

rugă să-i deseneze și o sumă de portrete în peniță ale celor cu care voia să ilustreze antologia. Eu lipseam de acasă ziua întreagă, prinsă de sarcinile profesiunii și numeroase activități. De la minister și de la cantină, Mețulescu venea și rămânea cu poetul după-amiezele. Îi aducea câte o sticlă de vin spre a-l îmbia la lucru, chiar când părea obosit. În felul acesta i-a făcut o sută treizeci de desene. I-am atras atenția în câteva rânduri, că abuzează de delicatețea poetului, că îl obosește; musafirul inoportun a perseverat. La urmă, i-a cerut și o declarație că nu are nici o pretenție ca drept de autor asupra acestor desene, în cazul că s-ar publica antologia, precum și că i le donează. Cu intermitențe, șapte ani a lucrat poetul la ilustrarea sus-numitei antologii (1946-1953). Și aceasta era un soi de exploatare a semenului scriitor, în spiritul trecutului. Când am cerut o fotocopie după autoportretul poetului, Mețulescu a refuzat cu ostentație. Din fericire, au rămas încă 2 autoportrete în creion ale poetului, dintre care unul l-am folosit la ediția de *Opere alese.”* (A. Grigorescu-Bacovia, *op. cit.*, 1962, p.327)

Stelian Metzulescu a fost publicist (n.15 ian.1912, Craiova-?), licențiat în Drept la București (1933) și avocat la Banca Națională din Craiova. În 1945, era bibliotecar la Ministerul Minelor. A scos revista „Linia nouă”. Socială-literară-artistică. Craiova, lunar (apr. 1933-febr.-martie 1934, 12 numere), în care i-a publicat lui G. Bacovia: *Renunțare, Și toate* (vol. *Comedii în fond),* poemele în proză *Iarmaroc* și *Amăgire*. St. Metzulescu a colaborat la „Cristalul”. Revistă modernistă (1930-1935) ș.a.

Apublicat: *Literele în Țara Banilor* (Comentarii asupra scriitorilor contemporani). Prefață de Paul I. Papadopol. Editura „Linia nouă”, Craiova, [vol. I, 1937], vol. II, 1939.

Referințe: D. Diaconescu-Dăești, Stelian Metzulescu. Zece ani de activitate literară (1929-1939), *Craiova, 1939, 48 p.*

Primul volum din *Literele în Țara Banilor* are

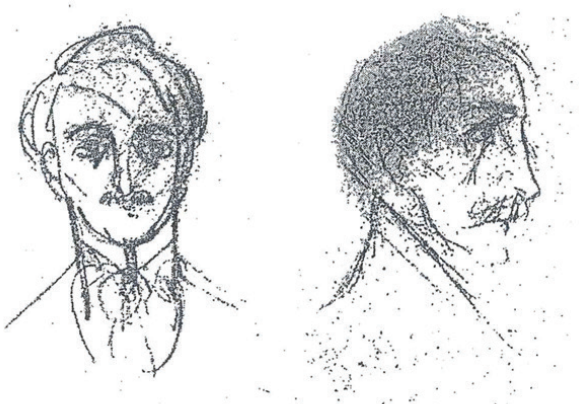

Autoportrete

Tabla de materii împărțită în trei segmente:

- *Poeți*: Tudor Arghezi, Ștefan Bălcești, Dem. Bassarabeanu, Ștefan G. Boțoiu, G.Șt. Cazacu, V. Ciocâlteu, D. Ciurezu, Eugen Constant, Savin Constant, Sergiu Cristian, Ilariu Dobridor, Elena Farago, George Fonea, Mihail Ghenescu, Constantin I. Goga, Radu Gyr, Emil Hanganu, N.I. Herescu, Al. Iacobescu, Const. Jaleș, Const. I. Manea, A. Pop-Marțian, Ion Mara, N. Milcu, I. Molea, Constantin Nisipeanu, Sabina Paulian, Marcel Romanescu, Const. Lucreția Vâlceanu, Dragoș Vrânceanu;

- *Epigramiști:* A.C. Calotescu-Neicu, I.C. Popescu-Polyclet;

- *Prozatori:* Margareta Budălănescu, Petre Cazacu, Gh.I. Chițibura, Paul Constant, D. Diaconescu-Dăești, Ion Dongorozi, C.Ș. Făgețel, M.D. Ioanid, Antoneta Iotta-Leonin, Nicolae al Lupului, Gib Mihăescu, T. Păunescu-Ulmu, N. Plopșor, Alexandru Popescu-Telega, Ionel Rujeanu, D. Tomescu, I.P. Țuculescu, Dem. Vlăsceanu.

Al doilea volum din *Literele în Țara Banilor* are *Tabla de materii* secționată în două (pentru biografii) și trei (pentru considerațiuni):

- *Poeți:* C. Argintaru, Aurel Chirescu, Ștefan Florescu-Balthaz;

- *Prozatori:* N.M. Condiescu, Iancu Constantinescu, Mircea Damian, Lucia D. Diaconescu, Gh. M. Giugiuc.

- *Considerațiuni:* asupra poeziei oltene contemporane; asupra epigramei și anecdotei oltene contemporane; asupra prozei oltene contemporane.

Solicitarea lui S.M. pe lângă George Bacovia de a-i ilustra prezumtiva istorie a literaturii oltene, în variantă nouă, l-a flatat pe însinguratul poet, obligându-l să-și reia vechile îndeletniciri, constituite pe înzestrare nativă, dovedită plenar în cadrul celor două participări (1899 și 1902) la concursurile de artă plastică ale „Tinerimii Române”, dar lăsate în adormire.

Cele 98 planșe bacoviene din Cabinetul de stampe al B.A.R., desenate pe hârtie obișnuită de format diferit (21/30 cm sau 15/ 21 cm), sunt realizate alb-negru cu creionul sau penița, în anii 1946 (41), 1950 (34), 1953 (3), 1954 (2), iar 18 sunt nedatate. Dintre acestea, doar 30 (18 portrete și 12 caricaturi) poartă un nume sau, respectiv, o legendă. Celelalte portrete (46) și caricaturi (18) sunt lipsite de orice explicație. Astfel, din cei 58 de scriitori olteni glosați de Stelian Metzulescu în *Literele în Țara Banilor* (1937, 1939) numai 20 sunt identificabili în portretele realizate de George Bacovia.

Alte șapte desene (portrete și caricaturi) le-am identificat în reproducerile datorate soției

poetului (în „Luceafărul” sau în cartea dedicată biografiei acestuia în 1962), originalele fiind pierdute/rătăcite.

Portretele din planșele de la Cabinetul de stampe al B.A.R. au fost realizate în scop utilitar de a însoți o glosă de istorie literară. Multe sunt spiritualizate, și tratate pictural. Alternanța liniilor imitative cu cele geometrice dau impresia de închis, de definitiv, de isprăvit, ceea ce induce o senzație de liniște. Portretistica variază în procedee tehnice de la minuțiozitatea detaliilor chipului până la schițarea unor măști rezumative din câteva trăsături de creion. Astfel, figura are o construcție fie corectă, fie dematerializată sau, cu alte cuvinte, portrete-sinteză și portrete-semnificative.

Portretele sale „fotografice” au fizionomii individualizate printr-un anume dinamism, de oameni liberi și mândri de ei, adâncite psihologic, cu trăsături armonioase și vii echilibrate formal, când nu sunt tratate convențional sau banal, fără conținut uman și plastic.

În unele portrete-personaje deslușite de sentimente sau, rareori, opace, procesul de transpunere dă impresia de ușurință și nu de efort, chin, sforțare a portretului, prin simplitatea stilului clasic.

Mai mult, iese în relief talentul deosebit de artist plastic al lui George Bacovia în desenele după natură (autoportretele, crochiurile), emancipate de literatură, din *carnetul* aflat la Arhivele Naționale din București.

Astfel, dacă ar fi să facem o comparație între primele și ultimele, deosebirea ar consta, ca în muzică, între melodie și armonie. Melodia urmează aceeași gamă, un ton sonor egal, în vreme ce armonia constă dintr-o întretăiere de sunete, o producere simultană de sunete. însă, în ambele cazuri, întâlnim aceeași percepție acutizantă psihologic, de mecanism nativ, de distincție și grație pentru subiectul desenat.

În cazul caricaturilor, din contra, liniile frânte, abrupte, sunt subordonate efectului satiric, care-și atinge scopul prin realizarea grotescului în imagine și sens. Elanul și forma parcurg traiectorii simbolice prin prisma unui mobil/motiv de simpatie sau de antipatie. Personajul caricaturizat este același pus în diferite ipostaze subtile percepute sub formă ironică, dezagreabilă.

Ceea ce trebuie subliniat e faptul că preocupările de artă plastică nu constituie *violon d'Ingres* al poetului, ci o altă latură a vocației de artist, așa cum, în cazul lui Ion Barbu, poezia nu era complementară matematicii sau invers, dar nici marotă.

În ediția *Opere 2001,* au fost reproduse 6 autoportrete și 25 de desene reprezentând compoziții (2), portrete (12) și caricaturi (11), dintre care au fost publicate autoportretele, portretele lui Cazacu, Tr. Demetrescu, Eminescu și Macedonski, precum și trei caricaturi: *Charleston, Gura mahalalei* și *Maidanul cu dragoste*. Celelalte sunt inedite.

Antim Ivireanu

Al. Macedonski

Vasile FILIP

„Tu rămâi c-o pană din aripa ei !”

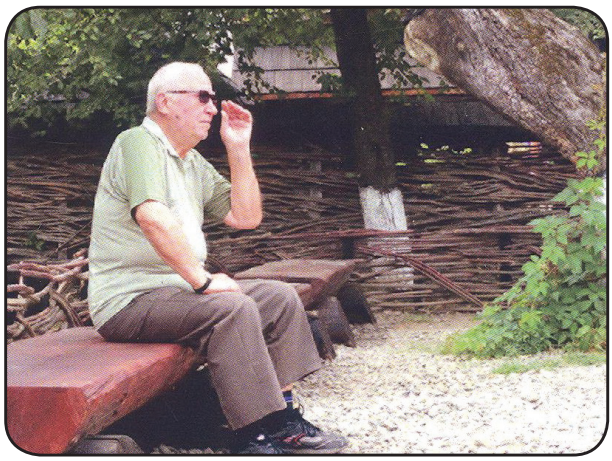

I. Iubirea – stare celestă

Din cele 46 de volume – proză, poezie, publicistică, eseuri, jurnal, cugetări – pe care scriitoarea **Vavila Popovici** le-a publicat până la sfârșitul anului 2018, 4 sunt bilingve. Trăind de câțiva ani în America, generozitatea-i deja bine știută în țara de baștină s-a amplificat, cititorul de limbă engleză având astfel șansa de a constata că scriitori demni de apreciat nasc pretutindeni. Chiar și în limbile care nu se bucură de avantajul *circulației internaționale* fără restricții. Deși, nu doar în glumă vorbind, cele câteva bune milioane de români răspândiți pe toate meridianele globului ar putea să impună și o astfel de deschidere.

Închin acest pahar iubirii, carte de versuri în română-engleză, *Made in the USA, SC, 21 november 2018* (Translation (english) Teodora Stoica, Vavila Popovici), este închinată, sublim omagiu, acelei stări umane numită simplu, cu un singur cuvânt: *iubire*. Sau *dragoste*. O stare pe care nimeni nu a pătruns-o în întreaga ei alcătuire, fiindcă omul – alcătuit din virtuți și servituți – se mulțumește adese, și se bucură, cu ceea ce i se oferă. El nu mai are nici timp și nici răbdare – curiozitate măcar – să cerceteze și să analizeze stările pe care le trăiește. Superficialitate? Nu! Slăbiciune! Nu sunt original în ceea ce scriu, m-au inspirat chiar versurile poetei Vavila Popovici: *„Cine n-a văzut, n-a cunoscut/ fiorul, nebunia clipelor de iubire,/ acela n-a trăit!”*

Dincolo de privirea blajină, de calda strângere de mână, de mângâierile cu virtuțile unor adieri de vânt prielnic, de prima îmbrățișare, de primul sărut, și de toate cele care pot fi considerate prefețe la un posibil mare roman de dragoste, starea de profundă iubire dobândește, fără voia celui atins de această celestă aripă, dimensiuni și adâncimi pe care nici chiar îndrăgostiții celebri din marea literatură a lumii nu le-au pătruns și, deci, nu le-au tălmăcit spre înțelegerea tuturor. În acele clipe de totală dăruire, protagonistul își pierde identitatea; el se dăruie simțământului, iar înălțarea pe care o simte seamănă și cu o cădere în neant. Toate cele își pierd contururile, uitarea de sine ia locul lucidității: „Eu m-am născut ca să iubesc, nu ca să urăsc” – se mărturisea anticul Sophocle. Îl completa Cicero: „Dacă se înlătură iubirea și bunătatea, toată bucuria vieții dispare”. Iar Vavila Popovici, cea atinsă – și în dragoste – de aripa Divinității, rostește întrebarea: „Am iubit prea mult, prea multe, Doamne?” Pe care o și tălmăcește, prin intermediul unor posibile explicații, cu iz de regrete: *„Am rătăcit prea mult*

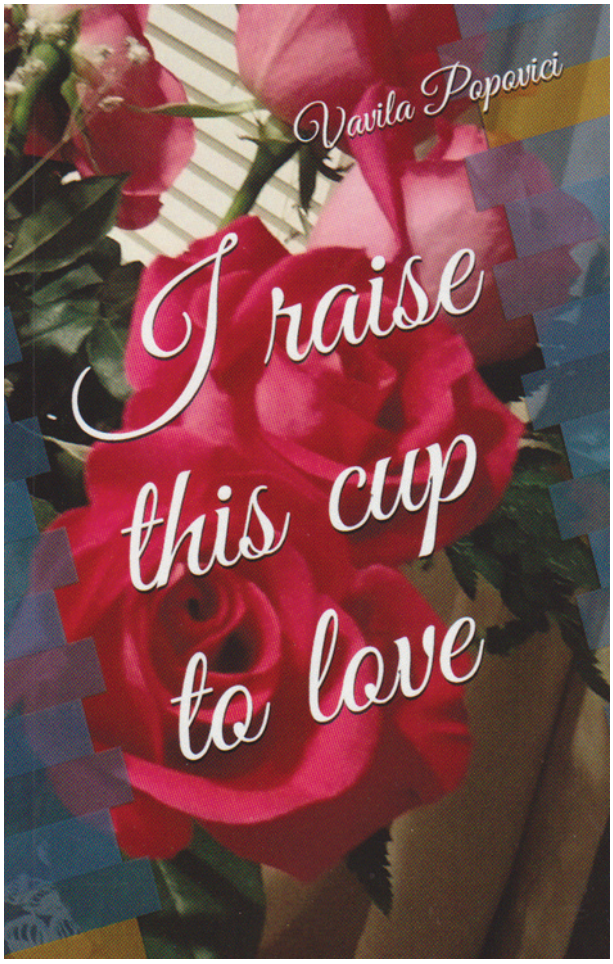

printre străini/ pierzând mereu iubiri,/ De se termină totul atât de pripit,/ atât de stupid? Prea mult în jocurile vieții m-am risipit?"

Despre iubire s-a scris mult – poate cel mai mult – și în fel și chip. Nici un portret, mai amplu și mai divers, decât acela al *Iubirii*, nu a fost zugrăvit în cuvinte. Iubirea – personaj principal. Deopotrivă ziditoare și distrugătoare. Fără de ea, însă, omul nu este complet. Pasăre cu o singură aripă. De aceea: *„Luminează-mi, Doamne, gândul iubirii,/ acum,/ în clipa-n care-nțelesul lumii mă stăpânește,/ și tristețea din suflet - gonește-o!" Pentru că: „Însămânțat-a Dumnezeu în suflete/ cea mai puternică sămânță - Iubirea./ A încolțit, a aprins rădăcini adânci;/ a răsărit, a rodit,/ copac puternic a devenit./ Au încercat unii să-i taie crengile,/ copacul a început a plânge.../ Rădăcinile nimeni nu i l-ea putut smulge,/ semn că iubirea din nou va răsări,/ căci fără acest puternic copac,/ viața/ viață nu se poate numi".*

Prin versurile sale, Vavila Popovici nu idealizează simțământul iubirii. Acesta este în egală măsură terestru și selenar. *„Pasărea albastră vine,/ stă câteva clipe în preajma ta,/ și zboară./ Tu rămâi c-o pană din aripa ei."* Nici o altă trăire umană nu produce atât de multe și diverse efecte asupra celui dăruit; între durere și fericire, paleta este nemăsurabilă. Ca unul care a traversat cam toate aceste ape – mai liniștite și mai mângâietoare, sau mai tulburi și mai învâlvorate – le are în vedere pe toate. Concluzia la care se oprește este, însă, una ce nu poate fi contestată: *„Arareori iubim și uneori uităm să mai iubim./ Uităm să păstrăm iubirii/ acel loc sfânt în inima noastră;/ o alungăm și rămânem/ precum copacii dezgoliți de-a lor podoabă..." „Omule,/ (...) Învață să iubești oamenii,/ așa cum te iubești pe tine!"*

Prin această carte de poezie, scriitoarea Vavila Popovici închină iubirii nu doar un pahar plin cu sfânta licoare a vieții. Se dăruiește fără reținere, în întreaga-i alcătuire, ca și cum ea însăși ar fi – și chiar este – miracolul acelei licori. *„Greșesc oare cântând veșnic flori/ cu miros de iubire/ printre firele de iarbă pârpălite/ de focul prea arzător al dragostei pierdute?"* În viziunea autoarei, dragostea este cea mai mare producătoare de lumină: *„Poate să fie-ntuneric afară/ și cerul fără de stele și lună,/ dacă în sufletul meu e lumină,/ eu văd!"* Tocmai din acest motiv *„Închin acest pahar iubirii și-o chem/ să vină - „acasă"!" Acasă* putând să însemne și România, și America. Dar, mai ales, *acasă* este ființa ce poartă numele Vavila Popovici. Cea care nu uită că a fost iubită și a iubit întotdeauna și că această inconfundabilă stare i-a marcat existența și scrisul frumos. Să închinăm și noi câte un pahar al iubirii.

II. POEZIA – urmele care rămân

Doar urme este titlul noului volum de versuri al lui Vasile Checheriță, tipărit în anul 2018 la Editura ieșeană „Timpul" într-o ținută grafică elegantă și o copertă inspirat sugestivă, realizată de Cristian Diaconul. Cartea se deschide cu un Motto al autorului – „Dacă moartea nu ar exista, lumea ar fi plină de nefericiți" – în continuare fiind reproduse diverse considerații asupra operei autorului nemțean ale unor comentatori din Piatra Neamț, din Bacău, din Cluj-Napoca, dar și o succintă mărturisire a lui Vasile Checheriță: *„Gândul, sufletul și lacrima, ele mă ajută să cuget și să scriu"*. Ideea este reluată, într-o altă formulare, chiar în prima poezie – „poetica" – a volumului: *„Adun cuvintele din fluturi,/ le-nșir ca pe niște soldăței/ pe patru rânduri câte zece,/ alegându-le după înălțime/ și frumusețe"*.

Starea creatorului de literatură în versuri este una din temele acestei cărți, Vasile Checheriță reușind să o surprindă în diferite ipostaze, dar nu ca un observator din afară, ci ca unul din interiorul procesului, implicat în mod direct în miracolul creației. *„Doar poeții cred,/ că vând aripi cititorilor"* – este o recunoaștere a împăcării lucid-emotive cu incertul destin al creației, totul fiind dependent de calitatea receptorului-cititor.

Structural, poetul este un mare iubitor al naturii, afirmându-se ca fiind părticică din ea – *„sunt un mugur"; „ferice de poet/ el este ca anotimpul,/ moare odată cu poezia lui/ și învie când începe cealaltă"; „când un pom înflorește,/ el de fapt spune o poezie"; în „flori de gheață, anotimpul rece este încălzit de fiorii iubirii"; „aș vrea să fiu floare sau pom,/ s-adorm în toamnă de fiecare oară/ și să revin în primăvară/ nu doar un simplu om"*.

Remarcabil este felul în care Vasile Checheriță reușește să armonizeze gândirea rațională cu fiorul emoțional, conferind astfel operei sale valoare poetică: *„Lasă-te în voia sorții/ ca o*

petală/ pe aripa vântului/ și-o frunză în leagănul apei"; „înțelepții tac,/ pentru a auzi/ răcnetul nebunilor/ care-și plâng nedreptatea"; „Pământul e mai greu/ doar cu ploaia de stele/ ce se repetă an de an/ și cu nefericirile noastre/ de fiecare zi"; „încântați de naștere,/ dar nemulțumiți de viață/ și-ngroziți de moarte,/ singuri și fără speranță/ L-am inventat pe/ Dumnezeu". Experiența unei vieți pline de evenimente și de trăiri intense, învățătura acumulată și capacitatea de a interpreta rosturile omului și ale lumii – toate acestea, dar și altele încă, transpar precum niște raze de soare printr-o pânză de nori. *„vom fi flori/ pe mormintele noastre (...) și frunze/ pe vârfuri de pomi (...) vom fi cireșe coapte..."*

Fericirile-nefericirile iscate din dragoste atrag și ele luarea-aminte a poetului, în versuri demne de reținut, trăirile lui devenind și trăirile noastre. O veritabilă comuniune între poet și cititor, fără de care lectura devine un gest aproape inutil. *„Valurile răului se zbat/ ca-ntr-o copaie,/ rupând talazurile,/ iar ea a venit tocmai/ să li se dăruiască"; „ai sculptat nisipul cu tălpile picioarelor tale/ și-ai dat aripi vântului cu mâinile,/ iar părul tău mi-a lăsat moștenire/ săruturi letale"; „eu sunt râul/ învolburat/ cuprins de șiroaie,/ iar tu curcubeul/ pe care nu mă mai satur,/ să-l adap/ după ploaie"; „ce frumoasă ești tu/ când mă privești/ cu ochii umezi de deasupra/ și mă acoperi/ cu toată iubirea lumii"; „tu, ți-ai trecut peste mine/ privirea grea și tăioasă/ ca o șenilă de tanc,/ strivindu-mă".*

Așa cum este firesc să se întâmple, în cazul oamenilor atenți la tot ce se petrece, nu numai lor, dar și celor care îi înconjoară, Vasile Checheriță reține și secvențe ale actualității, pe care le consemnează precum ar fi, și ele, niște urme lăsate într-un timp istoric. În acest sens, poezii ca *„bătrânul nimănui", „cutia cu fotografii", „nu trageți", „nefericita libertate", „nu-i nimeni să vadă" „glumiți", „satul natal", „alte lumi"* – *„sunt lumi,/ unde nimeni nu arde,/ unde și tăciunii stinși/ au murit (...) sunt lumi,/ unde iarba refuză să crească (...) sunt lumi,/ în care visul e pedepsit de lege,/ unde zâmbetul nu este trecut/ în dicționar..."*

O mărturisire care transpare din mai multe pagini este la modul direct exprimată de poet în *„să scrii poezie": „trebuie să suferi,/ să scrii poezie/ și plin de răni/ sufletul să-ți plângă".* Fără îndoială, cititorul nu trebuie să o ia *mot à mot*. Este vorba despre o metaforă (exagerare conștientă), figură de stil pe care poeții o folosesc în scopul accentuării unor anumite stări de emoție. Chiar și Vasile Checheriță ne dovedește că poezia se naște și din *fericiri*, nu doar din *dezamăgiri*. Poate că și din această pricină ne încurajează, îndemnându-ne: *„nu aruncați amintirile la gunoi"; eroii noștri/ au murit în picioare"; „nu luați poeții la război",/ va fi un război pierdut".*

Una din poeziile conținute de acest volum îmi răscolește niște amintiri. În ziua de 19 septembrie a anului 2017, împreună cu prietenul și colaboratorul de la Radio Iași de pe vremuri, Mircea Verusi, invitați fiind de profesorul Ion Berghia, sorocean de baștină, am mers la Sărbătoarea mărului – manifestare tradițională în spiritualitatea Cetății Soroca, străveche strajă la malul Nistrului. Mașina cu care ne-am deplasat era condusă de un domn pe care cu acel prilej l-am cunoscut. Numele lui: Vasile Checheriță. Adică poetul despre care scriu acum. Reproduc o strofă din poezia dedicată în această carte acelui moment unic pentru mine: *„cântă piatra de jale/ sub soarele arzător,/ și plânge,/ că de țara mamă/ îi e dor". Din păcate, în continuare „plâng florile/ în lacrima gustoasă/ a mărului neîntregit/ mușcat de nesătuii estului".* Iar prietenul Ion Berghia s-a dus, după un an numai, cu această mare durere în suflet, acolo unde ne ducem toți. Au rămas, din fericire, amintirile și au rămas Vasile Checheriță și Mircea Verusi, cu care depănăm ghemul acelor duioase amintiri.

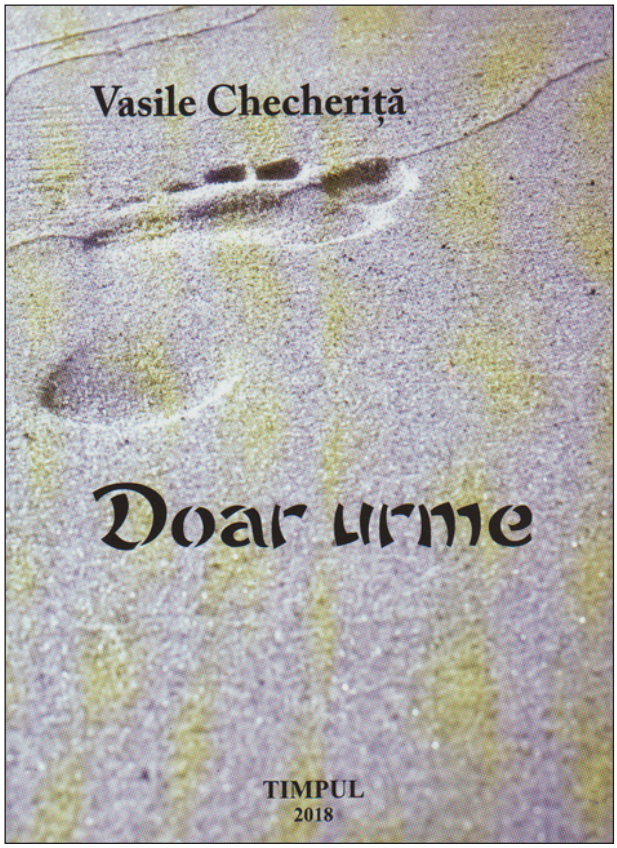

III. Frământat de îndoieli, mistuit de întrebări

Acesta este, în coordonate principale, destinul personajului principal, cel care dă și numele celor trei volume ale cărții lui Gheorghe Tescu: „Sărmanul Conon”. Scria autorul în *Cuvânt înainte*, intenționând o schiță de portret a personajului, în ideea de a-l dumiri cu un ceas mai devreme pe cititor: „Eroul principal, personaj deosebit de înzestrat cu însușiri fizice, dar mai cu seamă cu facultăți psihice cu totul deosebite, își trăiește viața dedicată exclusiv studiului și cercetării tainelor Naturii, dar și o viață sentimentală de o intensitate extremă (...) Născut din tată musulman și mamă creștină (...) a venit pe lume în suferința și chinuirile facerii”. Și a trăit „Frământat de îndoieli și incertitudini”, mânat de o dorință nestăvilită: „Vreau să cuceresc viața, vreau să învăț s-o cunosc...”

Stimulat de această dorință, la numai 16 ani, a luat-o pe drumul ce ducea – și mai duce încă – spre vestita Franță. Spera ca acolo să i se dezlege măcar o parte din tainele care îl duceau în ispită. Să cunoască Natura prin cunoașterea lui Dumnezeu. Cunoașterea, însă, i s-a înfățișat în permanență ca un orizont ce se depărta pe măsura dezlegării unora din adevăruri și pe care nu-l poți atinge niciodată. În privința Divinității... „Te-am căutat, Doamne (...) și nu te-am găsit. Oare unde ești Tu, Doamne, unde ești?!...”

Gheorghe Tescu poartă pașii personajului său – destinul acestuia – prin rotundul Universului pământean și celest, împlinindu-i-l cu un tezaur informatic deosebit de bogat și de interesant. Între existența destrăbălată din Calea Păcurarului și ecourile târzii ale Revoluției Franceze, un șir lung de pelerinaje prin Istoria faptelor și întâmplărilor de oameni reali săvârșite – o sumedenie de personaje și evenimente umplu cele aproape 1500 de pagini ale celor trei volume, tipărite în anii 2017-2018 la Editura PIM din Iași. Un orizont de cunoaștere alcătuit nu doar din evenimente istorice deja cunoscute, pentru că ele au marcat evoluția omenirii și au rămas în memoria colectivă. Scriitorul pune în lumină mai ales substanța acelor epoci, asigurată deopotrivă de geniul uman, precum și de comuniunea acestuia cu Divinitatea. Cum, însă, existența terestră se mișcă între bine și rău, neîmplinirile, dezamăgirile determinate de neputința de a vedea și dincolo de ceea ce se află la vedere îl învață pe cititor un lucru unanim propovăduit și luat în seamă. Omul, indiferent de cine este el și câtă carte știe el, nu poate pătrunde în adâncul Necunoscutului. Marile Taine, îndeosebi, rămân pentru totdeauna în stăpânirea Cerului, iar omului nu-i rămâne decât dorința, aspirația, prefăcute în mici adaosuri pe calea cea fără de sfârșit a Cunoașterii.

„Însingurarea la care era osândit îl înspăimânta” – marchează Gheorghe Tescu încă un reper al vieții lui Conon, chiar în prima pagină a celui de la treilea volum. O însingurare nu doar bântuită de aducerile-aminte iscate dinspre meleagurile natale; nu numai din restrângerea cercului de apropiați din Capitala Franței; nici măcar din neputința pătrunderii Nepătrunsului, la care se vedea nevoit să renunțe. Era o stare indusă deopotrivă de bolile trupului și de neîmplinirile spiritului. Starea omului însetat de cunoaștere și obstrucționat de propriile limite. „În inima lui se adunaseră toate grijile și toate suferințele care se născuseră încet-încet, în umbra vieții lui tumultuoase și deșănțate... și pe care le purta întrânsul ca pe niște germeni ai unei boli fără leac... Zadarnică a fost toată strădania... întreaga lui Cultură și Știință nu i-au folosit (...) Chinuit de incertitudini și, îndeosebi, de întrebări fără răspunsuri... convingerile lui față de Dumnezeire și învățăturile creștine au început să se clatine”.

În virtutea unor asemenea constatări, Gheorghe Tescu conturează o biografie umană de un dramatism real, nefabulat, cazul lui Conon nefiind unul singular. Unul particular doar. Un personaj reprezentativ, amplasat în cadre istorico-geografice populate cu asemenea portrete, care nu sunt, pur și simplu, numai de factură literară. Produse ale imaginației autorilor de romane... Mințile acestor personaje seamănă cu niște mici galaxii, înlăuntrul cărora se întretaie – ciocnindu-se uneori – tot felul de fantasme, cele mai multe, însă, inducând, în moduri diferite – stranii, adese – realități ale gândirii și existenței umane. Bizareriile fac parte din realitatea cea de dincolo de trezie. Iar în existența lui Conon, atât de zbuciumată și bântuită de ciudățenii, visele nopții nu erau simple bizarerii. Dacă el s-ar fi priceput la tălmăcirea acelor vise, ar fi găsit, fără îndoială, raporturi logice între realitate și vis. „Simbolistica viselor e mult mai complexă și mai tainică decât simplele explicații populare...” Iar Conon, care acumulase prin studiu intens un bogat bagaj de cunoștințe, știe acest lucru. Tocmai din această pricină – neputința de a descoperi legăturile directe între vis și realitate – se simțea părăsit de ocrotirea Divină și îl căuta necontenit pe Dumnezeu: „Unde ești, Doamne?”

Gheorghe Tescu – un pasionat de Istorie și Religie – își poartă personajul prin două secole: sfârșitul celui de al 19-lea și jumătatea primă a celui de al 20-lea. „Era pe la jumătatea binecuvântatului an 1890, de la Hristos...” – începe el Capitolul I al primului volum. Urmărește în toate componentele ei devenirea acestuia, raportând-o mereu la evenimentele timpului, dar și la înțelepciunea omenirii tezaurizată în cărțile adăpostite în marile biblioteci. Născutul în casa boierească cu numărul 26 din Calea Păcurarilor, proprietate a lui „Temistocle Naum... juristul și diplomatul eminent...” și a Hortensiei (Ghinea), care „era frumoasă și cu suflet nobil”, dar care s-a stins din viață dându-i viață copilului lor, Conon, avea să ajungă, prin învățătură multă, „doctor în: medicină, studii juridice, filozofie, în astrologie, teologie... și profesor la Sorbona”.

Receptând în profunzimea lor cutremurătoarele evenimente ale acelei epoci – cele două războaie mondiale îndeosebi – eroul principal le percepe ca pe niște catastrofe declanșate de Satana întru distrugerea creației Divine. O face, însă, și la modul științific, logic: „La noi, Wal, invaziile au fost evenimente obișnuite, oamenii au fost obișnuiți să se dea când cu turcii, când cu grecii, când cu rușii. Veșnic au fost împărțiți în tabere (...) Iar când rămâneau singuri se uneau, parcă numai pentru a se despărți iarăși, când veneau noii cotropitori”.

Și aceste ultime două volume ale ciclului sunt împărțite pe capitole și subdiviziuni, într-o bună organizare a materialului narativ. Cel de al treilea conține cea de a șaptea și a opta parte, cu capitole cuprinse între XXV și XXXIII. Cele care atrag, însă, în mod deosebit atenția sunt titlurile subcapitolelor. La fel ca și în primele două volume, de altfel. Doar câteva exemple sunt suficiente pentru ca cititorul să poată înțelege care este substanța acestora și, mai ales, să desprindă și niște semnificații în baza cărora să se poziționeze. Să se implice, cu alte cuvinte. „Cântă inimă, plângi suflete...”, „Zbateri nemărturisite”, „O!... Aur blestemat... „ispită” e numele tău!...”, „Războiul bate la ușă...”, „Chemarea Mareșalului”, „Moscova a vrut să dea foc lumii”, „România s-a regăsit pe sine”, „Din ură cu „mânie proletară”, „De ce, Doamne, ai îngăduit?...”, „Cânta în noapte cucuveaua!...”, „Adevăr, tu ai murit înaintea mea!” În toate aceste proze, bine orânduite în paginile romanului – în egală măsură imaginat și istoric argumentat – prezența lui Conon este vie, destinul lui cel adânc frământat desfășurându-se între vis și realitate în tonalități dramatic-tragice. Gândul la țara de baștină nu l-a părăsit nici chiar în momentele euforice trăite în Parisul exuberant. Acum, iată, cercul vieții lui trebuia să se închidă. Iar autorul cărții găsește cea mai directă cale: imaginează întoarcerea acasă... cu o trăsură, însoțit de birjarul prieten Nicolas. Numai că...

„... O umbră i-a acoperit chipul, așa cum ai acoperi cu mâna o candelă de veghe.

Capul îi căzu pe-o parte, și rămase așa, cu privirea fixă și sticloasă, uitându-se departe, departe... poate spre țara aceea mică de la gurile Sfântului Danubiu...

Trăsura înainta în inima codrilor, încet, în pasul cailor, cu ropot rar, și sunet de dric, încet, tot mai încet...”

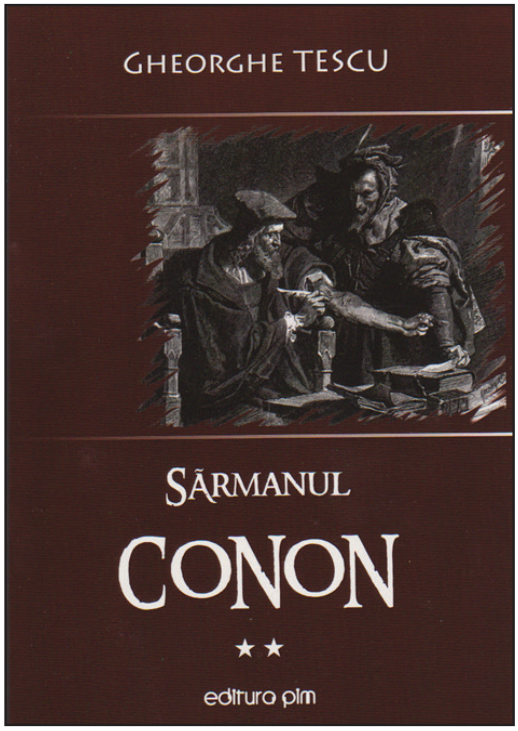

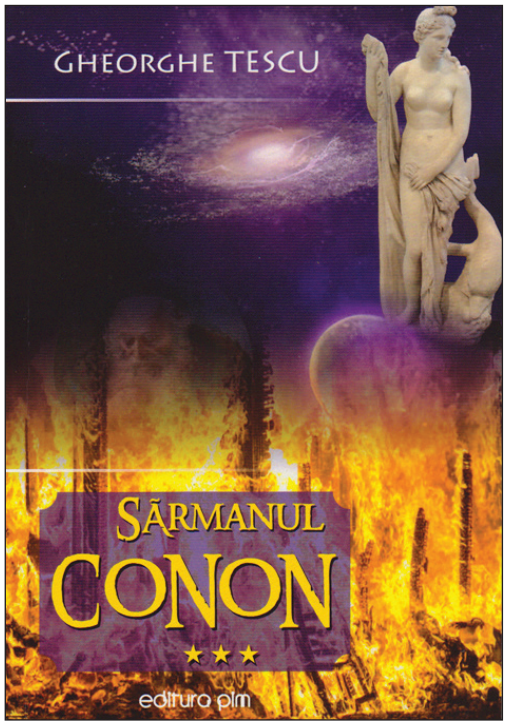

VÂSLIND PE ÎNĂLȚIMILE CELESTE

Un titlu foarte sugestiv pentru situațiile neprevăzute ale vieții. Cine nu a avut nevoie de corabia salvatoare măcar într-un moment cheie al vieții? O corabie în care să intre toată suflarea gândurilor și sentimentelor noastre. Fie și corabia morgană care se zărește în depărtare, dar ai nădejde că o să vină să te ducă la mal. Și aici, recurgem la poezia lui Marin Sorescu, în care Dumnezeu îl întreabă pe om, ce-ar lua cu el dacă s-ar pune problema să facă naveta între pământ și cer, pentru a ține niște cursuri, fiindu-i permise doar trei lucruri. În fața acestor dileme, omul se gândește adeseori, la lucruri materiale. Și care ar fi lucrurile esențiale pe care le-am lua cu noi pe corabia salvatoare? Să medităm. Sunt multe lucruri deșarte pe care le râvnim și altele, prețioase, de care ne lipsim, din proprie inițiativă. Și acestea sunt, de fapt, cele trebuincioase.

Iată, **Vasilica Grigoraș** ar lua cu sine cuvintele, pe care le consideră primordiale. Într-o permanentă căutare de sine, autoarea are drept bagaj sentimental, o sarică plină ochi de metafore, de imagini superbe, înveșmântate în straie de sărbătoare, pentru a le înfățișa ochilor noștri, avizi de frumos. Pentru autoare, Poezia este corabia care o va duce la țărmul dorit, în arhipelagul visării. Cu o condiție: să știe să o conducă. Să fie ea însăși vântul care împinge pânzele în direcția dorită. Poezia îi ține loc de aer, de hrană și sete, dar este și Crezul creștin pe care-l mărturisește cu destulă smerenie. Un crez devenit artistic de care poeta nu se dezice în nici o împrejurare.

Din punct de vedere motivațional, Vasilica Grigoraș își mărturisește alegerea fundamentală. O sumă de motive demonstrează fără drept de apel că Poezia este pentru ea totul: leac împotriva trecerii timpului, a singurătății, a plictiselii, a tuturor tulburărilor emoționale. Scrisul înseamnă pentru ea libertate de spirit, zbor spre înălțimi, liniștea clipei, și acordurile acelei încântătoare Ode a Bucuriei de a trăi. Conștientă că scrisul se naște *„dintr-un nou răsărit/ al credinței în El/ și în mine”* ***(De ce scriu?)***

Autoarea încheagă mici scenarii în care Poezia coboară în locul deja pregătit, după o lungă așteptare, ca pentru a primi oaspeții: *„încă nepregătit să intru/ sub giulgiul nopții/ îmbrățișez aripa/ crepusculului de seară/ care mă inundă tainic/ îmbrăcându-mi chipul/ din ce în ce mai plin/ de ceața dezlănțuită/ în urma zborului/ anilor fugari// la masa negocierii/ vin în întâmpinarea/ nevoii acute de înțelepciune/ unde nimic nu se schimbă/ și totuși nimic nu e la fel/ cu pumnii plini de mătănii/ și rugăciunile/ stropi de lumină// mă lepăd de învelișul/ înțelesului de-altădată/ punându-mi nădejdea/ în cele ce vor veni/ dând glas înfiorării/ verdelui molatic al tufarilor/ cu scântei de licurici/ și veselie de prunci”* ***(Nevoia de înțelepciune)***.

Din sanctuarele poeziei – se aude freamătul vântului – ecou al tăcerii pline de magice clipe, de pe tărâmul mult visatelor utopii.

Dar nu numai prin ținuturile mirifice ne poartă poeta, ci, cu o privire atentă, ne aduce în realitate, acolo unde, cu toții vedem, auzim și simțim geamătul pământului, stors de speranțe: *„Dar vocea disperată a Românului/ strigă din baierele inimii/ că trăim într-o nebuloasă/ la o deconcertantă răspântie,/ în care ne-am pierdut obârșia, rostul și sensul./ Nu ne mai regăsim/ nici ca oameni și nici ca nație/ cu adânci rădăcini în istoria milenară”* ***(Văduvi de țară)***. Cu profundă luciditate, autoarea evocă momentele dramatice ale poporului și motivele care au condus la asemenea stări dezastruoase: *„Nu putem mânca liniștiți/ din pâinea pământului!/ Nu putem tămădui tristețea arborilor decapitați/ ale căror memorii e vuiet continuu./ Nu putem săruta mâna străină/ și îmbrățișa la infinit cozile de topor,/ ci nădăjduim că mâine cu toții vom vindeca/ dragostea ciumată de-atâta răutate”* ***(Văduvi de țară)***. Însă poeta, ca un vizionar adevărat, privește spre viitorul promițător: *„Mâine ne vom întoarce buzunarele de la piept/ și vom răsturna amărăciunea și mizeria,/ mâine vom seca apa râului dintre frați,/ martor la suferințele și clătinările noastre,/ mâine ne vom atinge cu mâini tremurânde/ de emoția regăsirii, miracol divin./ Mâine ne vom privi ochi în ochi/ și vom simți mâna Maicii Domnului/ sădindu-ne pe vecie floarea-soarelui/ în grădina inimilor”*.

Există și soluții pentru a ajunge la acel „mâine” al mântuirii neamului nostru: *„Pentru a fi un mâine,/ astăzi, acum, să-ntindem năframa dorinței/ brodată cu gând bun, cuvânt curat/ și faptă vânjoasă/ curcubeu peste hotarele de-altădată/ ce despart*

pământul trup din trupul nostru/ înghițit de haine voințe străine/ și să desferecăm porțile potecilor/ de reîntoarcere a fiilor rătăcitori”. Pentru aceasta, nu e nevoie decât: *„Să ne unim întru credință/ și să aprindem luceafărul/ nemuririi țării și neamului!/ Să săpăm urii mormânt/ în cetatea îmbrățișărilor/ iar crâmpeiele din vatra dulce a țării/ și odoarele sfinte ale norodului/ să-și schimbe sălașul din postura de adoptați/ în aceea de fii legitimi ai unei noi ere./ Să dăm glas buciumului strămoșesc/ să se-audă aici și în toată lumea/ strigătul nostru mai viguros ca niciodată,/ vestind venirea apelor îngenuncheate la matcă./ Izvorul dragostei și-al frăției/ să curgă limpede și lin peste existența noastră/ prea mult înlăcrimată./ Să ne bucurăm de fructul/ reîntregirii patriei și poporului,/ scump trofeu al jertfei și umilinței/ și să bată la unison clopotele inimilor/ spre slavă și mulțumire lui Dumnezeu”* ***(Văduvi de țară)***.

Aceasta este o poezie emblematică, ea demonstrează, încă o dată, rolul poetului ca tribun al cetății.

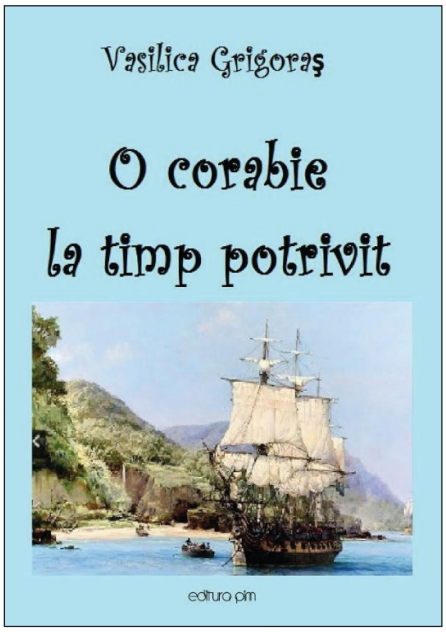

Pe de altă parte, autoarea transpune liric, mici tablouri picturale, zugrăvind pasteluri idilice încântătoare: *„Soarele scăpătat/ alunecă dincolo de coama dealului./ Luna își face mândră apariția/ și scaldă cu/ razele-i delicate/ chipurile celor/ care-o privesc cu admirație./ Întregul cer/ spuzit cu stele/ îmbujorându-se juvenil/ strălucește limpede/ și încetișor albastrul/ cuprinde înălțimile”* ***(Tablou estival)***. Contemplând priveliștea, sufletul se transfigurează, în timp ce tabloul se însuflețește, creând o stare de liniște și binecuvântare, născătoare de pronii poetice, care te face martor la tainele Universului : *„tablou estival însuflețit/ din care înfiorată/ discret mă retrag/ pentru o clipă poetică/ cu heruvimi și serafimi/ în care mi-aștern/ gândurile curcubeu,/ apariție instantanee/ de cuvinte topite-n văzduh/ și preschimbate în trăiri divine”* ***(Tablou estival)***.

În altă poezie, în mijlocul unei priveliști blânde, luminoase, cu soare mângâietor și raze îmbrățișătoare, în sufletul poetei se aprinde flacăra unui poem. Și atunci, prin jocul iscusit al închipuirii, poeta se crede Pasărea Phoenix: *„În viscolul de foc/ al luminii albastre/ mă văd pasărea Phoenix/ și încep să sporovăiesc/ cu ramurile copacilor/ ce se mlădie ușor/ în ritmul trilurilor,/ cu mireasma florilor/ pitită strengărește/ până și-n ultimile/ cotloane ale verii/ împodobită/ în culorile fluturilor/ care-mi ating/ creștetul inimii/ răscolindu-mi/ întreaga ființă”* ***(Nu există timp)***. Toate aceste imagini îi creează certitudinea veșniciei, a atingerii infinitului.

În poezia Vasilicăi Grigoraș există ca elemente de construcție poetică: aripi, pulberi de spumă, lacrimi pierdute, multă lumină, liniștea, bucuria, visul adevărat, plânsul schimbat în bucurie, duioșia nădejdii, sufletul de pluș, zâmbete după lacrimi, *„stampe vechi/ cu aura câmpului”*, o sfântă icoană, tainice trăiri, *„joc năvalnic/ numit viață”*, un luminiș, fărâme de lumină, bucurie de a exista. Cu acestea și încă altele, autoarea clădește edificiul trainic care să-i fie adăpost pentru rugă.

Epitetizare și metaforizare, comparații, din belșug, dau versurilor o aură de strălucire calmă. Transfigurarea artistică presupune uitarea de sine, autoarea devine o nouă persoană, simțurile se acutizează, trăirile se adâncesc: *„cu gesturi necontrolate/ îmi ridic privirea glacială/ pentru a mă căuta// după multe așteptări/ m-am regăsit dar cu certitudine/ sunt altcineva// în casa inimii/ încețoșată/ de bruma amintirilor/ ultimul ceasornic/ bate ora/ pentru un nou parcurs// de pe chipul/ zilelor și nopților/ dispar smerite/ lamentările înrădăcinate/ de prea multă vreme/ povățuite/ de fâlfâitul gingaș/ al îngerului nopții/ purtătorul voinței/ de a face unele retușuri/ în felul meu de a fi// pe aripi de fluturi albaștri/ gustând din/ dulcele polen al verii/ învăț din nou/ alfabetul iubirii/ și proiectez pilonii/ unei împliniri adevărate/ prin voia Domnului”* ***(Îngerul nopții)***. De multe ori, și acesta poate fi specificul poeziei Vasilicăi Grigoraș, epitetele se înlănțuie, formând o coroană care înnobilează versul. Din una în cealaltă, ele sunt o inflorescență parfumată care se cere admirată și prețuită în aceeași măsură. Ex. *„Să îmbrăcăm/ pala de foc a iubirii/ în frânturi de răsfăț/ clipe de-ncântare/ la ivirea primilor muguri/ în brațele fragede/ ale inimii/ pe platoul zorilor/ sub mlădierea/ vibrantului senin/ al cerului care se topește/ printre pleoape suave/ în surâsul ochilor/ atingându-ne discret/ cu mișcări lente/ ca într-un vals de Brahms”* ***(Vino, iubite!)***

De altfel, poeta preferă exprimarea simplă, ușor accesibilă, păstrată în retorte de aur în laboratorul său de creație care este plin de lumina iubirii de frumos și de oameni: *„stăm furișați/ în laboratorul îndestulat/ al sfintei simplități/ certă dorință/ proaspăt răsărită/ și ne-mbăiem în chip minunat/ în șuvoiul verde/ al sevei binecuvântate/ din lumea vie// în cuvânt luminat/ ochii ni se întâlnesc/ într-o înțelegere subtilă/ a ceea ce urmează/ întru însorirea sufletului”* ***(Laboratorul dragostei)***.

Întreg Universul ia parte la sentimentele celor doi: luna devine portocalie doar pentru ei, ziua înmiresmată de primăvară debordează de entuziasm și mai cu seamă, cine iubește descoperă *„amprenta lui Dumnezeu”**(Laboratorul dragostei)***. În această situație, îndrăgostiții pot desluși *„murmurul viitorului/ sub al cărui cer inexorabil/ timpul se oprește în loc/ și printr-o fisură misterioasă/ se furișează strop cu strop/ o dragoste sublimă”* ***(Laboratorul dragostei)***.

O declarație de credință, de dragoste și de smerenie față de Dumnezeu se află în poezia: ***„Întâia-mi dragoste”***: *„Semănător de pace/ îți reverși bunătatea/ în colțul inimii însetate/ de numele Tău cel sfânt.// Izvor nesecat/ lin curgător/ de lumină lăuntrică/ pe cărarea șerpuită/ cale sublimă/ de atins/ până nu este/ prea târziu/ spre depărtarea/ nesfârșită/ neîndoielnică/ de necuprins/ de neatins/ de neînțeles/ spre înaltul cerului/ până-n creștetul sfinteniei.// Feștilă aprinsă/ din curat fir de borangic/ îmi oblojești rănile/ suișului anevoios/ pe scara iertării/ dăruindu-mi/ bucuria pruncilor/ și înțelepciunea bătrânilor/ în sensul cel mai adânc/ negrăită îndurare/ semn al iubirii.// Întâia-mi dragoste/ ești Tu, Doamne!/ Te rog, pune pecetea Ta/ pe inima mea/ și cu voia Ta,/ mântuiește-mă!”* De altfel, credința e considerată de poetă, ca o corabie care îi oferă a doua șansă la viață: *„la urma urmei/ îmi sugerează cu clemență/ o viață cusută/ de o a doua șansă/ în corabia credinței”**(A doua șansă)***.

Sintagme comune: o strună de vioară, o lacrimă de compasiune, un soare auriu, aroma petalelor, primăvara iubirii, pe aripi de cuvânt, nisipul clepsidrei, calea speranței, petale de soare, oglinda adevărului, ungherele inimii, pe aripi de vis, aleea visului împlinit, lumină binefăcătoare, șuvoi de lacrimi pe obraz, o eternitate a clipei, ș.a.

Poeta a adunat în desaga anilor, o sumă de *„întrebări/ rafale de vânt venite tăvălug/ din văzduhul ființei/ fire încâlcite de roata morii/ prin albia râului vieții”**(Sub semnul întrebării)***. Și în acest caz, *„fără efuziuni zgomotoase/ printr-o banală sugestie/ transmitere telepatică/ coabitez cu eternul timp al întrebărilor/ și mă minunez o clipă/ de simplitatea răspunsurilor”* ***(Sub semnul întrebării)***.

Unele versuri au caracter aforistic, poeta aplicând la propria viață, experiențe trăite:*”zadarnic aș năzui să trăiesc/ în temple și palate/ când totu-i un castel de nisip”*. Și: *„am înțeles treptat/ că zădărnicia-i întuneric/ ce bântuie doar acolo/ unde noi nu vrem, nu știm, nu putem/ să aprindem lumina/ înlăuntrul nostru/ bucurându-ne/ de un adevărat miracol”* ***(Zădărnicie și miracol)***.

O edificatoare rugăciune, foarte frumoasă, se numește*”**Grăunte de praf**”: „noapte adâncă de toamnă/ câmpul și sufletul goale/ doar luna plină/ sunt un grăunte de praf/ pasăre-n palma colinelor/ în sinceră rugă// Doamne,/ mi-e foame/ Te rog, hrănește-mă!/ mi-e sete,/ Te rog, adapă-mă!/ mi-e frig,/ Te rog, acoperă-mă!/ mi-e frică,/ Te rog, apără-mă!/ mă doare,/ Te rog, lecuiește-mă!/ mi-e dor de Tine,/ Te rog,/ iubește-mă, Doamne!// (.....)// chiar dacă eu, nevrednica,/ n-am făcut pentru Tine/ nimic din toate acestea”*.

Un veritabil autoportret se regăsește în poezia: ***„Pictând cu alb pe alb”***: *„scufundată/ într-un vis aievea/ mă las purtată/ de-o mică furtună// patinez pe apele împietrite/ ale unui îngheț timpuriu/ pozez unui portretist/ meticulos/ dar cu capul în nori/ apoi înaintez ușor/ și pășesc prin albul așezat/ din care zvâcnește/ cuvântul fierbinte/ de fraze născător// apăs clapele/ pianului interior/ chipul mi se-nseninează/ prind vigoare/ deschid/ jurnalul inimii/ pictez cu alb pe alb/ și mă regăsesc/ în floarea de ierbar/ dialogând cu/ propriul orologiu// mă-mbrac ușor/ cu vechile petale/ mă scăld în mireasma/ adâncului trăirilor/ mă îmbăt/ cu varietatea culorilor/ și mă simt/ binecuvântată/ de îmbrățișarea/ curcubeului/ din anii de-altădată”*.

În afara rugăciunii și a cererii de iertare, dialogul cu Dumnezeu se concretizează și într-o serie de întrebări, pe care autoarea i le adresează, cu dorința expresă de a primi un răspuns, un semn. E o poezie în care, prin aceste interogații, poeta recunoaște că noi, oamenii, prin natura noastră, greșim înaintea lui Dumnezeu:*”De ce, Doamne, cât trăim/ stăpâni ne dorim/ peste toți să fim/ și să-i umilim?// De ce, oare, Doamne,/ nu putem să ne oprim/ atunci când greșim?/ Mereu ne certăm/ fără să iertăm/ din suflet curat/ și adevărat.// De ce, Doamne, nu putem/ să ne controlăm/ și perseverăm/ în ură și mânie/ lene și mândrie?/ În loc să iubim/ noi ne irosim,/ talant cheltuim/ în drăcesc mod/ că e mai comod.// Până când, Doamne/ nu vom pricepe/ cu noi ce se petrece,/ și că viața ne e dată/ o singură dată,/ să fim fericiți/ cu toții uniți,/ să ne mângâiem,/ răni să vindecăm?// Dă-ne, Doamne suflet/ în al nostru umblet/ pentru a ne reculege/ și-n taină a alege/ să ne sprijinim/ pe-adevăr divin/ ca singură scară/ spre înălțare,/ spre-albă curățire/ pentru mântuire.// Fără Tine-n noi/ în veci vom fi goi,/ dar ne vom ruga,/ fie, Doamne, voia Ta”**(De ce?)***

Cuvinte mai puțin cunoscute: zaimful, iridescente, înzilită, trezvia, meteahnă, zulufat, păiang, jurubițe, ș.a.

Nu o dată, autoarea folosește o sintagmă inedită, bazată pe oximoron: *„vocea tăcerii/ glas divin”* – care nici nu mai trebuie explicată, fiindcă e definiția perfectă a tăcerii.

Atentă la ceea ce se întâmplă cu sine și cu cei din jur, poeta continuă să lucreze, să îmbunătățească ceea ce e de îmbunătățit. Și dacă, la început, își vede umbra alunecând timidă pe lângă zid, continuând căutarea: *„pestriță la suflet/ stau lângă zidul mănăstirii/ ne-ndrăznind să intru// firavă ca o lumânare/ ce se topește/ în vâlvătaia focului/ îmi ridic privirea din pământ/ și scormonesc orizontul/*

până la izvor" ***(Brâu de mătase)***. Și de unde, descoperea: *„doar zădărnicie/ în jur/ și în mine"*, ajunsă într-un sens giratoriu, vede că: *„se deschide-o nouă cale/ și-n ploaia de noiembrie/ las apa șuvoi/ să șlefuiască/ piatra din mine"*. Transformarea e salutară și: *„fără să mă grăbesc/ mă încing/ cu un brâu de mătase/ și simt/ cum se înfiripă în mine/ un germene de nădejde// deschid ușa altarului meu/ fac primul pas cu dreptul/ mă dezbrac/ de omul vechi/ și văd din nou răsăritul"* ***(Brâu de mătase)***.

Natura visătoare a poetei își spune cuvântul, mai ales în poezia: ***„Eroina unui basm"***, titlu care spune totul:*"din când în când/ rămân cu mine însămi/ pe veranda visului// mă imaginez/ eroina unui basm/ întind mâna spre Crai Nou/ și împreună/ urcăm în Carul Mare/ ne plimbăm cu artă/ prin ploaia fecundă/ și prudentă/ îmbrăcând/ fiorul parcursului pur// răsfoiesc/ pagini din cartea vieții/ consemnări confidențiale/ despre armonii trecătoare/ și vuiete dense/ nădejdi împlinite/ și dulci amăgiri/ rațiuni cumințiți/ ori judecăți neroade/ iubiri nevinovate/ și pasiuni pline/ de argumente goale// cu penița subțire/ scriu dieta sufletului/ oglinda adevărului/ o stare ciudată/ cald culcuș/ scrânciobul visării/ pace senină/ în toamna adâncă"*.

În dulcele stil baladesc se desfășoară poezia ***„O clipă-i viața"***, cu inserții filozofico-aforistice.

Și tot de dragul eufoniei, autoarea a scris poezia, al cărui cuvânt de ordine, repetitiv, este dorul. Nici de aici nu lipsesc asonanțele, specifice genului popular: *„dor de dor/ și dor de zbor/ dor de umblet/ și de zâmbet/ de lumină/ și grădină/ dor de cânt/ și de cuvânt/ dor de stih/ dor de văzduh/ de-nceput/ și de sărut/ dor de tine/ dor de mine/ dor de noi/ amândoi// dragostile dor/ de dor/ însă/ nu mor"* ***(Stropi de dor)***.

În sintonie cu aserțiunea dostoievskiană „Frumusețea va salva lumea", poeta Vasilica Grigoraș consideră că doar gândul bun, manifestările pozitive, virtuțile creștine: Credința, Speranța, Iubirea, dar și virtutea răbdării, a carității, pot salva lumea și, ca atare, ea caută să le practice în chip natural, ca **modus vivendi:** *„În licărul candelei/ cu răbdarea/ anilor fugari,/ cu vorbe dulci/ abia șoptite/ și mângâieri line/ de vioară,/ treptat/ acolo unde era/ zgomot, întuneric,/ sufocare/ se simțea/ diluarea gândurilor reci/ în care noaptea nu-i adâncă,/ nici ziua doar lumină,/ iar soneria interioară/ anunță murmurul senin/ al înfloririi cireșilor/ ridicând astfel cortina/ spre adevăratul/ izvor al iubirii"(****Doar licărul candelei)****.*

Sintagme remarcabile: orizont de curcubeu, pe tivul anotimpului, în capela unei noi zile, înflăcărate umbre, *„pe trupul diafan/ al iernii grizonate"*.

Poeta e conștientă că: *„a venit timpul/ să mă iau în serios/ să-L respect și să-L iubesc/ pe Dumnezeul din mine"* ***(Paradoxuri)***.

Nu lipsesc însă, poeziile cu dedicație, așa cum sunt: pentru poeta și jurnalista Valentina Teclici (Noua Zeelandă), poetei Ana Urma din Vaslui, cineastului, scriitorului și jurnalistului Ben Todică (Australia), în semn de prețuire și prietenie. Acestea au o valoare sentimentală.

Șoapte, visări, murmure de uimire, sclipiri, parfumul salcâmilor, *„timp de muguri, boboci, corole"; „moleșeala dulce a dragostei", „doriri/ de iubiri năvalnice"*, completează tabloul romantic al unei poete sensibile, al cărei chip se reflectă în oglinda sinelui, așa cum este, de fapt, aureolată de neliniștea speranței și de nurii dragostei. Dar și: promisiuni deșarte, clipe șubrede, banalități subtile. Toate acestea, printre *„dorințe uitate/ în cufărul ros de carii/ din podul inimii"* ***(Suflet pelerin)***.

Personificarea este un procedeu stilistic frecvent, astfel lucrurile și fenomenele capătă însușiri antropomorfice: *„zâmbetul imperceptibil/ al pădurilor și câmpiilor; „luna are obrajii albi și scofâlciți", „sunetele naturii/ hoinăreau aievea/ printre viguroase ramuri/ îmbrăcate de sărbătoare", „nepăsarea de nepătruns,/ blândă și vibrantă/ a florilor, copacilor,/ râurilor, stâncilor,/ cântecului păsărilor";"ecoul pașilor timpului*.

Prin ceea ce scrie, autoarea transmite bunăstarea sufletească și speranța care împrăștie întunericul, redând încrederea în viață, ceea ce nu e deloc puțin, dimpotrivă. Poezia ei este total pozitivă și stenică, în acord cu sufletul însetat de Lumină: *„Spre revărsatul zorilor/ bine ancorată în ființa mea/ fac loc poeziei/ în stare latentă/ care-mi dezvăluie că/ forța și armonia vieții/ stau doar în/ înțelegerea misterioasă/ a iubirii"* ***(Înțelegere misterioasă)***.

Din orice situație s-ar afla, printre suspine și rugi, poeta se înalță biruitoare, pe deplin stăpână peste cuvântul care îi este supus necondiționat, într-o profundă simbioză: *„Stăpânită de lacrimi,/ își pipăie blând/ cicatricile nevindecate,/ printre suspine/ pune surdina/ gândurilor/ și descoperă farul înalt/ din sinele său/ din care țâșnește/ și se revarsă lumina"* ***(Agonie de noiembrie)***.

Prin poezie, autoarea *„descoperea fără tăgadă/ înțelesul candid/ al bucuriei lăuntrice" (****Verdele pierdut în contemplare)****.*

Prin cuvintele sale, poeta a ajuns la acea esență a trăirii creștine pe care fiecare om ar trebui să o cunoască: *„Ce voiești să spun/ ca să mai adun/ sfinte învățăminte/ și să iau aminte/ că fără iubire/ nu e mântuire,/ fără de tăcere/ nu e înviere?"* ***(Cum voiești)***.

Limbajul rugăciunii, adresarea reverențioasă către Dumnezeu, în cuvinte simple, vădesc o totală supunere față de voința Lui, versurile încheindu-se cu formula jaculatorie: „Facă-se Voia Ta!". E cea mai bună mărturisire de credință a unui suflet curat, înclinat spre Bine și Adevăr.

Gruia NOVAC

CRONICI LITERARE

(despre: Lucian Vasiliu, Dumitru Augustin Doman, Serghei Coloşenco)

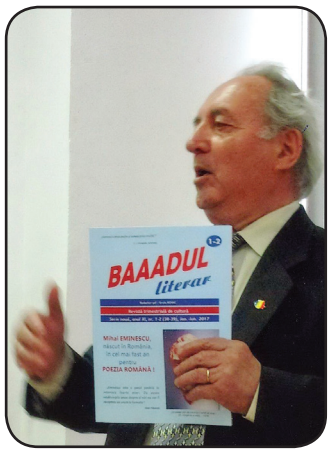

DING-DANG-DONG NU CÂR-MÂR!

(Parafrază evidentă la un scriptorian)

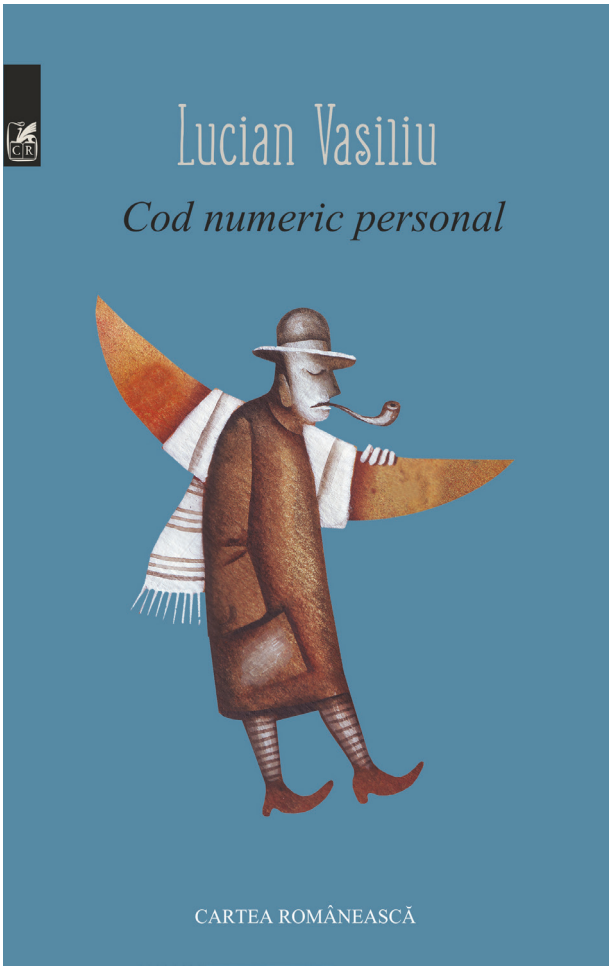

Despre **Lucian VASILIU** nu-mi este lesne să scriu. Mai întâi, fiindcă ne cunoaștem (destul de...) bine. Restul pricinilor devin imediat tainice, la fel ca-n vremile acelea *„Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns.../ Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns”*. Fără să fie *prăpastie* sau *genune*, ori *noian întins de apă*, Cartea – cu antet de evidența populației – *Cod numeric personal* m-a trezit, readucându-mi snaga de pe vremuri și făcându-mă să observ iarăși cât de serioase sunt și lucrurile obișnuite cărora nu le dăm atenție din motive prea multe pentru a le înșirui.

Cod numeric personal e o carte atât de proprie, încât e inutilă tentativa găsirii unui echivalent, deși unora le-ar ieși încercarea... Explicația? Lumea lui Lucian Vasiliu e cea pe care o cunoaștem de la-nceputul ei, dar poetul o re-creează *altfel*, dându-i, nu o sugestie doar, certitudinea de originală. De altfel, avem de-a face cu un inspirat genial, cu un „explorator” care descoperă fiindcă vede ceea ce noi, ceilalți, doar întrezărim poate. Am avut senzația, într-un moment presat de semantica insolită a unor lexeme, că autorul ne afrontează public, aplicându-ne un tratament umilitor. *„E iluzie? În ce an, în ce veac?/ Câți își mai amintesc de Telemac,/ De Triste, de Pontice, de Metamorfoze/ pe țărmul traco-sarmato-greco-turcesc/ al latinului exilat printre scitice roze?”* (Carte de înnoptare, p. 71). Ce să mai zic? Doar că Lucian Vasiliu e un „avaleur”. *Mangeur de pois gris*. Atât de „foarte lacom”, încât, și n-aș vrea parcă să mă grăbesc, am impresia că accentele de *lettrism*, vizibil într-o „verbophonie” cu rădăcini într-un timp trecut (v. Arthur Petronio care a și promovat-o), sunt semnele care motivează vioiciunea poemelor și susțin permanent interesul pentru re-lectură al cititorilor buni. Un singur exemplu încă (mă supăr dacă nu-l acceptați!) și gata! *„Mii de drapele, de flamuri/ flutură deasupra casei noastre/ și nu le vedem// Lună. Semilună./ Descălecat. Încălecat,/ Du-te-vino printre leandri semiți, egipteni, greci/ alb, roz, roșu// Brusc mă îmbrățișează/ umbra traducătorilor Gao Xing, Ding Chao, Dangquan Luo/ pe Drumul Mătăsii// Orologiile de pe celălalt mal/ se pun în mișcare:/ DING - DANG - DONG”* („Matinal la mal de Bac(h)lui, p. 43).

Dacă la puținele exemplificări mai adaug vreo câteva, ca remarcă incidentală (*par parenthèse*), o să vă certificați descoperirea că toate, dar

absolut toate finalurile poemelor lucianvasiliene sunt ca niște stabilizatori de concluzii la care, să vrei, nu mai ai ce adăuga: *„La minus 24 de grade,/ într-o iarnă sovietizată/ mama Elisabeta dansa, dansa, dansa -/ pe când harta României părea un gheţar uriaș,/ pe care morții familiei continuă să patineze”* (p. 65); ori: *„- Unde este Întunecatul April?/ unde este poetul-actor Emil Bota/ să ne rostească/regal/ bacovianul **Cod Numeric Personal**?”* (p. 50); *„Fiu rătăcitor/ prin fostul cimitir/ de la Muzeul-epavă «Casa junimistului Vasile Pogor»”* (p. 51); și *„Era **bairam** lingvistic, nu **câr-mâr**!”* (p. 41) și câte altele..., iar eu rămân, vorba lui Lucian Vasiliu (p. 24), *„Dator cu un text în pas cadențat...”*.

În pofida părerilor acelora care, din neștiute motive, tot spun și spun că astăzi poezie nu se mai citește, **POEZIA** lui Lucian Vasiliu, asemenea poeziei altor sute de scriitori de versuri, se citește, cu frenezie chiar, spre a eterniza adevărul că literatura bună (și foarte bună) a întreținut și întreține de milenii deprinderea numită de Cronicar *„mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă,* (decât) *cetitul cărților”*.

Inspirată ca în atâtea alte dăți, Editura Cartea Românească, obișnuită cu fapte înscrise firesc în răbojul aurit al veacului, ne-a mai dat un semn, prin *Cod numeric personal*, că literatura română e o realitate viabilă în marș, iar **Lucian Vasiliu** e poetul prin prezența căruia numărul stâlpilor de bază ai ei a crescut cu încă unul. Parcă alintându-se oleacă, Poetul ne atenționează: *„aștept/ delatori să mă sfâșie/ fermecat de sânul plin al florăresei”* (p. 7). Cred și eu, delatori vor fi fiind (lumea fără ei ar părea... săracă!), dar Poetul Lucian Vasiliu n-are motive să-și inventeze așteptări inutile, fiindcă întreaga lui creație este *„reflectată în oglinda/ unei cupe de jad/ asemănătoare muntelui cu o mie de chipuri”* (p. 74).

Adevărata literatură română e populată cu fantome purtătoare de carate neprefăcute. Într-o undă doar de autoironie, dar cu o doză de previziune conștient-omenească, **Lucian Vasiliu** se autoportretizează, în final: *„Sunt o fantomă/ cu barbă/ și cu ochelari/ (...)/ Amin!”*

Asemenea „fantome” prefer să traverseze în toate direcțiile poezia românească. Aferim!

Să mori în fiecare zi și să mori urât! Ce trist!

(Note incomplete la o carte)

N-am jinduit niciodată să ajung un pansiv profesional; dar am gustat panseurile altora, cu aceeași plăcere cu care înghiți o înghețată. Nu sunt un exaltat și de aceea mi-a plăcut mai mult să minimalizez emoția, evitând teatralul...

Interesul pentru cartea lui Dumitru Augustin DOMAN, **Moartea de după moarte***, are deci o altă explicație. Mai întâi m-a surprins titlul – căutat, foarte căutat! – care, oricâte petece de aiureală ar avea, întreține posibilitatea deschiderii unor ferestre orientate spre „privelişti” în stare să nutrească reflecții de a căror seriozitate să nu te miri mai întâi tu. Altfel, cartea poate trezi pasiuni ajutătoare conturării imaginii „lumii aceleia”, urmate de polemici zglobii, întreținute, mai cu seamă, de neofiți.

De ce mi se pare mie că unele dintre aforismele (originale) ale lui D.A.D. sunt gnoseologice cumva, iar drumul pe care merge – și uneori adastă – e al iraționalului? De aceea par dincolo de logica formală, pregătind posibilitatea unor mistere (doar e vorba de Marea Necunoscută!), pe care destui le-ar putea intui mistic, dogmatic deci. *„Viața este în fond lungă, îndestulător de lungă. Unii știu, alții află foarte târziu, alții luați cu treburi mari, desigur - niciodată. Tuturor le folosește la nimic această știință/neștiință”* (p.109). Oare și asta (care?) să fie pricina pentru care termenii folosiți de autor întrevăd (și) beția de cuvinte? Poate o să fiu mai convingător, citând (iarăși?): *„Cu plapuma lui de nori mai negri, mai fumurii, mai albi transparenți, cerul era foarte jos. Era atât de jos că muribundului de pe covorul de iarbă din fața casei mereu i se părea că cerul îi va cădea în cap. Și peste nu mult timp, cerul i-a căzut în cap. În mod fatal”* (p.56). Priveliștea întreținută de autor e htonică, efectul fiind indiscutabil hilar, încât comicul pare a fi ținta, nu iminența unui sfârșit, altfel indiferent, oțios aproape.

Cartea lui D.A.D. e despre o **umbră** celebră care se plimbă prin lume de la începutul ei și o va face, se pare, cine mai știe cât de-acum încolo. *„Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare...”* Este o poveste despre stângăcia noastră

în a ne apropia de o înțelegere care ni se refuză, iar când dorești să ți se dea totul, ai toate șansele să nu primești nimic. *„Când soarele apune cu totul la colțul muntelui argintiu, cascada de aur e tot mai subțire, ca finalul unui urinat* (eu aș fi folosit un termen neaoș, vechi, nu unul... decent! – nota mea, G.N.) *de vițel, iar Simion cel bolnav de trei ani pleacă definitiv din curtea lui mică, plină de oameni bând fericiți șampanie spumegândă, Simion se stinge încet dar definitiv cu un zâmbet amar pe buze”* (p.65).

Nicio motivație nu poate fi admisă în relevarea neputințelor noastre în fața morții, fiindcă neîndemânatic va fi oricare gest dorit relevant sau reparator. D.A.D. ne-o spune tranșant: *„Nietzsche a murit. Deci, nu mai e totul posibil”* (p.37).

Dar rugămintea mea, pentru cititorul bun, e să citească (nu să frunzărească) volumul. Este foarte important să adăugați – mental sau pe-o fișă – propriile dumneavoastră gânduri, chiar dacă, pe moment n-aveți încredere în ele, fiind fie naive, fie incomplete. D.A.D. a fost mai curajos ca domniile-voastre, cititorilor! Probabil D.A.D. n-a uitat – și ideea aceasta o sugerează pe alocuri – că filosoful Constantin Noica vorbea, nu în treacăt, de **lumina umbrei**. Ce va să însemne sintagma? Că o speranță trebuie să existe, unii o și intuiesc, nu în a învinge moartea, ci măcar în a-i descoperi, vai, o alternativă. Soluția? E greu să fii ferm în opinii, dar găsind un sprijin chiar și aiurea te încumeți. Iată, Cioran de pildă (vezi p.115) ne vine în ajutor: *„Ne zbuciumăm atâta - pentru ce? Ca să ajungem iarăși ce am fost înainte de a fi”*. Oare e obligatoriu ciclul: moarte-viață-moarte?

Dacă moartea, așa cum ne amintește mereu D.A.D. în locuri diferite din cartea lui, este „un proiect dus la bun sfârșit și de ultimul indolent” (p.109), te mai liniștește cumva aserțiunea lui Lev Nicolaevici Tolstoi (p.107): *„Să mori înseamnă să pleci acolo de unde ai venit. Ce e acolo? Trebuie să fie bine, dacă ne luăm după acele minunate ființe, copiii, care vin de acolo”*.

E simplu de înțeles de ce dl. **Dumitru Augustin Doman**, pertractând îndelung, s-a hotărât să ne convingă ce este moartea, trimițând imaginația și dincolo de moarte, completându-și intenția cu contribuția mizericordioasă a lui Adrian ALUI GHEORGHE, *Legături primejdioase*, în loc de postfață. Cu tot aspectul livresc al volumului, D.A.D. rămâne pentru mine un cercetător care și-a exercitat însușirea de eseist persuasiv, dându-ne nu numai un exemplu de cum se experimentează, chiar dacă nu exhaustiv, o temă, dar punând alături și propriile opinii frământate în timp. Nimic nu e blamabil din ce-a gândit și scris D.A.D., mai cu seamă că structura cărții îl ajută pe cititorul serios să-și ordoneze propriile idei.

Întregul volum este al unui scriitor matur, iar cu puțină bunăvoință îl poți încadra în specia serioasă a nuvelei, întrucât firul narativ e ireproșabil, iar limbajul încântător.

Mă opresc, amintind cititorilor și lui D.A.D., că, într-un aforism celebru, Lucian Blaga ne avertiza: *„Faptul că viețile noastre se încheie cu moarte, nu înseamnă că moartea este scopul vieții!”*

P.S. De „mestecat” certitudinea (aproape) a scriitorului Ion Fercu din Buhuși, care, într-o secvență din autograful pe cartea impresionantă „Prin subteranele dostoievskiene”, scrie: *„... această poveste despre cel care mi-a spus că 2 x 2 = 4 nu este viață, ci începutul morții...”* De meditat, de meditat, de meditat!

20 iulie, 2019
Bârlad

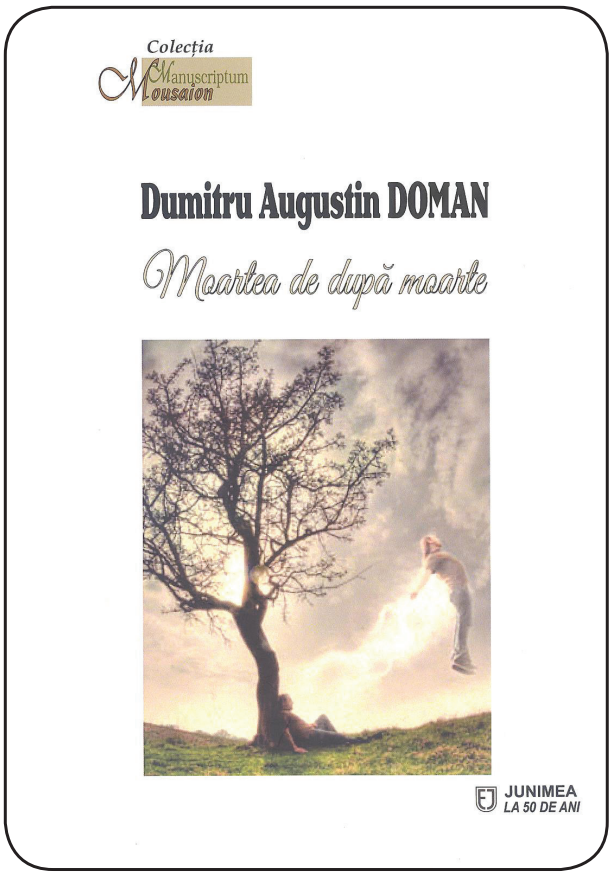

* Dumitru Augustin Doman, *Moartea de după moarte*, Editura Junimea, 2019, Iași, 139 pagini.

Inscripție pe un cotor de carte

Cu corespondențe în greacă (*„psalmos”*) și în vechea slavă („psalmŭ”, *псалмъ*), termenul **PSALM**, cu o rezonanță de cantilenă monotonă și melancolică, a dat titlul, cu forma de plural, unui ciclu de **Psalmi**, pe care-l găsim în primul volum al lui Tudor Arghezi, *Cuvinte potrivite*, din 1927.

Cine citește atent ciclul arghezian, bogat în volumul amintit și „semănat” apoi cu atâtea variante în cărțile următoare (până aproape de... „sfârșit”!), își poate lămuri mai lesne înțelesurile termenilor *iubire* și *ură* sau *prieten* și *dușman*, prin zecile de combinații semantice, uneori doar întrezărite, folosite cu măiestrie adevărată de autor. Cititorul bun va descoperi întrebări de o retorică subtilă sau imperative fără recul, dând ades naștere unui context paradoxal, astfel apropiindu-ne mai mult de înțelegerea raportului om-divinitate, într-o lume retorică ea însăși.

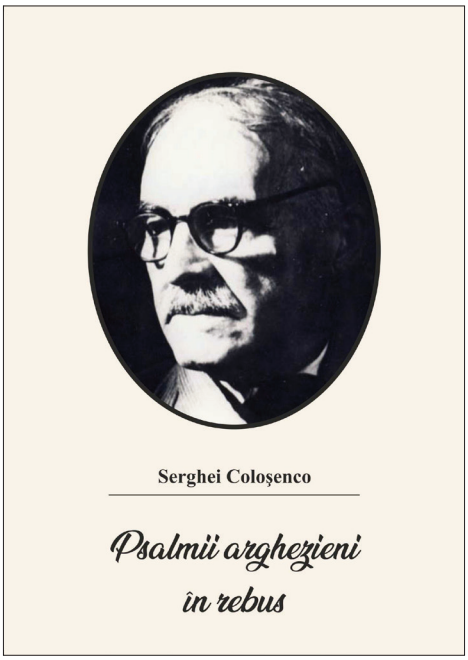

Căi aparent întortocheate, împrejurări, aproape de jenă, în care este pus cititorul (nu orice debutant!), deschid, parcă mai larg, ochiul prin care zărim divinitatea care pare mult mai aproape decât ne arată leneșa judecată de până acum. Sacrul, prezent, ca pretext, în toți psalmii arghezieni, devine, prin efect, laic, fără însă a-și pierde strălucirea dată de nevoia trezirii conștiinței, prin credință și iubire. Situațiile, deși ficțiuni, sunt plauzibile, iar senzația de verosimil fac din „minunile” lui Arghezi posibilități de „trăire” umană.

Toate acestea, printr-o înțelegere superioară a intențiilor artistico-filosofice ale „Psalmilor”, le găsim – într-o ordine prusacă și cu adânc fior al definițiilor – în **careurile** lui Serghei Coloșenco, în volumul publicat mai săptămânile trecute de Editura Sfera din Bârlad, *Psalmii arghezieni în rebus* (2019), în care 33 (treizecișitrei) de careuri, „adevărate delicii rebusiste”, îl prezintă pe Tudor Arghezi, poetul, **„altfel”**. O prefață admirabilă (*„Psalmii lui Arghezi - «un monolog răsucit, torturat în jurul lui Dumnezeu»”*) este semnată de tânărul preot Răzvan Acostioaei, el însuși un cititor profesionist și un iubitor atent al literaturii române dintotdeauna. Atenție! adjectivul „torturat” nu are nicio legătură cu verbul „a tortura”...

Volumul lui **Serghei Coloșenco**, un alt fel de istorie literară analitică, dar oferind și câteva „soluții” noi de pătrundere în esența unor poezii clasice, se află la îndemâna noastră. O carte scrisă din iubire, pentru cei care iubesc *ad infinitum*... frumosul!

28 iulie, 2019

Perdafuri

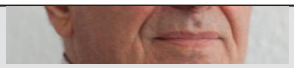

- Aproape fiecare cârciumă are un Socrate al ei.
- Tehnica ne-a adus confortul. Dar şi alienarea.
- Oricum, poezia rămâne o primăvară a spiritului.
- Cultura de astăzi dă semne de sfârşeală. Şi nici civilizaţia nu se simte prea bine.
- Uneori, românii au încercat să intre în hora istoriei, când aceasta tocmai se strica.
- Mai aproape de fericire au fost întotdeauna nesimţiţii.
- Globalizarea de astăzi pare a fi o mai subtilă renaştere a năravurilor coloniale.
- Criticul de artă autentic trebuie să fie un admirator. Exigent, şi când e nevoie, chiar cârcotaş.
- Un artist de geniu este un diapazon al epocii lui.
- Nepricepuţii noştri politicieni ne împing mereu în câte un sens giratoriu fără ieşire.
- Cazaciocul şi ceardaşul - două cântece pe care românii le-au dansat, de multe ori,cu lacrimi înnodate în barbă.
- Întreabă-te mereu,nu ce a făcut ereditatea din tine, ci viceversa.
- Pamfletul este, deseori, răgetul cu care atacatorul încearcă să-şi hipnotizeze potenţiala victimă.

Vasile GHICA

Dan SANDU

A CINCEA SCRISOARE DIN BERZUNȚII UNUI POET

Cântec de prieten

Heraldului **Petre Isachi**

Motto: *„Am plecat de la credința că noi înșine suntem o carte pe care o citește Cineva."*

Și, pentru că tot vorbim vrute și nevrute despre criticii literari porniți pe drumul pavat cu cele mai bune intenții, adesea per pedes, ca să vâneze și să altoiască ponoasele lumii, eu socotesc că fratele meu mai mare viețuiește țintuit într-un hambar de chiabur (dușman al poporului, băi tovarăși!) burdușit cu țuhali de bucoavne interzise, date la topit, crezându-se, pe bună dreptate, un fel de CINEVA medieval vestitor de comèdii publice și scrie de-i dârdâie masa sub pisi-ul său binecuvântat, vădit competent, blindat într-o superbă cultură adusă la zi (de-a făcut bătături pe retină!), că n-au dușmanii timp să-l mai și-njure. Pentru că spune **Petre Isachi**: „… demonul critic impune tiranic, autorului, o **asceză** specifică – austeritate extremă – nu atât prin volumul uriaș de muncă intelectuală, de lectură sisifică (se știe ca să scrii o pagină trebuie să citești, reții, **înțelegi** și apoi să interpretezi cel puțin 100), cât prin eroismul intelectual, lupta cu demonul îndoielii și al zădărniciei, **rezistența la compromis**, la discursul de complezență, coliziunea de interese, la arta de a garanta judecățile estetice și la forța interioară, de a nu te pătrunde de utopia că ai putea instaura un veto critic/cultural sau ai putea schimba ordinea literaturii." Tot el, cocoșat până la disperare pe țintarul himerelor sale eterne, dă-n bobi culturali cu sfială nedisimulat-academică (poate…, poate…!) și șugușă îndoieli/ certitudini cu cai verzi pe pereți, ipotecați, mai apoi, la hipodromul încliftaților corect și solemn de pe **13 Plus**, via-nfundată, numărul șters… Așa l-am cunoscut, așa a rămas: aplecat peste păcatele altora, cu bucuria celui care decapitează cărți ce nu se scriu niciodată. Brav colac de salvare pentru… preaurâciosul gâde „scrisul, pat procustian al spiritului"… capabil „să ucidă însăși viața"! Și mai strigă apăsat și tare Cugetătorul: „Fuga de citate, compilații, pastișe, abuzul de extrase, lexicoane, enciclopedii, dicționare etc întregește idea că o carte nu trebuie făcută cu alTe cărți, cu biblioteci, cu transcrieri insipide, sterile, inutile… …Fără talent, autorul-lexicon nu valorează nimic. A face literatură doar cu ce s-a făcut este unul din păcatele scriitorilor contemporani". Așa știe să se uite **P. I.** chiorâș la câte un pârlit de *Neicanimenea pretinsliterat*, atenționându-i, astfel, și pre mulți alții să se lase de scris și să se-apuce de judo. Ce s-ar fi făcut altceva dacă n-ar fi fost critic literar…? Cred c-ar fi fost… „hoț de cai", vorba lu' Nea Fane; „poem rănit pe jumătate"; „bordeiele noastre de suflet"; „icoane pupate furiș"; „patria tomitană" a bunului meu prieten Ovidiu; „o noapte strivită-ntre pleoape"…

Blând și sigur pe intuițiile sale ascunse și, totuși, la vedere, el nu vituperează cu „plumbul" „muiet" în otrava din mătrăguna nihilismului preconceput și asta-l cuminecă… Se gândește mereu, cu secretă speranță, la cărțile în veci nenăscute, ca la un samizdat îndoielnic. (Ducă-se pe pustii!) Nu pot să nu-l pârăsc,(ca orice sursă care informează și care se respectă!), c-a fost bun prieten și cu Eugen Budău care declara, fără pistol la tâmplă, și cu mâna pe inimă: **„Modest, harnic, profund, Petre Isachi manifestă în apogeul vârstei mari disponibilități în critica literară, percepută dintr-o latură pregnant estetică… …abordează, în egală măsură, textul clasic eminescian și pe cel modern, arghezian sau voiculescian, cu fervoarea estetului îndrăgostit definitiv de uneltele sale, aspirând el însuși spre o clasicizare a expresiei. Apropierea… de poezia postmodernă, relevă, în plus, disponibilitățile variate, extinse ale demersului critic, capacitatea de a privi fenomenul literar îndeobște în mod elastic, sensibil și inspirat, deopotrivă,rod al unor lecturi fundamentale, cărora le-a inoculat propria dispoziție creatoare."** …Numai că adulatorii (probabil!), profitorii de circumstanță (probabil!)

îi cerșesc prietenia cu zâmbete șirete, de chelner. Și el crede, săracu'...! Și mai dă un rând...! ... Îl văd cam trist, cam abătut, uneori... Ghicesc imediat! Precis a fost băgat în vreun juriu cu ștaif așa, ca din întâmplare... Sau, la vreo hopa-mitică de zurliu autorlâc improvizat ad-hoc, ușor ditirambic, tot ca din întâmplare, va fi silit (à contre- coeur!) să pună lauri pe buci de foloșpoacă literară... Ba nu! Mai mult ca sigur, l-au poreclit, cu repetiție, „recenzor"! Și-atunci, mai poate să-mi vorbească el, gânditorul rigorist, despre „libertatea de spirit, libertatea de apreciere, de gândire șI de imaginație"? ... A fi un un critic strălucit înseamnă, volens-nolens, să contabilizezi bâlbele altora... Așa că bodrogănește în sinia sa interioară și se jură că nu fură nici măcar atunci când se preface că îmbrățișează prezumtivi ciumpalaci literari, preacuvios îmbulziți la dezmățul literatării române. Ca mai pe urmă, să vorovim noi mult și fără rost, ca să ne-aflăm în treabă, c-o bere neatinsă, în față, despre bâlciul deșertăciunilor zilnic, despre cum cizmarii (nici măcar culturnici!)dau lecții de estetică filologilor, despre înlocuirea valorilor, nu despre inversarea lor (măcar!) etc.... Adică, neant și anatemă, alergare de vânt, rugină pe suflet. Și cum să nu te spintece „Papleacă" în son de „mângâieri" drăgăstoase?: „Aista-i dat dracului! Las'că-i arătăm noi lui...!" Dar ce zic eu...? Ca să fii ratat, **trebuie să ai**, musai, **ceva de ratat**! Și *ei* știu asta și-i doare! Și el le știe durerea! Pentru că-i pe cont propriu! Așa că-și scoate la mezat ce are mai de preț, destinul, cu pasul neclătinat al celui ce se-ndreaptă hotărât spre-un eșafod neștiut, iluzoriu, să știrbească toaipa gâdelui de trei parale, să se-arate-n medeanul singurătății sale inconfundabile, cu har însemnat și plin de-o secretă **hambiție**. Umblă si(n)gur prin ceața slovelor răstignite pe cumpeni de fântâni literare, se-mpărtășește cucernic cu prescura psalmilor închipuiți tot de el, mai anțărț... Gravor, stavrofor, herald blând, și el oficiind într-un fel de Talibanie a Cuvântului, anunță victorii mai mult sau mai puțin închipuite, se crede cineva (și pe bune!) în vrăvuiala incertitudinilor estetice, primește ghionți nemeritați, pe la spate, șișuri sâmcelate, negociind (pe cât se poate!) și plătind cinstit și lăutărește!... Adică, cecitatea unora versus clarviziunea celui devastat de bucuria prieteniilor neașteptate, culcușite în bunătatea zâmbetului său mereu generos... Din câte-l știu, face eforturi disperate să disprețuiască voluptatea răului din om, veșnic pusă pe tăgadă, arzândă într-un infern perpetuu alimentat cu ambiția trufiei și a vanității slinoase. Pentru că singularitatea sa nonconformistă nu poate închipui epigoni și va impune în conștiința contemporanilor (care mai citesc!) și a viitorimii (țintuite pe „tabletă"!) o voce critică, vertebrată inconfundabil și sortită unicității fără de cusur. Iar nu greșesc, dacă mai zic: și nu-i da, Doamne, Omului cât poate duce: creația văzută ca „stare de grație" și nu ca „nobilă inutilitate", tenacitatea filolosofului depozitar de brave lecturi , capabilitatea autorului (re)confirmată cu fiecare ispravă tipografică, imaginația, flerul, cultura psihologului dublat de un talent indiscutabil, înțelepția nativă care-l oprește să nu deraieze sufletește, informația exhaustivă, migala pe literă, imaginația sociologului rutinat, migrația de idei, scrisul nuanțat, dens/elegant, rătăcirea donquijotescă a triumfului spiritual, șchiopàtul ca fără de sine, inevitabil, la ceas de prăbușiri metafizice, hohotul de plâns al Inimii nepreaduse la „potică"! Uneori, omeneasca Inimă a regelui Midas! Te miră și te minună sinceritatea debordantă a clarvăzătorului „renascentist", înhămat benevol la veșnica reconstrucție a hardughiei poreclite gândire estetică, plusând/pulsând în sfera de atracție a imaginarului propus ca materie primă într-un perpetuum modus nascendi. El însuși purtător de varii înfățișări ale nefericitului homo sapiens asistând neputincios și dezarmat la Facerea Lumii: „am creat o mașină imperfectă, de produs interpretări perfecte". Asistăm, așadar, la formidabile incursiuni în proiecția alchimică a actului de creație ce ne propun, cu mărinimia învingătorului, luciditatea atent circumspectă a spiritului critic pe „câmpul tactic" al „pluralității viziunilor, al înțelesurilor multiple..." Ia auziți: „...Spiritul critic analitic, antidogmatic, antitradiționalist, anticonformist etc produce, prin însăși esența sa , noi interpretări în serie infinită și devine astfel un adversar ireductibil al sensului unic, rigid și definitiv al operei literare." Truda scrisului, așadar, percepută ca o criză proiectată în „marea de amar" a existențialismului, în subteranele/catacombele căruia scriitorul se (de)construiește pe sine, jupuind de șapte piei realitatea obiectivă infidel-răutăcioasă, supusă exorcizării, „atent la semnele vremii", devoalând sau îngropând lumina în lumină și spaima oglinzilor în strigoi de oglinzi. Și, dacă-l întrebi pe el, **Preacinstitul Herald** , de ce rămâne mai mereu singur printre cuvinte, îți va răspunde dezarmant de simplu și de naiv: scriem pentru că nu se poate altmintrelea. Altfel spus, ... „Criticul întruchipează sclavia celui ce crede în Ceva. Mai precis, crede în arte, adică într-un utopic climat axiologic, ce nu poate fi desprins de un real suficient sieși, autotelic." Scrie, scrie, **Maître**! Scrie vârtos! Și nu te mai tot gândi doar la *ei*.... Pentru că... „Impostura nu poate fi alungată nici măcar din Rai"....

* * *

Comparând și acordând calificative, lui Dumitru Fărcaș i-ar fi grăit un ghiuj mai hâtru, (a) mestecând cuvintele: „Măi Mitruț, dragu'moșului! Cânți tu frumos, ce-i drept, dar tătâne-tu, pe când trăia și ne veselea, după ce lăsa taragoata de la gură, ea mai răsuna o jumătate de ceas…" Extraordinar! Cam așa și pe la noi… După ce oficiază **Dom'Petrică** și-nchină-n cinstea bravului eveniment (neaoș literar, vezi bine!), reverberația spuselor sale cu maximă credință de la înălțimea respectului față de actul auctorial autentic domină momente bune spațiul abstract consacrat orfevreriei de moment, în timp ce o paralizie cu „moliciune" de tuci cetluiește și amuțește, de uimire, asistența. Fiorul spiritului academic își „spune poezeaua" atent măiestrit în textura diafană a criticii rarefiate de poncife amare și sudalme acide, la o altitudine sufletească greu de atins, **brand inconfundabil Petre Isachi**! După glagoria lui se face liniște. Și-atunci, îmi vine-a zice: „Criticaștrii să se ridice în picioare!" Să te ții! Poftitorii la incandescența fără egal a festinului literar se simt stingheri, se codesc, se drâmboiesc, par sleiți de forță. Nu toți! … Și eu, atunci, cu trei deșe înnodate-n lacrimi, juruiesc să mor de moarte bună și rușine, de of mărunt cu foc de-alean și să-mi înfrâng condeiul noduros pe genunchiul zborului de fluturi la fereastra întâmplărilor exemplare cu care **Prietenul** îmi strepezește doamna moarte. Și mai constat, cu amărăciune: modestie împinsă la refuz, impardonabilă, ingrată, inocentă! Cui prodest?... Dau fuguța în *Sala de arme* a bunului meu **amic** mai tânăr **Pieter** Brueghel cel Bătrân, înșfac halebarda cea mare a lui Don Quijote cel hidalgo (cu care sunt altoiți trubadurii eșuați în ublieta neputinței), i-o pun în brațe uimitului *herald* din România de la Bacău și-ncep a zice ușurel, cu forfot de mătase-n glas:

Pieptar de cânt îmbracă azi Maestrul,
Urnind penel pe genele noptate,
Flamand în asprele intenții…
Odoare dulci, catrenele fecunde
Mai vin cu pețitoare umbre
Și-anină hohote-n gâtlej –
Pocale vechi, ciobind, burgunde,
Cocoașa poftelor grăsune,
Butuci de mușchi
Pe deșe vrej…

Pun oasele să sune,
În scări, să salte-ades, chiorâș,
Virtuți bombate în amurg
Cu spada mândrului hai-hui,
Și-al blegului târâș...
De barda proștilor de rând
O ienicercă râde șui,
Din ochiu-i mort cenuși îi curg…
Flamand în asprele intenții,
Urnind penel pe genele noptate,
Pieptar de cânt îmbracă azi **Maestrul**...

Ecou („atac") sentimental... „subiectiv"

Gruia, Novacule drag, acum sunt pe deplin convins că tu ești, nu altceva, decât un munte de energie. Toate felurile de energii sunt strânse ghem pentru tine. Însuși Mahomed ar putea veni la acest munte. Dacă trebuie un martor care să întărească ce scriu eu aici, îți aduc pe loc *Baaadul Literar*.

Îți urez să fii încă multă vreme cel pe care toată lumea îl știe. Și te îmbrățișez cu veche și bună prietenie. Flavus.

23 iulie, 2019, Iași

Cărți primite

1. Ion Fercu, *Prin subteranele dostoievskiene*, Editura Junimea, 2018, Iași, 621 pagini.
2. Petre Isachi, *Cartea-sfinx și deriva hermetică, Alternative critice*, Editura Rovimed Publishers, 2019, Bacău, 248 pagini.
3. Teodor Oancă, *Cercetări de onomastică și dialectologie*, Editura Grafix, 2019, Craiova, 185 pagini.
4. Sergiu Brandea, *Destăinuiri*, Editura 24 ore, 2019, Iași, 414 pagini, cu o prefață („Secvențe din (i)realitatea imediată") de Ioan Holban.
5. Dumitru Augustin Doman, *Moartea de după moarte*, Editura Junimea, 2019, Iași, 139 p., cu un cuvânt („Legături primejdioase") de Adrian Alui Gheorghe, în loc de postfață.
6. Serghei Coloșenco, *G. Bacovia. „Plumb" în rebus*, Editura Sfera, Bârlad, 2019, 128 pagini.
7. Serghei Coloșenco, *Psalmii arghezieni în rebus*, Editura Sfera, 2019, Bârlad, 101 pagini.
8. Serghei Coloșenco, *Vasile Alecsandri. Viața și opera în rebus*, Ed. Sfera, 2019, Bârlad, 291 pagini

„Dostoievski mi-a dat mai mult decât oricare om de știință, mai mult decât Gauss.” (Albert Einstein)

Ion FERCU. Un nume de colaborator nou pentru revista noastră. În 2006, când a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România, era cunoscut deja prin colaborări la reviste literare, obținând și premii pentru poezie și proză.

În 2018, Editura Junimea din Iași i-a publicat un volum de referință, *Prin subteranele dostoievskiene*, pe care Liviu Antonesei îl numește „eseu enciclopedic”. De la Valeriu Cristea, cel care în 2007 publica *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*, nu mai știm o carte atât de vastă. Proiectul lui Ion Fercu, ambițios în intenția realizată exemplar, readuce în fața cititorului de azi filosofia lui Dostoievski, de la zvârcolirile destinului său și neliniștile esențiale, până la ecourile iscate de eroii evadați în lume din cărțile lui și care au umplut lumea...

Din cele 621 pagini ale masivului volum, am ales, pentru cititori, cu acceptul autorului, eseul de început, *Îmbrâncit în Paradis*, care, prin caracterul său explicit oniric, pune într-o lumină puternică însușirile de scriitor matur ale lui Ion Fercu.

Gruia NOVAC

Îmbrâncit în Paradis

Eram amar de singur. Nu aveam decât un singur prieten: Umbra mea. îl invidiam pe Cioran, pesimistul pehlivan care patentase monopolul Singurătății; trăiam cu ochii pe beregata lui. Uneori mi se părea că și Umbra mea mă trădează. Trădarea trădărilor. Atunci a apărut Dostoievski. De niciunde. Era prea orgolios ca să-mi spună că am putea mărșălui împreună prin cenușa infernului supraviețuirii. Discret, s-a lipit de Umbra mea. Apoi viața mea a luat-o razna tulburător de frumos. L-am auzit vorovind cu Umbra. îi spunea că Frumusețea va mântui Lumea. L-am suspectat ca pe un vorbagiu evadat dintr-o subterană a preaplinului de Sine. Ajunsesem să mă supăr și pe Umbra mea, cea care-i agrea compania. într-o zi, angoasa m-a asediat ultimativ și, din senin, L-am luat de guler. Atunci m-a cucerit. Credeam că ripostează. Calm, zâmbind, s-a uitat la mine și mi-a spus: „Am auzit că și tu crezi că 2 x 2 nu fac numai-și-numai-patru. Am putea deveni prieteni...” De-atunci, din adolescența singurătății, eu, Dostoievski și Umbra mea ne zvârcolim împreună prin Lume. Primul pas trăit/ trudit alături de el a fost pentru mine ca o îmbrâncire în Paradis...

Lipindu-mă și de Omul din el, fascinația n-a pălit; dimpotrivă. Este o ființă fabuloasă. Crescut la școala *subteranistului* său, treptat, am început să devin cârcotaș... Ai simplificat prea mult discursul epic, Feodor Mihailovici, i-am zis. Ai fi putut-o „transfera” pe Grușenka, din „Frații Karamazov”, adorata regină a nerușinării, cum îi zici tu, lângă Raskolnikov, pentru a-i face concurență Soniei, pe Golgota către ocnă. Ar mai fi sărutat Raskolnikov, în genunchi, piciorușul Soniei sau s-ar mai fi aruncat în poalele Grușenkăi?... De ce l-ai lipit pe Kirillov de pistol? Puteai să-l agăți de-un meteorit, de-o cometă. Hotăra Dumnezeu, nu glonțul, sinuciderea... Dacă lui Aleoșa i-ar fi trecut un fior mai acătării prin naturelul inocent, atunci când Nastasia Filippovna i-a zgândărit libidoul amorțit, nu crezi că ar fi fost aruncat frumos, grație sfintelor/ posibilelor păcătoșenii, după tipicul canonizării prea lumescului Augustin, de pildă, în calendarele sfinte?... Ivan, dragă Feodor Mihailovici, n-ar fi trebuit să înnebunească. Mă rog, ar fi trebuit s-o ia razna un pic mai mult decât noi, anormalii de serviciu ai Lumii. Omul avea un cap atât de asediat de *doioridoinufacpatru*, încât trebuia lăsat să primească o patalama de ființă care are nevoie de contraargumente... Mai ai și problema aceea cu pruncul Kolea. E prea de tot. Vrea să sufere pentru omenire! E un ambiț prea mare pentru vârsta lui, crede-mă!... Nu ne-am armonizat prea mult nici în privința lui Marmeladov. Atunci când acest decăzut mi-a spus că orice om trebuie să aibă măcar un loc pe lume unde să se poată duce, ca să încerce Salvarea, m-a cucerit. îmi venea să-i sărut păcătosul pocal... Când ticălosul Rogojin i-a înfipt Nastasiei Filippovna cuțitul chiar sub țâțe, m-am revoltat. Trebuia găsit un alt loc, dacă nu puteai evita pesterismul. Nu poți păcătui astfel, profanând centrul decent al universului erosului, decât dacă ești ticălosul ticăloșilor. Acolo, chiar în locul unde a țâșnit sângele preaiubitoarei, trebuiau zămislite niște statui sponsorizate de Apollo și Afrodita... Că pentru toate aceste îndrăzneli ferculești (și

multe altele...} Feodor Mihailovici a vrut uneori să mă onoreze cu îmbrânceli repetate din Paradis, aceasta este o altă poveste...

Ar mai fi ceva. Nu l-am putut ajuta niciodată pe Feodor Mihailovici; deși mi-am dat silința. Mă simt ca un eunuc incapabil de a fi putut răsplăti provocarea frumuseții... Am vrut să-l dezlipesc de lângă ruletă. Eșec. Era cât pe ce să devin și eu sclavul drăcoveniei... Am încercat s-o smulg pe Polina, tânăra lui nevastă, din capcana dezmățului parizian. Alt eșec... Am mediat între El și Tolstoi, le-am gâdilat sensibilitățile, vanitățile, dar am rămas cu ochii când în Soarele siberian, când în cel al stepei... L-am șantajat - mioritic, oameni buni, profesionist, vreau să zic! - pe Stellovski, ticălosul de editor care-l teroriza etern, dar... nimic... Am vrut să-l fac frate de vorbe cu Papa, inamicul său de doctrină religioasă și politică, dar era cât pe ce să izbucnească un alt război... Am fost moderator într-o înghiontire amicală de pomină - Dostoievski, Freud și Nietzsche - dar m-am ales cu niște vânătăi nici până astăzi lecuite în acest fantastic triunghi al Bermudelor cugetării.

Ieri, chiar ieri - deși n-o să vă vină a crede - m-a vizitat Feodor Mihailovici Dostoievski (*Fiodor* îi spun, atunci când suntem între patru ochi...), prietenul cel mai bun din biblioteca minții mele. M-a asediat cu întrebări... „Știi ceva despre Polina? A evadat din capcana pierzaniei?”... „Ai priceput de ce m-a hăituit Anatol France?”... „Ai vești noi despre Raskolnikov? Despre Sonia?”... „Tot atâtea împotriviri ai atunci când auzi despre suferința copiilor?”... „Ce mai face Ivan? L-am iubit mult. A venit mai aproape de Dumnezeu?”... „Am auzit că unii din exoticul vostru ținut ortodox - alde Antonesei, Butnaru și Brumaru - m-au aruncat pe valurile metaforei. Sunt țicniți sau așa sunt ei?”... „Știu că zilele trecute m-ai căutat prin Sankt Petersburg. îți trimisesem o epistolă în care-ți spuneam că plec la Dresda, la o expoziție de pictură. Aivazovski, Picasso, Dali... Stau din ce în ce mai puțin în Sankt Petersburg. Simt un miros aiurea, de Puțin”... „Dar de Grușenka mai știi ceva? Hai, spune-mi, te rog. Când l-am văzut pe Brumaru că aleargă după ea cu limba scoasă, altfel decât subteranistul meu cârcotaș, mi-am zis că n-am zămislit-o în nenoroc.” „Am înțeles că Leo Butnaru, dragul nostru frate, m-a aruncat într-un tramvai moscovit - *tram-vaiet,* zice el! În zăpăceala aceea de coșmar încântător a lumii voastre care seamănă din ce în ce mai mult cu infernul meu din «Posedații»”... „Aș vrea să mă întâlnesc la o voroavă de taină cu Liviu Antonesei și cu tine. Am auzit că ieșeanul ăsta nonconformist, care trăiește frumos cu inima aruncată pe jarul democrației, libertății, poeziei etc., ar fi zis despre mine că eu trăiam vremuri naive atunci când am prorocit că Frumusețea va salva Lumea. Aș vrea să dea socoteală pentru zisa asta...” „Și tu, ce mai faci? Exersezi lecția supraviețuirii? Am înțeles că Adrian, Tiberiu, Am și Mat - în ordine alfabetică - fiii și nepoții tăi, sunt fanii mei. Nu ți se pare că exagerezi cu persuasiunea asta întru Dostoievski?” „Cu trasul acela de șireturi cu mine m-am obișnuit. Chiar îmi place. Dar de trasul de șireturi cu Dumnezeu te-ai lecuit? Ai grijă! S-ar putea să mă superi și, până la urmă, n-ar fi exclus să-ți dau brânciul final din Paradis...”

Când să plece, Feodor Mihailovici m-a întrebat: „Ioane, mi-ai putea spune de ce m-ai lipit atât de mult de Sufletul tău?”... Nu i-am putut răspunde decât atât: „Întreabă-L pe Dumnezeu. Numai El poate ști de ce-am fost îmbrâncit (temporar) în Paradis”...

Și, după ce Feodor Mihailovici Dostoievski a plecat, șoptindu-mi că se va întoarce, iar am auzit cum încep să țiuie aproape toate singurătățile Lumii... Noroc de faptul că nu mă părăsise și Umbra mea...

(Cu asentimentul autorului, capitolul incipit din volumul monumental [ca dimensiuni – 24/17 și pagini - 621] „Prin subteranele dostoievskiene”, pag. 25-27.)

Dan RAVARU

August 1919 - februarie 1920: BĂTĂLIA PACIFISTĂ PENTRU BUDAPESTA

UN CENTENAR VERIDIC ȘI SIMBOLIC

(4 AUGUST 1919 - 4 AUGUST 2019)

Toți știm că armistițiul s-a încheiat în 11 noiembrie 1918, dar în Ungaria, după înlăturarea guvernului Karoly, puterea a fost preluată de guvernul bolșevic al lui Bela Kun. Acesta, printr-un acord cu guvernul lui Lenin de la Moscova, a încercat să ocupe România, după 1918, în încercarea de a păstra Transilvania, iar rușii Basarabia. Ungurii au atacat, prima dată în luna martie 1919 și a doua oară în luna iunie 1919, armata română fiind obligată să riposteze atacurilor bolșevicilor maghiari. Armata noastră i-a urmărit, au fost câteva lupte în luna iulie 1919, iar în ziua de 4 august 1919 ostașii români au pătruns triumfători în Budapesta, capitala Ungariei.

O victorie neexploatată își pierde impactul în desfășurarea unui război. O veche regulă militară spune că ai câștigat o luptă, o bătălie, atunci când ai decimat inamicul, ai ocupat terenul de luptă și, după ce l-ai înfrânt, l-ai urmărit. Primele două aspecte au fost evidente în **Bătălia de pe Tisa**, trebuia să urmeze și al treilea, urmărirea. Din nou au intervenit nenorocitele reguli pe care ni le impunea Consiliul Suprem Aliat, datorită căruia am stat atâta blocați pe Tisa, dând ungurilor posibilitatea să-și refacă armata. De data aceasta ar fi fost o mare greșeală să rămânem tot în așteptare, să le oferim inamicilor tot timpul pentru a se reface ca structură militară și să încerce o nouă ofensivă. Pe lângă acest fapt, pe noi ne păștea în permanență pericolul de la Răsărit, oricând puteam fi atacați de ruși și ne-ar fi fost imposibil să luptăm pe două fronturi.

Totodată, **trecând Tisa și urmărind inamicul până la anihilare, făceam UN mare serviciu Europei, asanam, practic, centrul acesteia de molima comunismului**, ceea ce Aliații, cu diplomația lor desuetă, cu tratativele prelungite și fără rezultate concrete, nu au reușit să o facă. Și mai exista un factor de cea mai mare importanță. Existau între noi și unguri probleme care nu-și găsiseră rezolvarea în sute de ani, trebuia terminat odată cu aerul lor de stăpâni, cu convingerea unei superiorități asupra noastră. **Acesta este contextul în care guvernul român ia hotărârea să meargă până la capăt, pentru a asigura, în final, pacea; și pentru noi, și pentru cei din jur.**

Chiar de pe 29 iulie 1919, comandamentul român a luat cu promptitudine două hotărâri imperios necesare, având în vedere că dușmanului nu trebuia să i se lase timp de reorganizare: **trecerea Tisei** și **marșul către Budapesta**. Mai întâi au fost aduse din țară noi unități, au fost deplasate de pe alte teatre de operațiuni, astfel încât a fost constituită o amplă forță militară, constând în 110 batalioane cu 84.000 de arme, 99 de baterii cu 392 guri de foc și 60 de escadroane cu 12.000 de săbii. Trecerea Tisei ridica, însă, o serie de probleme. În retragere, ungurii aruncaseră toate podurile în aer, refacerea lor presupunând material și timp. Pe lângă aceasta, nu se putea lucra pe mal din cauza tirurilor ungurești. Atunci s-au adunat bărci și primul care a trecut Tisa, folosindu-se de acestea, a fost Regimentul 85 de infanterie, care se și instalase pe malul opus. Pe 30 iulie, la ora 3 dimineață, este programată trecerea Tisei de către grosul trupelor românești.

În pusta maghiară, prin care înaintează românii spre Budapesta, terenul este absolut plat, vizibilitatea fiind perfectă până la orice distanță. Și aici, ca și în câmpia Tisei, lipsesc denivelările, obstacole naturale care ar putea fi fortificate. Un avantaj pentru români este faptul că relieful permite cea mai largă desfășurare a cavaleriei, arma de elită a României în primul război mondial. Tot timpul atenția este îndreptată spre asigurarea legăturii dintre unități și prevenirii micilor atacuri

care se mai produc, cu slabe rezultate, din când în când. Era tot mai evident că forțele maghiare se concentrau în direcția Budapestei, convinse că tot ce mai puteau face era apărarea capitalei. O oarecare rezistență este opusă de unguri în zona Szolnok, încheiată, însă, cu o capitulare în condițiile încercuirii. Fragmentele noii armate creată de Bela Kun și care s-a dovedit o creație artificială, sunt tot mai disparate, lipsite total de legături între ele, împrăștiate peste tot și, rând pe rând, încercuite de armata noastră și silite să se predea, românii luând ca prizonieri 1235 de ofițeri și 40.000 de soldați.

Văzând că a rămas fără armată, Bela Kun, departe de a avea vocația unui naționalist maghiar sau a unui revoluționar exemplar, a ales fuga. Împreună cu tovarășii săi la fel de lași, încarcă un tren cu bunurile confiscate în cele patru luni de exercitare a dictaturii și pleacă la Viena. Bela Kun va fi arestat, dar până la urmă a evadat sau a fost lăsat să evadeze și va ajunge în iubita lui Rusie sovietică. La fel, printr-o modalitate sau alta, dispar și ceilalți conducători bolșevici, sovietizați, la Budapesta. Grupul General Holban, în frunte cu Divizia I Vânători, a mers direct spre Budapesta, la porțile căreia se găsea pe 3 august, iar două brigăzi de Roșiori au învăluit capitala maghiară pentru a intercepta orice comunicații. Una dintre aceste brigăzi, a IV-a, ce includea și Regimentul 2 Bârlad, oprește, pe 3 august, un convoi militar ungur care dorea să intre în Budapesta și îl dezarmează. Generalul Rusescu, comandantul Brigăzii a IV-a Roșiori, primește ordin să se deplaseze în alte zone, pentru a încercui alte unități maghiare. Generalul se simte frustrat, deoarece se găsea foarte aproape de capitală și avea posibilitatea să intre primul. Undeva nesocotește ordinul, trimite numai o parte din brigadă la Kecskemet, unde i se ceruse să meargă, și își păstrează la dispoziție trei escadroane, îndreptându-se spre Budapesta cu 400 de călăreți, câteva tunuri și câteva mitraliere. Își poziționează „artileria", de fapt două tunuri, asupra Budapestei și are curajul să intre singur în oraș și să ducă tratative cu guvernul. Guvernul cedează, cavaleriștii intră în capitală în seara zilei de 3 august 1919, ocupând o cazarmă, dar toată noaptea stau pregătiți să riposteze.

În dimineața zilei de 4 august, maghiarii îl roagă iarăși pe Rusescu să părăsească Budapesta, la fel o delegație franco-ungară venită de la Viena. Rusescu nu cedează, mai ales că, neoficial, delegatul francez îi spune să-și mențină poziția. Spre seară, trupele române intrau în Budapesta. **„La ceasurile șase seara, trupele Diviziei I-a de vânători intrară în Budapesta și ocupară capitala ungară. De-a lungul bulevardului Andrassy trec coloane lungi de infanterie, cavalerie, artilerie. În inima orașului, generalul comandant al trupelor din Transilvania primește defilarea trupelor. Niciodată o trupă românească n-a defilat mai mândru, mai marțial. Niciodată un comandant nu a trebuit să facă o sforțare mai puternică, ca să-și înăbușe, sub masca severă a șefului, explozia de sentimente ce urcau din inimă și se sfărâmau în lacrimi.**

În această zi de neuitat, soldații români trec în pas de paradă, în sunetul voios al fanfarelor militare, prin inima capitalei ungare, cucerită de la ei prin luptă dreaptă. Mut și resemnat se îngrămădea norodul ungar pe trotuarele largi, ca să privească spectacolul unic. Este istoria care se desfășoară răzbunătoare, nemiloasă, fatală. Este semnul vorbitor al unor vremuri din care sar rosturi noi. Se prăbușește o clădire pe care un maestru orbit de trufie a durat-o pe temelia nesigură a silniciei." (Kirițescu, op. cit. II, p. 475).

Am și o relatare din familie despre acest moment înălțător din istoria noastră. Bunicul meu, fiind militar Roșior de carieră, a făcut toată campania din Ungaria și, dată fiind poziția sa la comandament, a fost însoțit mereu de bunica mea. Toată copilăria mi-a fost înfrumusețată de istorisirile ei despre Ungaria din 1919, presărate cu denumiri ca Nyiregyhaza, Kecskemet etc. Roșiorii care au intrat în Budapesta arătau impecabil.

Pe frumoasa clădire a Parlamentului din Budapesta flutura acum drapelul românesc, semn al unei biruințe depline, ca și parada. După ocuparea Budapestei, sarcina principală a armatei a fost asigurarea ordinii în țară, în primul rând capturarea bandelor de jefuitori, mulți proveniți din fosta armată, care terorizau populația. Pentru a realiza aceasta, s-a trecut la ocuparea tuturor teritoriilor, cavaleria având rolul cel mai important în desfășurarea acțiunii. Astfel, Roșiorii din Bârlad au ajuns la lacul Balaton, scăldându-și caii aici așa cum, peste vreo 23 de ani, își vor scălda caii în Volga... Românii rechiziționează de peste tot armamenul și muniția, cu excepția unei zone de nord-vest, între lacul Balaton și frontiera austriacă. Acolo începe să se organizeze o armată națională maghiară, sub comanda amiralului Horthy.

Vă prezentăm și câteva documente importante din epocă:

PROCLAMAȚIUNE.

Se aduce la cunoștința populațiunii următoarele:

1. Armata românească nu face războiu locuitorilor ei, ci, armatelor cari au atacat-o.

2. Soldatul român garantează liniștea, avutul și viața cetățenilor.

3. Toți locuitorii sunt obligați să păstreze ordinea

și să respecte legile țării, precum și ordonanțele ce se vor da.

4. Viața în orașe își va urma cursul normal, circulația fiind permisă pânăla ora 21; de la această oră, toate localurile vor fi închise.

5. Se interzic întrunirile și circulația în grupuri mai mari de 5 persoane.

6. Locuitorii, cari vor instiga contra ordinei, sau vor aduce prin glas, prin scris, sau prin gest, prejudicii trupelor românești, vor fi pedepsiți conform legilor războiului."

Comandantul trupelor din Transilvania
General Mărdărescu.
Șef de stat-major
General Panaitescu
Budapesta, 5 August 1919.

MAJESTĂȚII SALE REGELUI

Am onoare a raporta, că eri, 4 August, orele 18, trupele au ocupat Budapesta fără rezistență.

După luarea măsurilor de menținerea ordinei, am trecut în revistă și am primit defilarea trupelor (o brigadă din Divizia I-a de vânători, un divizion a 3 baterii și un divizion din Brigada 4-a de roșiori) pe Andrasysstrasse.

Guvernator al Budapestei l-am numit pe Generalul Holban.

Populațiunea a primit trupele noastre în mod simpatic.

Comandantul trupelor din Transilvania
General Mărdărescu.
Șef de stat-major
General Panaitescu.
No. 2662
5 August 1919.

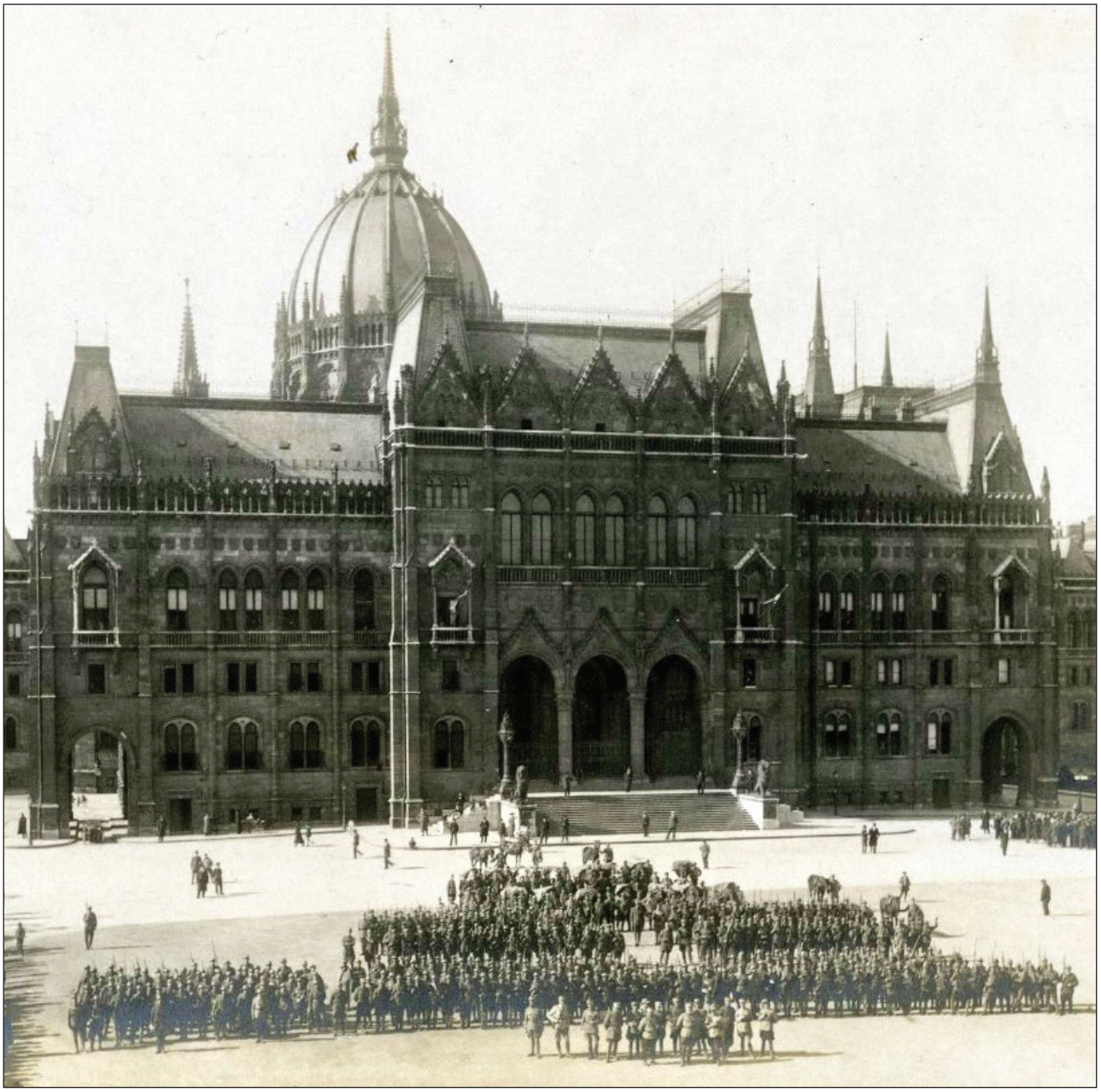

1919 - Regimentul 15 Infanterie în fața Palatului Parlamentului din Budapesta.

GENERAL MĂRDĂRESCU
COMANDANTUL TRUPELOR DIN TRANSILVANIA.

Cu o profundă emoțiune și înaltă mândrie națională, am urmărit și de data aceasta frumoasele și eroicele fapte de război ale armatei de sub comanda D-voastre și, vă rog, să primiți și să transmiteți la toți camarazii, ofițeri și soldați, expresiunea admirațiunii mele.

Am credința, că acum, când dușmanul a fost îngenuncheat și distrus, armata ce comandați se va conduce cu locuitorii teritoriilor cucerite în așa fel, încât lumea întreagă va putea constata, că noi, soldații, suntem cu adevărat reprezentanții unui popor cinstit, drept, bun și înaintat.

General Prezan.
No. 180
din 5 August 1919.

TELEGRAMA DOMNULUI PRIM-MINISTRU

Cu simțimânt de caldă recunoștință pentru glorioasa noastră oștire și de înaltă mândrie națională, am aflat complectarea înfrângerei anarhiei dușmane și înaintarea trupelor noastre în Budapesta. Prin victoria ei, oștirea noastră a desăvârșit opera vitejească, prin care a asigurat unitatea națională și, totodată, a nimicit primejdia care amenința civilizația Europei centrale.

Vă felicit din inimă pe Domnia-voastră și pe demnii Domniei-voastre camarazi de arme și mă bucur, că Dumnezeu v'a dat gloria de-a conduce aceste operațiuni.

Ioan I. C. Brătianu.

DOMNULUI PRIM-MINISTRU
IOAN I. C. BRĂTIANU.

În numele meu și al trupelor în subordine, vă rog respectuos, să primiți viile noastre mulțumiri.

Greutățile și sforțările uriașe, prin cari am trecut pe timpul recentelor operațiuni dela Tisa la Dunărea, sunt larg răsplătite prin căldura cuvintelor înălțătoare și încurajatoare, ce-ați binevoit a ne adresa.

Armata, însuflețită în tot cursul campaniei de cele mai strălucite calități ostășești, a fost, este și va fi neclintit scutul protegiuitor al scumpei noastre Românii Mari, înfăptuită cu atâtea sacrificii.

Neamul, Țara și Tronul să se bizuie pururea pe inima caldă și brațul vânjos al apărătorilor lor, cari sunt mândri, de a le fi putut câștiga încrederea în vrednicia lor.

Comandantul trupelor din Transilvania
General Mărdărescu.
(G. D. Mărdărescu, op. cit., Partea a III-a, pp. 164-169).

Generalul Holban, guvernator al Budapestei, a trebuit să rezolve mai întâi problema alimentației; se spunea că populația mânca numai dovleci. Printr-un control judicios al pieței și a depozitelor, situația s-a ameliorat în bună parte. S-au deschis și cantine pentru săraci. Copiii intrau în cazărmi și mâncau din aceleași farfurii, odată cu soldații. Dacă Proclamațiunea de mai sus stabilea niște reguli sociale, foarte curând au fost abrogate, s-a dat liber la întruniri, au apărut ziare de diverse atitudini politice. Locuitorii ajunseseră să accepte și să prețuiască regimul ocupației române, mai ales fiindcă o puteau compara cu situația din timpul lui Bela Kun. Comportamentul personal al ofițerilor și soldaților a creat o nouă viziune, favorabilă românilor; dacă înainte erau disprețuiți, acum erau considerați salvatori. Prin toate acestea, românii au cucerit, cu adevărat, Budapesta, salvând astfel centrul Europei de „puterea sovietelor", prin anihilarea bolșevicilor lui Bela Kun.

Armata Română s-a retras din Budapesta și, implicit, din Ungaria, în luna **februarie a anului 1920**.

Bibliografie:

Kirițescu, C-tin – *Istoria războiului pentru întregirea României*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989;

G-ral Mărdărescu, Gh. – *Dezrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei*, Paul Editions, 2019.

Palatul Parlamentului din Budapesta, astăzi

Teodor PRACSIU

De ce sunt atât de rele schimbările prea dese !?

Schimbarea - unica filosofie educațională ?

Mai sunt doar câteva luni până când, la finele acestui an, se vor împlini exact trei decenii de la Revoluția din decembrie 1989. Dincolo de etichetele aplicate acestui eveniment - **revoluție**, **revoltă populară**, **lovitură de stat militară** (**dosarul Revoluției** optează pentru aceasta din urmă, fără a sesiza contradicția în termeni) - momentul 1989 reprezintă un reper istoric, o bornă esențială în destinul României postbelice, schimbându-se sistemul politic, de la cel de tip totalitar la unul democratic. În toate aceste decenii am lucrat exclusiv în învățământ, fie ca inspector școlar, fie ca profesor la catedră, fie - meteoric - ca director al Casei Corpului Didactic Vaslui. Singura filosofie educațională vizibilă în acești șase luștri s-a redus la ideea **schimbării**. Schimbare cu orice chip, cu orice preț, indiferent de riscuri; la început, pentru a ne despărți radical și repede de trecutul comunist; ulterior pentru a prelua modele străine și a le implementa,mai reușit sau mai stângaci, pe sol românesc. Mai apoi, din dorința de emancipare, am reușit să facem schimbări de dragul schimbărilor, fapt sesizabil în momentul când rotativa politică aducea în Strada „Berthelot" un alt ministru al Educației, decis să facă **tabula rasa** din ideile și inițiativele predecesorului pentru a-și impune propriul **program reformist**, adică un program al schimbării. Unul din sloganurile cele mai uzitate în perioada post-decembristă a fost tocmai „Vrem schimbare!" Un altul, cu o semantică discutabilă, sună așa: „Vrem să ne luăm România înapoi!" - ceea ce semnifică tot **schimbare**. Provizoratul politico-social, prelungit dincolo de orice limită, a făcut să trăim sentimentul că ne aflăm mereu în tranziție, în căutarea iluzoriei luminițe de la capătul tunelului. Ea nu se zărește nici acum, dar speranța noastră rămâne intactă că într-o bună zi va deveni palpabilă.

S-au schimbat majorități politice parlamentare, s-au schimbat guverne, au „căzut" cabinete, s-au schimbat liderii, s-au modificat substanțial coordonatele principalelor domenii ale vieții economico-sociale: industria, agricultura, transporturile, serviciile, poșta, telecomunicațiile, cultura, sănătatea, educația. Acest din urmă domeniu a suferit nenumărate convulsii și prefaceri, reforme și contra-reforme, într-un iureș ce nu a contenit nici astăzi. Un prim aspect este acela referitor la legislația școlară, spațiu al celor mai acute contestări, controverse, negări, polemici și amendamente. Nu avem încă - la 30 de ani de la prăbușirea sistemului politic totalitar - o Lege a educației impecabilă ca logică internă, echilibrată, solidă, convingătoare, valabilă pe teren mediu și lung. Fiecare construcție legislativă a fost pusă sub semnul întrebării, contestată și modificată la prima schimbare politică de macaz. Procedura mioritic-dâmbovițeană ține de spațiul fatalității și al hazardului. A „dispărut" statutul personalului didactic, cel pus în operă acum mai bine de 20 de ani, în schimb s-a adoptat **statutul elevului** și - deși n-a întrunit adeziuni unanime - este și astăzi operațional. Că nu este respectat peste tot în literă și în spirit este la fel de adevărat. În răspăr cu prevederile lui limpezi, unii elevi continuă să fie violenți în școală ori în proximitate, consumă alcool, încearcă drogurile, fumează. Ultima plăcere adolescentină (tabacul) a început să fie privită cu îngăduință ori cu indiferență, de vreme ce toate consilierile, expunerile, discuțiile moraliste, filmulețele educative n-au avut efectul scontat.

În domeniul curricular „vocația" schimbării s-a manifestat cu vigoare imediat după revoluție și nu și-a epuizat resursele nici astăzi. Practic, este un „șantier" deschis despre care se pronunță

cine vrea și cine poate. Se analizează și se discută încă planurile cadru și oportunitatea introducerii unor discipline noi și scoaterea altora; sunt în dezbatere programele școlare, socotite aproape unanim stufoase și etern susceptibile de aerisire, dar minunea nu s-a produs încă. Manualele alternative, „vedetele" dezbaterilor publice cu ani în urmă, nu mai suscită astăzi un interes special. Despre manuale nu se mai vorbește aproape deloc; este posibil ca analiștii să fi obosit. Ele rămân imperfecte și, în unele privințe, depășite de evoluția tehnologică actuală și de explozia informațională. Să ne așteptăm la noi schimbări curriculare în viitorii ani, în spiritul unui **început continuu**, omologat cu strălucire de perioada post-decembristă.

Va suporta noi schimbări structura pre-universitarului românesc. Proiectul Ministerului Educației Naționale, propus recent spre dezbatere publică, modifică segmentarea ciclurilor școlare (preprimar, cu dispariția clasei pregătitoare, primar, gimnazial și liceal, trecerea clasei a IX-a la gimnaziu ș.a.). Nici formatul bacalaureatului actual nu mai este satisfăcător și trebuie regândit. Cu această ocazie poate că se va consfinți prin lege promovarea bacalaureatului cu media 5,00 (ca și la evaluarea națională) și nu cu media 6,00, ca până acum.

Caruselul schimbărilor a avut mereu un sens unic - de sus în jos: miniștri, inspectori școlari generali și adjuncți, directori de școli și licee, directori de C.C.D. A fost modificată continuu fișa de evaluare pentru obținerea gradației de merit și, deopotrivă, fișa anuală de evaluare a cadrelor didactice, dar nu în direcția simplificării ci a complicării. Nu există perimetru al educației care să nu fi fost atins de vântul schimbării. De aici și acuza că elevii și profesorii au devenit „cobaii" sistemului, victimele unui experiment fără sfârșit.

Nimeni nu poate nega dialectica schimbării. Dar a o transforma în unică filosofie educațională este inacceptabil. Odată și odată ar trebui să se așeze lucrurile în matca normală, opusă provizoratului, ceea ce presupune legislație școlară stabilă, principii corecte de evaluare a personalului didactic, un curriculum coerent și general acceptat pe toată acolada preuniversitarului, o delimitare definitivă a segmentului învățământului general obligatoriu și a celui consacrat învățământului opțional, respectiv, a învățământului liceal și a celui profesional, reevaluarea tuturor manualelor alternative și înlocuirea celor anacronice, conferindu-li-se o valabilitate de cel puțin zece ani, fixarea unui program național riguros de formare continuă a cadrelor didactice, revizuirea programelor pentru definitivat, gradul al II-lea și gradul I, acum încremenite în proiect.

Un cititor de bun-simț s-ar putea întreba, poate pe bună dreptate: „De ce sunt atât de rele schimbările prea dese?" Pentru că personalul didactic își pierde încrederea în stabilitatea sistemului de educație. Unii dintre profesorii pe care îi cunosc au dobândit un fel de intoleranță la schimbare. Este o reacție psihologică firească. Efectul este unul nedorit: respingerea noului, sastisirea, dezamăgirea, dezaprobarea, negația mai mult sau mai puțin vehementă. Nu se poate realiza o reformă profundă a niciunui sistem (politic, economic, militar, educațional) dacă o soluție novatoare este înlocuită repede cu alta, apoi cu alta ș.am.d. Oamenii speră să ajungă la un capăt de drum, să facă un bilanț și să pornească mai departe bizuindu-se pe bornele fixate anterior.

A o lua sisific de la capăt e tot ce poate fi mai rău când vrei să construiești durabil. Parafrazând un slogan al străzii, vom spune că România merită mai mult. Nu doar un etern provizorat...

Reviste primite

ARGEȘ, an. XIX (LIV), nr. 6(444), iunie 2019, Pitești, redactor-șef: Dumitru Augustin Doman. *„Țineți-vă bine, îl citez: «**Problema compromisului în literatură nu trebuie privită din perspectivă morală**...» Iată până la ce nivel de impostură morală se poate preta un critic literar (nulitate morală multipremiată, ținută ca sfintele moaște în prim-planul literaturii române, la 30 de la Revoluție). Dumnezeule, am avut puține repere morale în literatura română până la revoluție. Azi, ce repere morale mai avem?"* (Liviu Ioan Stoiciu, *Ce repere morale mai avem azi*, p.5.)

Gruia NOVAC

Noaptea e un sfetnic... (XXVI)

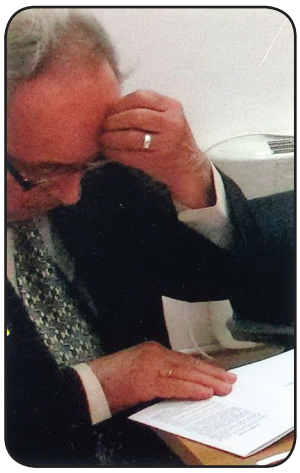

1. Fragment dintr-o scrisoare

Dragă d-le Nicolae Dragoș,

Iată, vă trimit – așa, ca un ghiocel! – cronica, elaborată de mine, despre *Omul din Turn*. Câteva cărți am citit și eu de-a lungul timpului. Cu nici una nu mi-am pierdut (!) vremea. Până și cea care nu mi-a plăcut (vor fi fost și din astea) mi-a folosit. A lui Nicolae Dragoș m-a supus multor încercări. Suișuri și coborâșuri. Pe rampe am urcat, pe pante am coborât. Ca un turist născut, nu făcut, îndrăgostit de peisajul mereu schimbător, pricină din care locul oboselii posibile l-a luat interesul, devenit, destul de repede, **o afacere de cunoaștere**, spre final devenisem știutor, priceput. Iar D-voastră, domnule Dragoș, n-o să vă mirați că, direct din cartea pe care-ați scris-o, devenită printr-un simplu avatar rampă de lansare, am sărit, sprinten totuși, în lumea copilăriei mele. Da, cred că mă apropiam de patru ani. Era în vara lui 1939, în satul meu basarabean. Privind des, aproape mereu, vârful dealului care începea chiar din spatele școlii, în care se afla și odaia în care mă născusem, ehei! cu ani în urmă, mă miram, întrebându-mă, cum de se sprijină Cerul chiar pe coama care găzduia și țintirimul satului... Scăpat, nu știu cum, de sub ochii mamei, într-o zi am tulit-o pe după colțul gardului de piatră, pe lângă poarta lui moș Gheorghe Ciobanu, apoi alte porți, până ce ulița s-a terminat, rămânându-mi în față pieptișul dealului înverzit. Ajuns, totuși, sus, mi-a apărut în față țintirimul. Dar Cerul?.... Cerul nu mai era unde-l văzusem eu de jos. Dezertase pe celălalt deal, spre Căprești! Am rămas pironit, ca un om mare, dezamăgirea mea amestecându-se cu câteva lacrimi, pe care le-am regretat imediat, fără vreun motiv anume, mai ales că mama apăruse, nu știu de unde, în spatele meu... Eu priveam uimit Cerul de pe celălalt deal, nu mi-am dat nicio explicație, nici măcar mamei care mă-ntreba – deși nu era nimeni în jur – dacă m-a bătut cineva. Nimeni. Atunci de ce plângi?...

Domnule Dragoș, din momentul acela și până azi am fost martorul multor... „dezertări”, asemenea Cerului, dar tot nu mi-am pierdut speranța.

Evident, m-am lecuit cumva. Nu numai Cartea în discuție mi-a fost sprijin, *Omul din Turn*, în unele din fațetele căruia m-am regăsit, lăsându-mi impresia că, în micimea mea, pot sta vertical în fața Vieții...

Se spune că lutierii-lutieri ascultă cu urechea anume copaci, din scândura cărora vor face viori. Volumul pe care ni l-ați oferit nouă, cititorilor, e asemenea acelor copaci... miraculoși. Dar după cum nu toți lutierii se numesc Stradivarius, e bine să nu rămâneți mirat când vă veți convinge că nu toți cititorii sunt... Nicolae Balotă.

Lunga și nesocotita mea scrisoare – fericită însă că a fost scrisă pe suport de hârtie, vai, atât de rar practicat azi – își cere dreptul la un final. Am ascultat-o cu urechea inimii mele. Cartea Dumneavoastră, *Omul din Turn*, are o rezonanță neuitabilă, a cărei durată reține armonia proaspătă pe care o simți doar în aromele unei vibrații.

Îmi păstrez impresia de la prima întâlnire.

De va mai fi și-a doua, nu știu...

...Ar avea semnificația „Soarelui de la Austerlitz!”

2. **Nici acum...**

...nu-mi dau seama dacă am sau nu dreptate în crâmpeiul meu de gândire spontană. Despre ce este vorba? Se spune, iar după toate probabilitățile nu se poate să fie altfel decât adevărat, că orice tip de artă recompune, reface, recreează realitatea, mică-mare, din juru-ne. Scriitorul (poet, prozator, dramaturg) asta face; pictorul și sculptorul n-au altă cale; muzicianul-compozitor îi redă armonia pe care doar el o percepe...

Cu ce consecințe? Utopice. Pentru că nimeni din cei amintiți mai sus n-a săltat dincolo de limitele încercării. Și, totuși, dorința lor, utopică, manifestată întotdeauna personal, păstrează, de când lumea, un echilibru care satisface intenția noastră de a perfecționa lumea, societatea, familia... Camil Petrescu zicea cândva: „Cuvântul e un mijloc imperfect de comunicare”. O minte dedată la reflecții va lua aserțiunea în serios. Ni se pare – și este – frumoasă lumea, viața, realitatea. Și tot noi, socotindu-o posibilă de perfecțiune, tot încercăm să-i aducem amendamente, în dorința permanentă de a vrea, pentru noi și pentru alții, mijloace cu ajutorul cărora să ne confortabilizăm existența. Limba e un asemenea mijloc, dar cuvântul nu ne-a mulțumit nicicând pe de-a-ntregul.

Ion MAFTEI-FLAVUS

„Și nici mult nu mai este Până pe la soare-apune...”

AȘTEPTARE

Am ajuns aici
Unde totul este teamă și așteptare,
Aici de unde nimic nu mai pleacă,
Unde nici un cuvânt nu se face drum,
Sau cărare,
Nici un bob de lumină măcar,
Un gând, o speranță
Nu tremură decât o clipă
Și se sting ca un muc de lumânare…
Orice vis frumos, orice coșmar,
Chipuri care au fost
Și altele care încă mai sunt
L a un loc stau și așteaptă
Să rupă cineva negrul blestem,
Greu și fără dezlegare,
Cel care, încremenite de frică, le ține pe toate
Sub privirea aspră, fără îndurare,
Să-și vadă chipul hâd
Pe care până aici tot și l-au ascuns…
Aici am ajuns
Și sub ochiul neîndurător
Singur mă leg, alături de toate,
Să pot retrăi până la capăt
Frânturi de viață definitiv aruncate
În valuri tulburi de uitare…
Aici totul este teamă și așteptare,
De aici nimic nu mai pleacă așa cum a venit,
Aici unde-am ajuns se va ivi și ultima zare.

PLECARE

Ai vrea să stai, dar nu mai poți,
Ca de atâtea ori în grabă pleci
În zorii subțiri, străvezii,
În miez de zi, sau pe-nserate,
Fără să știi pe care drum,
Pe ce poteci
Și unde-ai vrea să te oprești…
Ploi despletite urma ți-o șterg,
Să nu mai știi
Cum să te-ntorci,
Pădurile fața își ascund,
Să nu le recunoști, dacă va fi să revii,
Grădinile se usucă,
Florile se scutură
Fără să-ți înțeleagă dorul de ducă
Pe care nici tu nu-l înțelegi,
Știi doar atât
Că nu mai poți să rămâi,
Pleci să uiți că-n sufletul tău
Totul e trist și urât,
Că-n timpul tău se face tot mai târziu…
Pleci fără să te uiți înapoi
Și-n urma ta
Un câine răgușit urlă a pustiu.

ADÂNCA OGLINDĂ

Apa tot mai adâncă a timpului meu
Se clatină încet să-mi arate
În oglinda ei fără margini
Bucăți de viață uitate.
Oriîncotro mă uit calea mi-o ațin
Frumoase visuri, fără aripi acum,
Jalnice, umile, călcate-n picioare,
Pierdute cândva pe cine știe ce drum…
Mă ajunge din urmă reproșul lor mut
Și aș vrea să fac pașii inapoi,
Să le culeg de pe jos
Ca pe niște copii fără nume,
Să nu mai fie nici o pată
În oglinda fără margini
A timpului meu,
Dar îmi stă împotrivă chiar el,
Timpul care tace, nimic nu spune,
Dar curge pentru fiecare o singură dată
Și nici mult nu mai este
Până pe la soare-apune…

ACOLO

În fiecare zi fuge la gară
Să prindă, în sfârșit, trenul acela
Pe care de o viață îl tot așteaptă
Să-l ducă fără greș **acolo**,
Dar care nu vine, nu vine, nu vine…
Abia azi bagă de seamă
Că vechea gară-i pustie,
A crescut troscot între liniile ruginite,
Spini și ierburi amare pe vechile peroane…
Nu-i asta gara pe care o caută,
Va merge pe jos până va ajunge **acolo**.
Iese-n oraș, întreabă pe unul, pe altul
Cum pot să ajung și eu **acolo** ? Pe unde s-o apuc ?
Unde acolo…? Și toți se prefac că nu știu,
Se tem să nu le-o ia înainte …
Vreau să știu pe unde s-apuc să ajung **acolo** și eu ?
Nu te mai zbate atâta, e simplu…**acolo** e aici !
S-a milostivit cineva, fără față, să-i răspundă,
Ai ajuns, **acolo** e aici, dar nu-i pentru oricine,
Ca să-nțelegi că aici e **acolo**
Va trebui, întâi, să mori !

SINGURĂTĂȚI

De frica singurătății
S-a ascuns în frunza unei toamne târzii
Și nimeni nu i-a simțit lipsa,
Nimeni nu l-a căutat,
Nimeni n-a știut că nu-i,
Cum nimeni nu știa că este…
Așa de singur pe lume
Nu mai putea să trăiască.
A căutat în cele patru zări
Și n-a găsit nici el pe nimeni,
Se pierduseră toți, câte unul,
Ca să fie tot mai singuri,
În fire de iarbă uscată,
În mărăcini bătuți de vânt,
În pietre găsite la-ntâmplare
Pe firul unor izvoare secate…
Nici unul nu s-a ascuns într-un sâmbure
Cândva să răsară
În vreo veselă primăvară.
Decât să fie încă o dată singuri
Mai bine să moară
Ascunși în altă moarte,
Aceea nebăgată în seamă
A unui fir de iarbă uscată,
A unei frunze de toamnă,
A unui neștiut mărăcine
Ca și cum ei n-ar fi trăit niciodată…

DINCOLO DE DRAGOSTE...

Ne suntem unul, altuia timp
Pentru ființă
Și neființă,
La fel de bătrân și de tânăr,
Mereu la început și mereu la sfârșit,
Rouă în genele dimineții,
Bun pentru toate vârstele lui,
Un singur timp pentru toți,
Pentru toate,
Un timp care este și nu-i…
Ne suntem unul, altuia timp
Care ne trage încet în apele sale
Tot mai adânci și mai grele
Și noi, din himerele destrămate
Împletim fără grabă firul vieții cu acela al morții
Să ne legăm cu secundele noastre sărace
De acest timp
Care este și nu-i
Și-n care orice vis neîmplinit
Veșnicie se face…

*

Ne suntem unul, altuia loc
Hărăzit nouă de la-nceputuri
Să ne fie de-ajuns
Pentru singurul nostru dor…
Rătăciți în lume ne suntem loc
Sub aceeași stea căzătoare
Fără noroc…

*

Ne suntem unul, altuia candelă
Cu blândă lumină,
Tainică, tremurătoare,
Spre care ne plecăm frunțile noastre
Și sub care sufletele ni se închină
A rugă de milă și îndurare…

*

Ne suntem unul, altuia rost
Să nu rămânem chiar singuri de tot
În colțul acesta de lume
În care prinși pentru vecie am fost…

N.B.: Versurile de pe această coloană le-am «reluat» pentru sinceritatea lor frumoasă și din... dragoste pentru poet!

Petruș ANDREI

„Înainte de-a muri, trăiește !”

Atent la starea literaturii române, ironic-încruntat când vine vorba de cea dâmbovițeană, **Petruș Andrei**, profesor prin intenție, poet prin vocație, în preocuparea de a-și apropia, prin participări directe sau indirecte, cam tot ce se întâmplă în estul beletristic moldav, de la Brăila la Botoșani și Suceava sau de la Chișinău la Iași și Huși-Bârlad-Vaslui ori Buhuși-Români-Neamț, poate lăsa impresia (strâmbă, fără-ndoială!) că se risipește pe prea multe... drumuri. Fals; fiindcă Petruș Andrei, înfometat de cuvinte, sensuri și imagini („Cu gândiri și cu imagini/ Înnegrit-am multe pagini” – spunea Poetul și repetă... poeții!), vrea ca lumea să ia cunoștință că **scrie**, fiind astfel **prezent, prezent, prezent** în AGORA centrală.

Putea fi altfel membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Bacău? Mulțimi de premii și distincții i-au încununat truda, confirmând netăgăduit afirmațiile responsabile scrise (ca să rămână). Împătimit al sonetului, care-l însoțește pretutindeni, disecând până la migală universul ontologic la îndemână, **Petruș Andrei** este poetul a cărui altitudine cunoaște un continuu fără exit. Poetul trăiește!

Gruia NOVAC

Mai înainte de-a vorbi…

Mai înainte de-a vorbi, gândește
Și bea cu sete cupa fericirii
Că-n ea stă elixirul nemuririi
Și, ca să-l meriți, tu te străduiește.

Nu lenevi, în zori mi te trezește,
Deschide geamul și vezi trandafirii,
Că au ajuns în clipa înfloririi
Și-aroma lor mi te tămăduiește.

La gură să nu duci prea des pocalul,
Că s-ar putea să mi te fure valul
Și, înainte de-a urî, iubește.

De cele scrise în scripturi ascultă,
Că afli-aici înțelepciune multă
Și, înainte de-a muri, trăiește.

Bărbați

Bărbați, mai terminați-o cu bătaia,
Nevestele ar trebui iubite
Și-n fiecare clipă răsplătite
Că ne-au iscat, în suflete, văpaia.

Petrecem astfel zilele-aurite
Iar nopților se vede vâlvătaia,
Lumina lor învăluie odaia,
De nu mai uiți minunile trăite.

Să nu atingi femeia nici c-o floare,
Pe ea chiar și privirea ta o doare,
Privește-o, așadar, ca pe-o icoană.

Și ai să vezi că ți-a trecut mânia
Iar, dacă-i strici vieții armonia,
Te-neci, în ochii ei, ca-ntr-o bulboană.

Gramatica

Gramatica e-a limbii sănătate,
E profesoara noastră eminentă,
Cu cei care greșesc e exigentă
Când ea culege cele semănate.

Greșeala care este evidentă
E socotită unul din păcate,
Obrazul chiar și palma ea îți bate
Iar consecința este excelentă.

Când iei cuvântul sau scrii vreo scrisoare
Greșeala simplă-i rana care doare
Tu fii atent cu-asupra de măsură.

Gramatica e cea dintâi iubire
Și trăsătura noastră de unire
Iar pentru politicieni… tortură.

Femeia

Femeia e-un prilej de insomnie,
E un izvor ce capătă amploare,
Tot trestie-i și dânsa gânditoare
Dar, față de bărbat, e-antinomie.

Ea-i comparat-adeseori c-o floare,
C-un trandafir, c-un mac, c-o iasomie
Ce mi te amăgește și te-mbie,
Uimindu-te cu-a ochilor splendoare.

Pentru bărbați e-o veșnică ispită
Ce doar vremelnic este potolită
Că dup-aceea mai avan revine.

Ea, dintr-un rege, poate face slugă
Să stea-n genunchi, în fața ei, în rugă
Că-i înzestrată cu puteri divine.

Adrian VOICA

„Shakespeare! adesea te gândesc cu jale,
Prieten bun al sufletului meu” (M. Eminescu, *Cărțile*)

NUANȚĂRI

Debut
Intri-n viață dând în moarte
Cu un răsărit de carte.

Interior
Biblioteca geme de romane
Cu sufletul de mari icoane.

Urcuș
Pe treptele sonore întârzie un gând
Urcând spre necuprinsul din sufletul flămând.

Experiment
Cu recuzită veche o nouă piesă joci
Dar parcă, în ureche, auzi știute voci.

Însoțitor perpetuu
E, Timpul, martor absolvit de vină
De-l port prin întuneric și lumină.

Grijă
Chiar de le iei adesea din noroi
Îmbraci cuvintele în haine noi.

Sensibilitate
O adiere vine dinspre Ierusalim:
Cu scoarța suferinței din nou ne învelim.

Tristețea prezentului continuu
Istorii ale țării – la groapa de gunoi.
În praful depărtării ne-om strecura și noi.

Sub jurământ
Pe umerii cuvintelor am pus
Tot ce în viață am avut de spus.

Ceramică sonoră
O toartă rătăcită e cuvântul – dacă
Nu știi să-l poți lipi de o bărdacă.

În prezent
De n-ar fi scrisul, poate n-aș mai sta.
Uitarea se gătește să mă ia.

Strategie
Cu funde albe gândul negru l-am legat
Să trec mai tinerește prin păcat.

În drum
Aștept s-ajung odată, așa cu mi-ai promis,
În lumea minunată, râvnită de abis.

Legături secrete
Culori sunt note muzicale
Într-un concert cu unduiri astrale.

Toamnă
O zi cu soare darnic și alei
Cu frunze moarte, așteptând trohei...

Pașii, încotro?
Când treci pe lângă mine ceva în urmă lași:
O dâră de suspine a falșilor tăi pași.

Negocieri
– Un zâmbet te-ar costa! Ultimul preț,
Iubita mea, cu părul lung și creț!

Pat dublu
O pernă ne desparte – ce uneori e-un hău
Cu asfințit în moarte și-n labirintul tău.

Introducere târzie
Imagini netrucate de vreun gând
Vor răsări din pana mea curând...

Persida RUGU

„...albastra lizieră-ndepărtată a visului...”

ARS POETICA

Poezia este arcul de argint al unui
impetuos râu freatic
e un contur de aur
dintr-un cerc-descântec
străveziu
de neconfundat

o matcă a tuturor cuvintelor
oarbe
ce-ncearcă să pipăie
realitatea
cum ai încerca
să respiri în noiembrie
boarea
unor păduri de portocali în floare
ori vântul sărat
dintre geamandurile mării
și albastra lizieră-ndepărtată a visului

Poezia este o rană
prin care ochiul privește
în adâncurile
însângerate

MIHAIL

Arhanghel pictat pe zidul cel vechi
mișcând roata lumii cu aripi lunare
seismic profil de arbore-n floare
prin sevă își cerne al orei priveghi

și caută din sine spre cei dimprejur
să iște lumină în fiece fire
să-nalțe un clopot din albă zidire –
pădure înaltă cu foșnetul pur

UNDE ESTE ÎNGERUL DIN OM

Dar unde este îngerul din om
când toate se așează peste voie
și lacrima ca fructul dintr-un pom
se coace cu miresme de aloe

dar unde este îngerul din om
când somnul și-l atinge de o rană
și-nsingurat ca vântul printr-un dom
pustiu se stinge-ncătușat lângă o vamă
dar unde este îngerul din om
când flacăra se cerne peste seară
și litere pierdute dintr-un tom
se deslușesc cu greu sub fum de ceară

dar unde este îngerul din om

POEM ÎN OCTOMBRIE

Răzorul florilor de alge
pe-azurul mării stă stingher
și sufletul rănit de cange
se risipește-n stropi de ger

pe anotimpul frânt în două
alunecă al nopții cort
și visul arde-n somn când plouă
sub obeliscul lunii, mort

flămând mi-e gândul rupt de tine
și însetat se-ndreaptă-n van
spre liniștea din miez de mine
de sare munte-n țara Pan

ÎNTOARCERE ÎN TIMP

Ar vrea lumina prinsă-n chingă
să frângă-argintul dinspre vis
când muntele cu piscul nins
încearcă în văzduh să-nfigă
lucarne-n lacrima de-abis

și-ascunse căi vin peste lume
când soarele e discul pur
cum florile se-ating de mur
sub zarea fără ani și nume
și sacrul cântă împrejur

pe apa veșnic trează-n unde
lumini se caută dinspre mal
în fiecare ceas și val
prin timp căzute în niciunde
statui în suflete de-opal

LIRICA MAGNA

Simion BOGDĂNESCU

„Înseamnă că nu mai există nici soartă!”

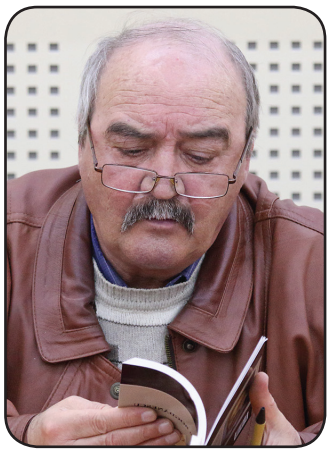

Elegie dacică

Mazăre de alb duios,
Timp duios de mazăre,
Picură-mă, Bendis, jos
Picură-mă pasăre,
Picură-mă arbore,
Picură-mă zarzăre!
Scoate colțul ierbii ros
Mut încet și mîngîios
De custură dureros,
Scoate-mi sufletul din os
Să se ierbure,
Să se ierbure,
Să se-nsingure!
Scoate-mi clipele din rîu
Să se mazăre,
Să se mazăre,
Să se iepure,
Să se iepure
Pe sub brusture,
Pe sub brusture
Iar Zamolxis alb de orz
Cu-n mînz alb
Cu pleoape roz
Să-mi dea soarta
La întors,
Să mă-nsulițe în os,
Trupul ce mi-i de prisos
Să se usture,
Să se usture,
Să mă usture,
Să mă brusture!

Prin pietre

Ca puiul de gușter
de icter prin pietre
sufeream
suflarea ierbii
și măcrișul
tălpile de gîscă sacră

Capitoliul mîncat
de zăpadă aurie
cu buzele sarbede
sufeream eu de icter
prin pietre
și nu interesa
pe nimeni prin pietre
ga-ga-ga
gîgîiau orele
prin pietre
gîl-gîl-gîl
gîlgîiau clipele
prin pietre
se furișau secundele
prin pietre
ca puiul de gușter
limfatic
prin pietre
eu tot sufeream
de icter
prin pietre
prin pietre
prin pietre
prin pietre
prin pietre

Pe lîngă tăcere

Înseamnă că plimb un cocor pe lîngă
tălpi umede, înainte, în urmă sau
după o amintire
a unui arbore – gest sinucigaș
Luna – o sapă!
Înseamnă că mi-am plimbat mama
fără memorie pe-un drum gloduros
la groapă!
Cine să știe că i-au rămas
în ogradă absența

și-o sapă?!
O sapă cu care-a prășit dealurile din jur,
dar n-a mai apucat cu ea să-și facă
un cuib – propria groapă!
Înseamnă că eu nu mai pot îndrăzni
pe maluri de mălură
să-mbătrînesc în memorie Luna –
o rece sapă
descîntată din cer de-o prigorie
care-a pierit cum leșină roua
spînzurată de creanga fecioară
a salcîmului nostru din poartă!
Înseamnă că nu mai există nici soartă!
Și tot regretul ei
pe gulerul cămășii mele l-a luat
cu ea cînd au scos-o pe poartă
și cocorul uitării ducea
în aripe o hartă
din care își lua zborul
o altă soartă!
Și magul din memorie psalmodia
Plimbîndu-se pe niciodată:
„Mamă, mamă, tu
ai înnebunit, tu cînți din sicriu la cocori
înapoi rece prigorie,
Mamă, tu cînți cocoară fără memorie...
După ce te-au închis fără lacăt în aer
Lasă-mă să plimb cocorul părului tău
pe lîngă tăcere, pe lîngă tăcere,
pe lîngă amintirea tălpilor tale
umede“...

Năvală de Rac

Fiecare ianuarie
gheață necruțătoare de cancer
blestemul mamei conform
zicalei: „Mînca-te-ar cancerul!“
Ianuarie, fiecare bloc operator
unde chirurgii
taie cu bisturiul ninsoarea
din memoria mea
necruțătoare cum
cleștii de cancer
în fiecare ianuarie
unde îngheață roșie
o năvală de raci
treierînd, forfecînd, recitînd:
„Racule/dracule/cancere/îngere/
Cancere/dracule/racule/îngere“
treierînd
și definitiv de bine
cu cleștii,
forfecînd,
forfecîndu-mă înapoi
cu invizibilii clești
înapoi
zgîriindu-mi cu ghimpi
necruțători
Sufletul...

Lentilă mută

Lentilă mută, eu întreg
Învins de golul cel norveg.

Păsări norvege trec de fier
Că doar și păsările pier.

Norvege vrăbii trec și mut
Orbii ploieri au dispărut.

Se uită-n zare de zăpezi
Doar lebede norvege verzi.

Norvege mierle-n păsăret
Îi cîntă morții în duet

Aripă de lentilă-n vid
Pirat norveg de timp lichid.

Înapoi

Dincolo de cimitirele cu
artere poți
să spui tu, către geam, către lut,
către colțul casei, că nu-ți
recunoști tălpile? Poți tu
să lumești vorbele muților
care au rămas nerostite în vedere
și n-au fost înregistrate în scris
de nimeni? Poți tu să spui
„spui tu“
și poate să spună și pasărea
despre tine că nu ți-ai trăit
toate vinele trupului și numai
ideile capului – creierul, omătul
acesta bolnav, pe care merg
viitorii muți
ca miresmele înapoi prin nervuri
înapoi în zigoți înapoi în vizigoți
în dumnezei înapoi în zei înapoi
în arterele cimitirelor înapoi
în piatră înapoi în mâl înapoi
înapoi în înapoi?...

SECOLUL XXI

✍ Tomiță URSĂRESCU

A U T O G R A F

„deliru-ncepe din sinapsă...”

Scriu în cunoștință de situație și de autor. Nu are volume, dar are sute de manuscrise. E felul lui de ieșire în lume. *„Urmașilor mei o să le rămână ceva după mine”*. Mi-a spus vorbele. Nu l-am contrazis. E prea demn ca să primească vreun sfat... Cunosc, în parte considerabilă, ce a creat Tomiță Ursărescu, și mai ales cum. Poeziile lui sunt, ca formă, sonete, toate au 14 versuri (două catrene, două terține), cuvântul ultim, independent, „agățat” cam manierist, fiind titlul poemului, „transferat” voit la finalul său. Astfel scrise, poemele sale par „la fel”, forma evidențiind însă nu o manieră, ci un stil propriu, adaptat perfect stărilor poetice ale autorului, stil devenit deprindere deosebitoare.

Citite cu atenție și cu talent de recitator, cel puțin unele pot fi socotite romanțe, atât de muzicale sunt. De ar fi avut prilejul, G. Călinescu le-ar fi numit cantabile, chiar dacă, în totalitatea lor, tonul este grav, apăsând pe latura unui existențialism întreținător de exitus ontologic: *„nu am un vis de consolare/ Sunt un întreg absent la parte”*.

Jocurile stilistice ale lui Ursărescu sunt variate, salvând astfel posibila monotonie și, eventual, falsitatea jocului. Dar el e sincer și, în consecință, original. Stările lui nu sunt silite, nici puerile, de aceea impresia de seriozitate rămâne constantă.

Tomiță Ursărescu este un poet, jucându-și, aproape inconștient, boemia.

Gruia NOVAC

o să rezist etern prin moarte
să mă rezum la nemișcare
și nu-n secunda următoare
a fericirii revanșarde
trecutul un întreg nu are
în debușee sau cocarde
toate celulele sunt sparte
lumina face-n lumânare
delirul scărțâie pe coarde
fantasma noastră când tresare
e clorofila stinsă-n soare
înghețul veșnic ce mă arde
nu am un vis de consolare
sunt un întreg absent la parte
himeră

01 mai 2017

* * *

mai am un șir de penitențe
atât azur cât pot să sânger
petrec în noapte ca un înger
himere blânde decadențe
în primăveri e clar-obscurul
tresare luna când apari
e violenta celor rari
ei definesc pe cer azurul
inundă clorofila-n fast
perfuzii dominante clare
nu vreau să mor de ce se moare
vreau noaptea lină în contrast
un cer înalt și nouri repezi
c-o să mă ai și-o să mă lepezi
ca și cum

31 martie 2017

* * *

trăiește viața din constrângeri
nimicul fast surprins de îngeri
în nebuloasa ta te spală
același verde cu aceeași boală
vreau ca să mor surâs pe creier
să am colateral pe greier
și când albastrul mă furnică
să fiu războinicul furnică
cei triști să fie-n locul meu
preludiul vast la dumnezeu
să se întrebe ce-o să spui
când nu mai ești al nimănui
să am vorace simțuri gri
voi vrea să am și nu voi fi
ferocitate

06 mai 2017

* * *

deliru-ncepe din sinapsă
sunt mângâieri de neutrini
poți să și mori poți să combini
secundele ca pe-o pedeapsă
iubirea săvârșește corzi
care vibrează munți și aur
neantul însuși este faur
coșmarului ce ți-l acorzi
pedanteria se comprimă
ivește zeii peste rouri
eroarea se găsește-n nouri
și dilatarea se comprimă
sunt spasmul erei glaciare
înger superb al vieții clare
haos

01 mai 2017

* * *

Ursărescu Dmitri

Cornelius DRĂGAN

„...suntem exact ce trebuie / să fim !”

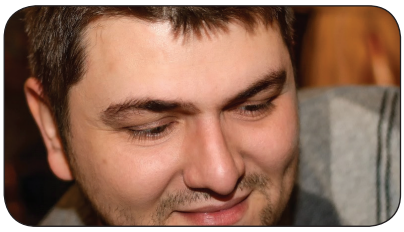

Motto- „lângă mine un melc/ atinge Nirvana ”

nicio tăcere la masa tăcerii
niciun infinit în coloana infinitului
puiul de prepeliță agonizează
la vederea zborului fraților săi
niciun sentiment kafkian
nicio urmă de rânjet pe fața
lupului care atinge prada
niciun joc absurd
nicio conotație sexuală
suntem exact ce trebuie
să fim
suntem exact unde trebuie
să fim
ne atingem papilele lobul urechii
limbile gura
totul la locul lui
fix acolo

văd locul unde e îngropat
tata
iarba îmi inundă plămânii
mă las pe vine să miros mai bine
pământul

ceva mă atrage

cu buricul degetelor
pot să simt puțină iubire

cei ce iubesc sunt sortiți
pieirii intrinseci

sunt singur stingher
în învelișul lumii

lângă mine un melc
atinge Nirvana

zi în care nu plouă
soarele nu e bipolar ci pur și simplu inert
același ciclu
aprind febril o țigară dimineața devreme
oasele dor urmăresc fumul albicios aproape
fantomatic cum se disipă-n
materie neagră
pun întrebări filosofice
de ce cum unde când
apoi uit
cântăresc gurile de cafea cu grijă
asemenea unui budist tibetan
ridul de pe sticlă
ochiul vede ce i se oferă

tremurul nervilor despoaie
inexact celulele vii
nevinovați pe stradă
sentiment ciudat plutește în aerul scopt
eu-maimuța privesc politicianul ce
mănâncă un zemos cu poftă
se șoptește-n cască Lumina
vine de la Răsărit

acesta e dansul nostru
râd

oamenii care mor pe stradă
mă vor strivi în piept
apăs butonul telepor

ce e dincolo
axul de cer devine trecut
femeile stau lipite de peretele rece

tată ieși afară!

țin strâns în mână poemul
care se naște

prin transfer de energie
caii vorbesc

aici e locul nostru
și atât

Duminica patimilor nu știe
de milă

Mihai APOSTU

„Risipă de... Românie !”

RUGĂ

Nu mai avem timp să privim nici la stele
Nici romantici sub lună nu mai suntem acum,
Florile s-au transformat în decoruri stinghere,
Bucuriile vieții transformate-s în scrum.

Unde ești floare? Unde ești dor?
De ce-am construit această goană nebună?
De ce nu mai știm ce înseamnă popor?
Unde-i dragostea de țară străbună?

Ce vremuri, nu de mult eram toți patrioți
Apoi am uitat repede ce-nseamnă țară,
Am uitat părinții rămași aici morți
Iar nepoții noștri sunt născuți pe afară.

Am uitat de credință ne-am dezis de ea,
De aceea situația noastră este precară!
Doamne, fă ceva să ne putem din nou apropia
Frate de frate, părinți de copii și-mpreună de țară.

Nici iubirea nu mai este iubire nicicum;
„Te iubesc” astăzi înseamnă... orice altceva!
Nu știu de ce atât de ușor s-a pierdut pe drum
Tot ce am avut mai bun în noi cândva...!

Avere și zgomot, dacă se poate cât mai mult,
Asta încearcă să obțină astăzi poporul
Și totuși nu demult, în secolul trecut
Aveam cu toții putere să gândim viitorul.

Am pierdut cele trei căi în acești ani
Credința s-a transformat în paradă!
Familia s-a topit în goana după bani
Iar ***școala*** s-a mutat din păcate în stradă.

Fă ceva Doamne acum pentru noi -
Să aduci cei trei stâlpi din nou în temelie,
Cheamă Doamne românii înapoi
Să nu mai facă risipă de... Românie!

AUD CUM PRIVESC

Aud cum mă-nvinge tăcerea,
Absurd mă aud cum privesc
De parcă în mine privirea
Vorbește când eu nu vorbesc.

Și tac și ascult privirea mulțimii
Este o hărmalaie de nedescris,
Uneori peste ochi trag cortina
Să-mi apar auzul de ochiul proscris.

Când în aceeași frecvență
Privesc ochii tăi cum vorbesc,
Le simt și săgeata și mierea
Îi aud când urăsc, când iubesc.

Aș dori să faceți liniște-n secol,
Am putea să trăim fericiți
E simplu să vorbiți cu vântul
Șoaptele ploii să le-auziți.

Priviți cerul și ascultați simfonia,
Apoi veniți iar în privirile mele
Care vor sta deschise ca două brațe
În amurg să ne învelim cu ele.

JOC

Nu e noapte mai noptată, nu e ziuă înziuată
Numai codrul e codrat, numai vântul e vântat
Nu e somnul mai somnit, nu-i trezirea mai trezit
Numai dragostea e dragă, numai sărutarea-i fragă.

Floarea-i floarea florilor, lumina-i a zorilor
Gândul, gânduri gândurește, inima încet vorbește
Și lumina luminează, omul parcă omenează
Melodia melodește, litera-n cuvânt se-nfrază.

Și când lumea se-nlumește, înțeleptu-nțelepțește
Vino-n brațele-mi sfioase și iubește.

(Din volumul în curs de apariție – ORB ÎN AMIAZĂ***)***

Marcel MIRON

„România este patria noastră din tării...”

Harta patriei

Harta patriei mele
o ființă vie
întinsă pe cer.

Cerurile sunt tapisate
cu toate hărțile lumii.

Prinsă în cuiele luminoase
ale martirilor
eroilor
și sfinților
nu cade.

România este patria noastră
din tării
spre care privim.

În vremuri de pace
Dumnezeu se plimbă
prin patria de sus.

Când ne războim
Dumnezeu plânge
în patria de jos
tămăduindu-ne rănile.

Unele hărți
sunt desenate pe pământ
peste hărțile vecine.

Contururile lacome
se îmbibă cu sângele
hărților vechi.

Atunci iarba se usucă
izvoarele seacă
iar morții bântuie
pe cărări străine
auzind limbi neînțelese.

Noile hărți
nu se mai lipesc de cer
eternii martiri
stelele noastre din cer
ard încropirile canceroase.

După veșnicii de lacrimi
vechile hărți învie
pământul rodește hrană îmbelșugată
izvoarele cântă în unde repezi
câmpiile se umplu de rod
iar Dumnezeu
se odihnește
în grădina noastră
din ceruri.

Ultima respirație a mamei

Ruxandrei

Plămânul meu împietrit
ține în el
ultima respirație.

O gură de aer
înmiresmat de grădina înflorită
din fața casei
câteva imagini ale copiilor
închise într-un pachet
de un milimicron
cel mai invizibil bagaj
din ultima respirație
blocată în plămâni
ca într-un sarcofag de piatră.

Peste șapte generații
când nu-și va mai aminti nimeni de mine
sufletelul ultimei suflări împietrite
se va descătușa
plutind ca o sămânță de păpădie
ori ca o placentă invizibilă
în căutarea altei case
o planetă
în constelația mamelor născătoare de sfinți.

✍ Daniel DRAGOMIRESCU

„N-o să ne descurcăm *noi*? Suntem români sau fraieri?”

Strada Ciurului

(fragment de roman)

Picior de Lemn se sculă într-o zi cu noaptea în cap și fugi la București, nădăjduind că, dacă ar fi reușit să se dea la fund pentru o vreme, colectivul s-ar fi făcut și fără el, și fără pământul lui. Și pentru ca socoteala aceasta să-i reușească, el nu suflă o vorbă despre ceea ce avea de gând să facă nici măcar nevestei sale ori bătrânei sale mame, la care mergea de două-trei ori pe săptămână, să vadă ce mai face și să se asigure că nu-și schimbase cumva gândurile în ce privește moștenirea după ce ea avea să treacă în lumea celor drepți.. La mijloc era vorba de o casă și de câteva pogoane de pământ.

În București, Picior de Lemn avea un cumnat, Ică Matache, care stătea pe strada Ciurului, de-i mai zicea și Strada Curului din cauză de sărăcie lucie, undeva într-o zonă mărginașă a orașului, plină de gunoaie, molozuri, câini de pripas și de coșmelii înjghebate în pripă te miri din ce și cum, zonă care nu se deosebea aproape cu nimic de un sat ceva mai răsărit din împrejurimile Bucureștilor. Așa că Picior de Lemn, cum se dădu jos din mașina de curse, la o stație care se chema, după numele unei vechi și vestite crâșme, „La Banditul”, drept spre acea adresă pierdută în topografia stufoasă și protectoare a primei urbe a țării o apucă.

Se nimeri bine. Cumnatul Ică Matache, deși habar n-avea de venirea rubedeniei sale de la țară, era acasă și îl primi cu brațele deschise, ca pe un bun și vechi prieten. Nu se mai văzuseră de trei ani și jumătate, de când murise biata Veta, sora lui Picior de Lemn, în urma unui accident stupid. De atunci cei doi cumnați rar își mai dăduseră câte un semn de viață. De, orășeanul cu ale lui, îi făcuse un cavou frumos Vetei la cimitirul Sfânta Vineri și nu se mai însurase a doua oară, iar rubedenia de la țară, cu alte griji pe cap, ca tot omul de la țară; fiecare cu ce-l durea. Cumnatul Ică fusese, mai demult, ajutor de mecanic pe locomotivă internațională (ajungea cu ea taman până la Vladivostok, iar în vest, până în Berlinul răsăritean și redegist – așa se lăuda), dar ieșise la pensie de vreo doi ani, după atâta cutreierat și vânturat lumea-n lung și-n lat, să mai răsufle și el, să se mai adune de pe drumuri…, ca tot românul iubitor de plaiuri strămoșești. Era în halat și papuci și, făcând o mutră veselă, chihăi din adâncul bojocilor și grăbi să-i deschidă musafirului său poarta, încuiată pe dinăuntru cu cheia și cu zăvorul, ca să nu se trezească cu vreun haidamac de fundătura Ciurului peste el, venit să-l prade ori să-i facă de petrecanie.

- Să trăiești, cumnate, bine-mi venișI! De-aia mi se bătea mie așa un ochi!… se apucă să vorbească fostul mecanic de locomotivă internațională, apucându-i mâna și scuturându-i-o zdravăn, de-ai fi zis că dădea la manivelă. Parcă ai mierlit-o, cumnate, nu te-am mai văzut de-o mie de ani!… Ce afaceri mai învârtești? Pe când vorbea așa, un cotoi galben, mare și gras țâșni pe ușa casei și, văzându-l pe străinul de la poartă, încremeni câteva clipe, apoi o zbughi mai departe, spre un colț al curții și se cățără pe gard, unde se opri din nou, parcă nehotărât, și mieună prelung și jalnic, cu un aer de amorez plouat. Pş̦ş̦ț, împielițatule! îl goni cumnatul Ică, apucând o piatră și azvârlind-o după el. Motanul sări peste gard și se făcu nevăzut.

- Ei, învârtesc pe dracu!… De unde atâtea afaceri, mă, Ică?… Canci, afaceri!… Ce, crezi că de bine nu mai puteam eu?… replică Picior de Lemn, intrând șontâcăit în curte, cu bocceaua la spinare, ca un pușcăriaș tocmai scăpat de la pârnaie. Cumnatul Ică își scoase capul pe poartă și iscodi puțin prin mahala, trăgându-i o înjurătură de mamă unui puști obraznic, care încerca să i se cațăre pe gard, ca să ajungă cu mâna la crengile unui prun prăpădit, cu câteva prune pe ici și pe colo, apoi se grăbi să încuie poarta și să-l conducă pe musafir în căsuța lui de chirpici netencuit, care semăna cu omul care locuia în ea. Înăuntru toate erau aruncate claie peste grămadă, ca la casa unui burlac fără căpătâi.

- Ia și stai aici, cumnate, și hai să cinstim o țuică! îl pofti el, intrând într-o odaie înghesuită, unde nu erau decât o masă cu resturi de mâncare pe ea, un scaun și un pat cu așternutul vraiște. Picior de Lemn își dădu jos bocceaua de pe umăr și se trânti pe scaun icnind. Ică scoase la iveală o sticlă pe jumătate plină, îi trase dopul cu dinții și umplu, fără multe fasoane, două pahare mari, pe care le luă de pe pervazul ferestrei, apoi se trânti la rându-i pe marginea patului.

- Țuică a-ntâia, de prune, mă neamule! zise el cu mândrie, ridicându-și paharul în lumină. Fabricată-n casă, pe șest, la alambic… Hai să trăiești! îi ură apoi, făcându-i cu ochiul. Picior de Lemn apucă paharul și întinse mâna.

- Noroc, mă, Ică! răspunse el scurt și parcă ursuz, dând pe gât, pe inima goală, clondirul de rachiu tare, care-l ameți. Ești al dracu', faci țuică-n casă, da' tu-ți poți permite, mă!… Că aici unde stai tu, e ca-ntr-un sat fără câini, e boierie curată, mă, să moară capra vecinului!… Nu-ți bate nimeni în poartă, ca să te bage la colectiv și alte chestii de-astea! Da' la mine-n Vărăști, viață grea, frate-meu, nu mai ai nici pe unde scoate cămașa… Mort-copt, vrea să le dai pământul și să te bage-n colectiv cu anasâna!…

- Zău, mă? păru să se mire celălalt. Păi n-ai și tu un dulău pân curte, p-acolo, să-i asmuți pă ei, să te lase naibii-n pace?…

- Am doi, domnule, nu unul, răspunse Picior de Lemn, da' degeaba. Ne-a ajuns funia la par, bă Ică, 'tu-i lumânarea mă-sii de treabă!… Tu, că stai la oraș, n-ai de unde să știi!!… Ești boier!… Îți vine ușor să-i aștepți pe americani și să-ți treci de urât cu țuică la alambic, da' întreabă-mă pe mine cum îmi vine… Mi-a ieșit părul prin căciulă, mă! Și nu tu picior de american, de englez, de franțuz…, de turc măcar…, ca să te scape de comuniști, nu tu nimic!… Acu' câțiva ani, când începuse domnu' MacArthur ăla războiul p-acolo, pân Coreea, am zis că gata, o să se termine cu rusnacii, c-o să scăpăm și noi…, și uite c-am scăpat pe dracu'!… Golindu-și paharul, Picior de Lemn îl trânti pe masă și făcu o mutră scârbită, ștergându-și fruntea de nădușeală. În odaia mai mult goală, cu un tablou spânzurând strâmb pe un perete și o iconiță cu candelă pe un altul, paharul trântit pe tăblia mesei făcu un zgomot ca de pocnitoare, apoi se așternu, timp de câteva clipe, tăcerea.

- De, cumnate, ai dreptate și tu. E grea viața la țară…, reflectă Ică Matache îngândurat. Picior de Lemn mai tăcu puțin, frământând gânduri aprige, după care se porni să vorbească tare și repezit:

- Uite care-i socoteala, mă frate-meu. Eu vreau să scap de ăștia care umblă acum cu colectivul… Vreau să mă dau la fund, s-o fac pe mortu' o vreme… Cât o mai ține panorama asta… Pricepi ce vreau eu să zic?…

- Grea e viața de țăran, cumnate, încuviință Ică Matache, turnând din nou în pahare țuica lui de producție ilicită. Văru-meu, Sache, de la Afumați stă de-un an la pârnaie, că n-a vrut să se treacă la colectiv… Da' să nu crezi tu că de noi, ăștia de stăm la oraș, e mai bine… Boieri - aiurea! E vai de maica noastră!… Că ne luară ăștia tot, vericule, știi ce-i aia?… Tot: case, afaceri, prăvălii, bruma de-avere ce-agonisisem și noi… pân' la cenușa din vatră, mă frate!… Păi dacă nici un kil de țuică nu mai ai voie să-l faci de capu' tău!… se lamentă el și, ciocnind cu musafirul său, își goli paharul dintr-o răsuflare. Aia e! Toți o apă și-un pământ!… S-a dus pe apa Sâmbetei și debitu' ăla de tutun pe care-l țineam, cu frate-meu Spirache la Bariera Vergului… Un debit amărât, acolo, da' ni-l luară și pe-ăla, bandiții ăștia de ne conduc… Acu' Spirache lucrează la cooperativa invalizilor, face cutii și pungi și dracu' mai știe ce, ca să trăiască și el, că a rămas, cred că știi, chior de pe frontu' de Răsărit… Și eu, cumnate, mă-ntind cât mi-e plapuma cu pensia aia de la CFR… și mai scot un ban cu țuica, vând pe la talcioc, pă ici pă colo, pă unde se mai nimerește… Aia e treaba!… conchise omul pe un ton dramatic, lăsându-și nasul în piept și sughițând a nesfârșită scârbă și adâncă amărăciune. Băgând mâna într-o traistă, scoase din ea doi covrigi, ultimii rămași pe-o sârmă lungă, îi întinse musafirului său unul, iar pe-al doilea se apucă să-l mănânce el. Covrigii erau vechi de cine știe când și tari ca piatra și se cereau rumegați cu grijă, ca să nu-ți rămână vreun dinte mai șubred în ei. Cum în gura lui Picior de Lemn nu se mai țineau decât vreo trei măsele bune și nici Ică Matache nu stătea mai bine cu dantura, cei doi cumnați avură serios de furcă cu covrigii și o vreme, în odaia sărăcăcioasă, cu iz de mucegai și îmbâcsită de fum de mahorcă, nu se mai auzi decât trosnetul covrigilor rupți între dinți și înghițiți cu noduri.

- Ai zis vorbă mare, Ică, mă frate-meu, cu cooperativa aia a invalizilor!… glăsui deodată Picior de Lemn, cu ochii sclipindu-i de-o idee care-i venise atunci, pe loc. Înghiți și ultima bucată de covrig, apoi sorbi țuica din pahar și continuă să se mărturisească celuilalt ca unui frate. Că știu și eu vreo patru-cinci meserii și, invalid, vai de capu' meu, cum mă vezi, sunt și… dacă pune Spirache ăsta vorbă să mă primească și pe mine p-acolo, să-mi fac pierdută urma, ar fi o procopseală!… E taman ce mi-ar trebui!… Fostul mecanic de locomotivă se scobi în dinți cu degetul mic și râgâi dus pe gânduri. El dădu să răspundă, dar se întrerupse, cu ochii spre fereastra murdară, fără perdea. Motanul cel gras, chior și pocit se furișase hoțește înapoi în curte, strecurându-se pe sub uluci, și se pusese iar pe mieunat. Fără să stea pe gânduri, cumnatul Ică apucă de pe jos un retevei și se repezi afară pe ușă, dând cu el de-a azvârlita după motan, fără să-l nimerească.

- Al dracului de împelițat ce ești, du-te după mâțe, ce mă miorlăi pe mine la cap!!… sudui omul supărat și mai culese de pe jos o bucată de carton asfaltat, pe care o aruncă după motanul buclucaș. Dar bucata de carton luă o traiectorie curioasă și poposi, cu o bufnitură, pe streașina casei vecinului din dreapta, în timp ce motanul scandalagiu o tuli speriat la stânga, dispărând din raza vizuală a lui Picior de Lemn, ieșit și el în prag, în urma lui Ică Matache.

- Na, mă, o țigare! îl pofti el pe cumnatu-său, scoțându-și din buzunar pachetul de „Mărășești" și întinzându-i-l frățește. Fostul mecanic de locomotivă nu se lăsă rugat și se apucă să fumeze încruntat și îngândurat.

- Păi de, cumnate, știu și eu?!… glăsui el în cele din urmă, după ceva chibzuință. E cam încurcată treaba asta… Că, dacă n-ai buletin de București, s-ar putea să nu te primească… Și să nu mai dăm, dracului, și de vreun bucluc, să ne bage pe amândoi la pârnaie… Picior de Lemn chicoti scurt, bocănind din bățul lustruit care-i servea lui drept proteză.

- Hai, mă, lasă, ce, n-o să ne descurcăm noi?… Suntem români sau fraieri?… zise, rostindu-l pe „noi" cu atâta convingere, de-ai fi putut crede că problema cu serviciul de la cooperativa invalizilor îi privea pe amândoi deopotrivă. Ne descurcăm noi, frate-meu! Că eu sunt veteran din războiul ăla antifascist, am și-o tinichea de medalie…

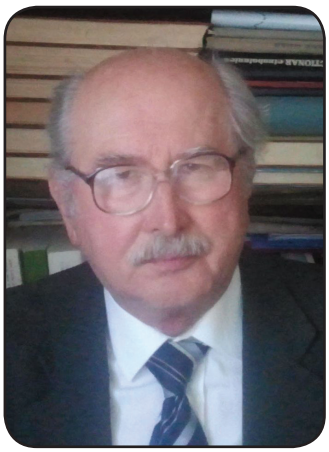

Acasă (III)

Dumitru își turnă o ceașcă de cafea și ieși pe terasă. Îl urmă Lucreția cu tava pe care sunt zaharnița, ceașca ei cu cafea și scrumiera pe care Dumitru uită mereu s-o ia când iese pe terasă să fumeze.

– Nu te-ai gândit că poate vreau și eu o ceașcă?

– Credeam că mai zăbovești în bucătărie. De fapt mă gândeam la nepoții ăștia ai mei. Parcă Dumnezeu le potrivește. Îi vezi refugiați în Anglia, că nu pot spune altfel, și iată-l pe Victor venind la București în delegație, trimis de patronii lui de acolo. E ca și cum te-ar trage ața înapoi acasă.

– Ilie și Nela trebuie să fie foarte mulțumiți, aprecie Lucreția. Eu văd în asta o șansă de a se întoarce. Nu atât de repede pe cât și-ar dori, dar există această posibilitate.

– Șansa nu depinde de Victor, ci de felul cum va aprecia firma-mamă că se descurcă firma-fiică de la București. Toate firmele multinaționale care au sucursale în România funcționează după principiul obținerii unui profit cât mai mare. Totul se bazează pe înțelegerea cu autoritățile române.

– Care iau tot mai mult în discuție problema impozitării profitului.

– Draga mea, sunt multe lucruri cărora noi nu le dăm de capăt, pentru că nu se dorește. Crezi că vom ști vreodată cum s-au derulat discuțiile și ce s-a hotărât pentru finalizarea celor 31 de capitole care asigurau primirea României în Uniunea Europeană? Cât despre multinaționale, dacă n-ai prevăzut la început care să-ți fie partea de câștig, degeaba te agiți. Să sperăm că firma pe care o reprezintă Victor aici va fi una prosperă. Un cuvânt de spus a avut și Victor în selectarea angajaților. Ingineri automatiști din generația lui. Cea dintâi selecție serioasă era la admitere în facultate. Totdeauna rămâneau locuri neocupate în sesiunea din vară, iar toamna nu se făceau concesii în privința subiectelor de la probele de concurs.

– Și în privința asta s-au schimbat vremurile, spuse Lucreția. Se pomenea înainte vreme concurs de dosare pentru intrarea la facultate?

– E drept că pe vremea noastră nu se publicau perlele scrise la bacalaureat, dar nici nu le-ar fi concurat pe cele de acum. Să recunoaștem că copiii noștri au știut să prețuiască munca. Despre Ilie și Nela pot spune că nu le-a fost ușor să meargă la copii, însă n-au avut de ales. Ilie a plecat cu sănătatea foarte zdruncinată. Dacă Victor mă asigură că Ilie se simte bine, îl cred. Nu-mi venea să-l cred pe Ilie când vorbeam cu el la telefon.

Dumitru își mai aprinse o țigară, mai sorbi din ceașcă și o privi lung pe Lucreția.

– Îți amintești cum venea Ilie la mine să-mi spună de calvarul prin care trecea? Să te știi de optsprezece ani director al uneia dintre cele mai moderne fabrici de confecții și să vezi cum totul se prăbușește în jurul tău. De oțel să fii și te nărui.

– Parcă așa zicea, că le dispăruse ministerul din Guvern.

– Da. Ziarele vremii n-au comentat o iotă. Era Ministerul Industriei Ușoare, ca și alte ministere cu profil industrial, ca să nu mai vorbesc de Ministerul Comerțului Exterior. Asta a fost în Guvernul creat după alegerile parlamentare din 20 mai 1990. Vine Ilie la mine și-mi spune: “Dumitre, sunt cu fabrica în aer. Nu mai am perspectiva prelungirii contractelor cu beneficiarii externi. Din cauza asta nu pot încheia contracte cu furnizorii noștri interni de tot ce înseamnă materie primă pentru o fabrică de confecții”. Îi venea să plângă. Niciodată nu se confruntase cu așa ceva. Totul mersese ca pe roate și dintr-odată te pomenești că ți se spune: Sunteți societate comercială, descurcați-vă!

– Cred că din cauza stresului s-a îmbolnăvit, aprecie Lucreția.

– A început să aibă arsuri în capul pieptului. În cele din urmă i s-a pus diagnosticul: ulcer gastric declanșat pe cale nervoasă. Tratament după tratament, concediu medical, revenire la serviciu cu aceleași necazuri…

– Slăbise mult, avea insomnii…

– Dar cum un necaz nu vine singur, tot din cauza stresului s-a pomenit cu glicemia ridicată. Până la urmă a fost înregistrat ca diabetic. S-a străduit să țină boala sub control prin regim alimentar, dar asta numai viață nu era.

– Cu boala nu te pui. Bine că a avut unde și la cine să se ducă.

– Asta l-a făcut să fie permanent sub observație medicală și să plece la copii în Anglia. Când nora e medic, e altceva.

– Aici nu mai era de stat.

– Îmi aduc aminte cum se plângea că trebuie să reducă producția pentru că dispăreau treptat beneficiarii pe care îi considera tradiționali. O firmă cu care avea contract era italiană. Legătura cu exteriorul fusese asigurată la nivel de contracte de Ministerul Comerțului Exterior, care dispăruse din Guvern.

– Mă mir și eu cum a mai dus-o o vreme.

– A mai dus-o așa, cum a crezut el că e mai bine, încă un an. N-a trecut mult și iar m-am pomenit cu el…

– De fapt, cui să-i spună ce-l doare?

„Dumitre, zice, a venit la mine reprezentantul firmei italiene, beneficiarul care îmi cumpăra 40% din producție. Mi-a propus un sistem de producție lohm.

– Ăla cum mai e? l-am întrebat.

– Firma beneficiară îmi asigură toate materialele necesare pentru producția de confecții, inclusiv designul, documentația tehnică, accesoriile și așa mai departe.

– Nu e rău.

– Știi ce înseamnă asta? Să produc în exclusivitate pentru ei. În condițiile astea, furnizorii mei din țară nu mai au pentru cine produce. Până și fabricile de nasturi, de ață, de fermoare, ca să nu mai vorbesc de cele de stofă își vor închide porțile. Curios e că așa cum a venit italianul la mine, au venit alții la celelalte fabrici de confecții din țară. Ne întrebăm unii pe alții ce facem. Parcă a fost o acțiune dinainte gândită. Nu e vorba, eu îmi păstrez salariații în condițiile astea, dar cu zecile de mii de salariați din structura pe orizontală ce se va alege?”

– Îți dai seama ce era în sufletul lui? continuă Dumitru. Parcă-l aud și acum: “Dumitre, mă doare când mă sună un prieten, director de fabrică: „Nea Ilie, stau cu marfa pe stoc și n-am bani să plătesc barem chenzina la oameni”. În situația asta sunt toți furnizorii mei din țară”, mai zicea. Ajunsesem și eu să spun despre creditele lor la bănci că i-au făcut vulnerabili. “Toată industria noastră de textile se prăbușește”, mai zicea frate-meu. A avut dreptate, dar a avut și noroc cu ieșirea la pensie, însă cu sănătatea zdruncinată rău. Putea să facă nevroză, să-și piardă mințile. Ilie nu e o fire oarecare.

– Dacă nu-l aveam pe Ilie, n-am fi aflat nimic din toate astea. Ziarele vremii nu comentau.

– Așa este. Și toate se petreceau sub ochii noștri. Inflația ne luase mințile. Ne văzuserăm milionari. Nu mai aveam simțul realității. De fapt, mulți nu-l au nici acum.

– Vezi că șederea la copii, chiar dacă e unde e, l-a refăcut?

– Cât de refăcut e rămâne de văzut. Ilie nu e omul care să treacă ușor peste asemenea realități. Poate că în izolarea lui de acolo tot își mai aduce aminte de rugămințile disperate ale prietenilor lui și pe care nu-i putea ajuta cu nimic.

– O mai fi la curent cu ce e în țară?

– Cine să-l informeze?

– Vreo cunoștință, tot români, că sunt destui.

– Nu prea cred. Ce contacte să aibă? Nu înțelege limba engleză, iar când vede la televizor imagini cu ce se întâmplă în România are nevoie de explicații, de traducere. Și cine să i le dea? Victor și Laura abia reușesc să-l țină departe de ce l-ar nemulțumi și mai rău.

26 iunie 2019
Dezvelirea Monumentului Eroilor Neamului
Bârlad

Alexandru JURCAN

Pentru cei ce iubesc câinii și pentru CÂINELE care s-a mutat într-o stea.

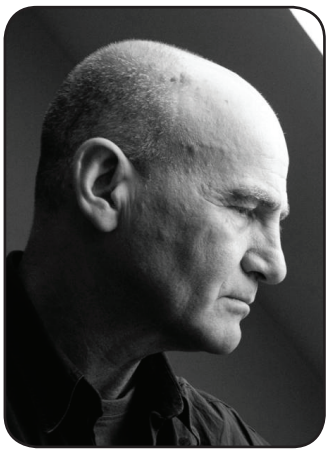

Tedy

Pentru câinele meu

De zece ani eram în armonie cu Tedy. Nu era pretențios referitor la plimbări. Își făcea treburile repede și apoi dormita ori se juca îndelung cu câinii de pluș. Într-o dimineață, pe neașteptate, și-a dat capul pe spate și… „Nu muri, te rog!”, am strigat cu toată disperarea.

Da, ai strigat, însă eu te vedeam ca prin ceață, nu mai aveam forță, viața mă părăsea deodată. M-ai dus în brațe pe scări, tremurai, ai ajuns la dispensarul veterinar, implorai, te agitai…eu eram deja o legumă, mi se încețoșau ochii, nu simțeam perfuzii, nimic, de tine îmi părea rău, că te lăsam atât de singur, doar știi seara în care ne-am promis că vom pleca împreună pe planeta neagră…

Am ajuns la marele spital. Pe bancheta mașinii am pus un sac de nailon. Curgea în neștire sânge din câinele meu…

Toți te vor acuza că ții la un câine prea mult, că nu-ți imaginezi viața fără prezența mea, că prea repede te părăsesc, că…

Nici o speranță la spital. L-am internat pe Tedy, mi-au promis marea și sarea. L-am lăsat acolo, pentru întâia oară în zece ani, fără mine. Mi-am amintit subit visul cu câinele negru, monstruos, care-l înghițea pe Tedy… strigam disperat și în vis… vezi, premoniția, cum de nu mi-am dat seama? Acum mă culpabilizez: l-am neglijat pe Tedy, l-am dus afară doar o dată pe zi, l-am abandonat adesea pentru plecări incerte, i-am dat oase de pui, contraindicate, nu l-am dus în brațe pe scări, i-am transmis depresia mea…

Stai liniștit, eu eram deja bolnav, dar m-am prefăcut, să nu te întristez… Am murit la un sfert de oră după ce ai plecat de la spital. Aș fi preferat să mor cu botul în mâna ta tandră, dar n-a fost să fie.

Am primit telefonul fatal, m-am reîntors la spital, să iau trupul lui Tedy. Musai să devin lacrimogen, ce dracu, nu pot plânge după câinele meu, nu-mi pot da cu capul de toți pereții?? Trupul lui – în camera frigorifică. Tăceri de plumb, impulsuri otrăvite.

Văd cum ai săpat groapa, cum apa țâșnea din adâncuri negre. Ai pus cu mine, lesa, jucăria preferată și alte bunătăți. Nu te poți despărți de mine, nu ai putere, dar eu nu te mai pot ajuta. Seara scriai la calculator, iar eu îmi puneam botul pe perna roșie de pe fotoliu. Mă atingeai scriind. Mă simțeam ca un rege. Regele tău, iar tu, regele meu. Stăpâne drag, a sosit vremea despărțirii. Am trăit împreună o viață minunată, m-ai răsfățat tot timpul, aveam atâtea perne moi și colorate… Ce vei face cu jucăriile mele, cu vasele cu apă, cu bolurile cu mâncare? Să dai mâncarea rămasă câinilor flămânzi din cartier. Cine te va mai încălzi la spate? Da, plec pe altă planetă… De acolo te voi veghea, crede-mă! În fiecare noapte voi veni în visul tău, poți fi sigur, prietene drag… acum mi-e somn… acel somn rece, veșnic…

✍ Florentina Loredana DALIAN

„Sângele apă nu se face” - adevărată vorba aia...

Ceasul din gară

Pe-aici, prin gara asta părăsită prin care mai trece doar din când în când câte un mărfar, pe-aici au trecut oameni mari. Pe unde-or mai fi?

Pe-aici am trecut și eu, încă de mic copil, de când mi-a pus tata traista-n băț. Era noaptea de Crăciun, plânsesem că n-aveam de niciunele... tata întorsese două turte pe vatră, ni le-a întins mie și lui frate-miu. Apoi, s-a uitat la mine nu stiu cum și mi-a zis: „Du-te, măi copile, du-te unde-oi vedea cu ochii, aici nu mai e de stat. Pe ăsta mic l-oi mai sălta eu cum, necum, tu ești mare de-acuma...” „Unde să mă duc, tată?” – l-am întrebat. „Nu știu... ai putea să treci în Satu Vechi, la unchi-tu Stere, e nițel mai avut și nevastă-sa nu-i chiar o zgârcită. Ți-or da și ție acolo, ceva, te-or ajuta să-ți găsești ceva de muncă. Eu n-am nicio putere. Uneori mi-e ciudă că m-am născut. Și că v-am adus și pe voi pe lume, să vă chinuiți. Da’ bunul Dumnezeu știe El mai bine ce-i pentru fiecare... o să aibă grijă să nu vă pierdeți. Hai, du-te!”

Tată, mi-e frică, s-a înnoptat.

Lasă, nu-ți fie! De-abia nu vede lumea că mi-am trimis copchilu’ de-acasă...

Îmbrăcat subțire, încălțat și mai prost, c-o sticlă de apă îm traistă și cu mult vânt fluierând prin ea, am plecat, ca alungat din sânul lui Avraam, din căsuța noastră sărăcăcioasă, dar unde măcar știam că sunt și eu al cuiva. Lung a fost drumul din Satu Nou până în cel vechi, peste calea ferată, asta de-o am și-acum în fața ochilor. Îmi era foame, îmi era frig, îmi era frică și somn, dar mergeam înainte, prin viscol, că n-aveam cale de-ntors. Tata-mi zisese clar: „Aici să nu te mai întorci, n-ai la ce”.

Dar, tată, o să-mi fie dor de matale.

O să-ți treacă, mă. Ce, de mă-ta nu-ți e dor?

Ba da...

Păi vezi? De-acolo din ceruri, cum s-o mai aduci înapoi? Ți-oi ostoi și dorul de mine, ce, parcă mie n-o să-mi fie dor? Da’ ce-am să fac? Să mă plâng ca o muiere? Hai, du-te! Ai grijă să nu rătăcești drumul.

Nu l-am rătăcit. Chit că, peste câmp, totul era alb. Dinspre pădure, se auzeau lupii urlând. Mi-am zis atunci că, dacă scap nemâncat, o să trăiesc o sută de ani. Uite că am scăpat și mai am vreo 20 pân’ la sută... Dar drumu-ăla a săpat cărări prin mine.

Când m-au văzut unchiul și mătușa au zis că văd o nălucă. Eram înghețat și aproape sfârșit. Am simțit și eu căldura unei case, lipsa sărăciei, ce-i aia să ai mâncare ca oamenii... da nu mă puteam bucura... gândul meu era tot la ai mei, acasă. Îl vedeam pe tata jos, la gura sobei, încercând să înjghebe un foc, ba din niște amărâți de coceni, ba din surcele; il vedeam pe frate-miu mic, umblând prin pat, căutând parcă ceva ce nu știa nici el, amăgit de tata cu-n boț de mămăligă din ziua de ieri. Eu, acum, mă săturam și-mi stătea-n gât. Știam ce-nseamnă să ai mațele lipite de foame. Până-ntr-o zi când n-am mai răbdat. Am dat „bună ziua” unchiului și mătușii, mulțumindu-le mai mult din priviri și am plecat. Am auzit-o zicând în urmă: „Ăștia, după ce că-s rupți în cur, mai au și fasoane!”. Dar eu nu de fasoane plecam. Îmi era bine, mai bine decât îmi fusese vreodată. Dar cum puteam să mă satur numai eu, cum să-i las pe tata și pe ăla mic fără niciun ajutor? „Sângele apă nu se face” – adevărată vorba aia...

Se desprimăvărase. Am trecut calea ferată înapoi. Dar n-am mai avut nicio grabă. Acuma, mergeam ziua. Mă uitam în stânga și-n dreapta și mă rugam la Dumnezeu să-mi lumineze calea. În gară, m-am oprit să văd trenurile. Unul tocmai trecea și mă uitam la impiegat, ce frumos salută. Atunci mi-am dorit să fiu și eu ca el. După ce a trecut trenul, m-am dus la el și i-am zis: „Nene ceferist, vreau să fiu și eu ca matale!”

Ca mine, mă, prăpăditule? Ce-ai găsit atât de grozav la mine? De ce n-ai pus și tu ochii pe cineva mai acătării?

Nu știu, bre, așa mi-a venit. Îmi place cum ții

paleta-aia, cum duci mâna la chipiu... și-apoi, ai uniformă.

Bine, mă nepricopsitule, vino să te-nvăț ce știu! Pentru început o să-mi fii de ajutor la treburile casnice. Dar să nu-mi aud vorbe de la alde mă-ta și tac-tu!

El m-a învățat ce știu, m-a trimis la școală. Ceasul ăsta era de pe-atunci. Tot el mi-a zis: „Poți să uiți să mănânci sau să bei apă într-o zi, dar să nu care cumva să uiți să întorci ceasul!" I-am promis și uite că mă țin de cuvânt și-acum, când el nu mai e demult, când demult nu mai e nimeni și mai nimic... doar eu, ca o barză singură rătăcită-n cuib străin, doar eu și ceasul și câinele Ursu... de-o fi să mor, știe el cum s-anunțe.

Îl chema nea Mișu. Mihai, pesemne, dar toată lumea *nea Mișu-n sus, nea Mișu-n jos*. Mi-a fost ca un înger păzitor. Eu, lui, ca o pacoste. Așa-mi și zicea: „Treci, mă pacoste, la masă!"; „Hai s-te țesăl, pacoste mică!" Da' ce, parcă eu nu știam că-mi zice cu drag?

S-a dus nea Mișu! S-a dus ca trenurile alea care nu se mai întorc. Într-o zi, m-a întrebat: „Mă iubești, pacoste mică?" Eu mă uitam așa la el și nu știam ce să-i zic.

Zi, mă, răspunde ceva! Da' auzi, să-mi spui adevărul!

Nu știu, bre, nu știu ce să-ți spui...

Cum, mă, că doar nu te-am întrebat vreo definiție la matematică! E simplu: mă iubești, da ori ba?!

Am ridicat din umeri și-atunci s-a luminat:

Mă copile, mă, tu nu cumva nu știi ce-i aia iubire? Zi, mă, știi ce-nseamnă să iubești pe cineva?

Eu – tot bâtă.

N-ai avut și tu o pisică, un câine, un părinte care să te iubească? Ori pe care să-l iubești?

Am avut...

Mă urgie – zice – stai și-ascultă! Cum să-ți explic eu ție? Iubirea e ceva așa... mare și frumos, cum ar fi...

Ca un tren, bre nea Mișule?

Cum, mă băiete, ca un tren, cine-a vorbit de trenuri?

Păi ai zis „mare și frumos". La mine, mare și frumos e trenul.

Mă, să știi că s-ar putea ca tu să zici bine! Ca un tren, da. La fel și iubirea. Vine ca o vijelie, stă ce stă și-odată își ia avânt și pleacă. Dar să știi că sunt și iubiri d-alea care nu pleacă niciodată. Îți rămân în suflet pentru totdeauna.

Ca trenurile alea de pe linia moartă?

Nu, mă, ce-ai! Lasă, că ești prea mic să pricepi. Du-te de mătură bătătura!

Am aflat mai târziu cum stă treaba, când într-o iarnă înghețată, când nu mai circula nimic, nici măcar trenul, m-a cărat în cârcă zece Kilometri, preț de vreo două sate, până am dat de primul doctor. Eram bolnav, cu febră mare și doctoru-a zis că puteam și să mor. Pe vremea aia, când n-ai fi dat un câine afară din casă, nea Mișu m-a târât, înfășurat într-o pătură, să m-aducă la viață. Așa că n-am mai avut nevoie de explicațiile lui... cum stă treaba cu iubirea. Cine are nevoie de lecții de dirigenție? Acuma, după ce-am înțeles, aș fi putut să-i spun și eu. Dar am tot amânat... Atunci, după ce m-am făcut bine, am vrut să-i răspund la-ntrebare. Dar nu știu cum și de ce m-a apucat așa rușinea. Îl strigasem: „Nea Mișule!" „Ce-i, mă?", a răspuns, fără să lase lucrul pe care-l făcea. „Lasă bre, altădată!" „Zi, mă, zi!" „Lasă..." Altădată n-a mai fost. După ce l-a-ngropat, am rămas la urmă în cimitir, cu ciorile, și i-am spus: „Să știi, bre, nea Mișule, că te-am iubit!" Dar nu știu de ce, parcă nu m-am simțit ușurat. Trebuia să i-o fi spus în viață, atunci când a vrut să știe. Așa facem... Tata, barem, nici nu m-a-ntrebat. El nu știa d-astea cu vorbe. Și pe el l-am iubit, dar când, cum era să i-o spun?

M-am trezit într-o zi cu el în gară. De mână cu Sașa, ăl mic. Crescuse și el, nu mai era cât o lingură, dar tot nu era de aruncat în viață. N-avea nici măcar 12 ani, cum aveam eu când m-a trimis tata de-acasă, în Satul Vechi, la unchiu'. După ce nea Mișu și-a făcut milă cu mine, ținându-mă pe lângă el, mai treceam pe la ei, să le mai las una, alta. Mai ales de ăla mic aveam grijă, că tata o cam dăduse pe băutură, nu prea-i lăsam bani, duceam doar produse, ce bruma găseam... Și-ntr-o zi, tata-n gară. „Pus la țol", adică nu mai umbla rupt, cu ăla mic într-o cămășuță pe care i-o cumpărasem eu din primul salariu, s-o aibă pentru când s-o face mai mare, cu niște pantalonași care fuseseră ai mei, c-o bucată dintr-un gumar de care legase o sfoară, zicând că și-a făcut praștie... Eu trebăluiam, ca de obicei. Tata zice:

Na, ți l-am adus.

N-am întrebat de ce, nici ce crede el c-am să fac eu cu Sașa, cum am să mă descurc să-l cresc. „Ți l-am adus" – atât au fost vorbele lui. Și-a mai adăugat: „Dă un foc!"

S-a urcat într-un tren. „Unde pleci, tată?" Trenul se pusese-n mișcare. Cu ochii în gol, mi-a întins mâna, doar ni s-au atins mâinile. „Mă duc și eu, să văd cum arată lumea asta fără..." N-am mai auzit continuarea, trenul începuse să pufăie, să gâfâie, să prindă viteză, ducându-l pe tata într-o lume fără nu știu ce. Fără ce, mă tată, fără ce? Fără copii, după ce i-ai făcut și i-ai lăsat în gară, în grija unui străin care n-are nicio obligație, dar care are suflet de tată? Ori poate vrei să știi cum arată lumea fără sărăcie? Hm...

Lumea e peste tot la fel. Doar pe deasupra poate să pară diferită. Dar peste tot ai să-ntâlnești oameni ca tata, ca nea Mișu, copii ca mine ori ca Sașa-ăl mic. Peste tot găsești oameni cu foamea-n traistă, cu dor de ducă, cu regretul că s-au născut. Unde te-ai dus tu, tată, în lumea asta mare fără noroc?

A doua zi lumea vorbea de-un accident care, de fapt, nu fusese accident. Un ins se aruncase din mers și fusese strivit de roțile trenului. Noi ne miram, cu mirarea copiilor în fața grozăviilor lumii. Nea Mișu a avut grijă să nu aflăm până aproape când s-a prăpădit, săracu', adică mult mai târziu, când sărisem și eu și frate-miu din copilărie. Asta a vrut, amărâtul, să zică: „În lumea fără durere, fără întristare și fără suspin..." A luat trenul spre lumea aia și s-o fi consolat cu gândul că fiii lui abandonați vor duce-o mai bine fără el. Eu l-am așteptat. De câte ori trecea un tren din sensul opus ăluia în care plecase. Așteptare de fiu pândind întoarcerea tatălui risipitor.

N-a mai venit. Au venit, în schimb, sute, mii de oameni. Niște străini, alunecând între gări. Fiecare cu povestea lui, fiecare cu amarul, prea rar cărând în traistă vreo bucurie. Am văzut și oameni întorcându-se de la război. Greu de ei! Dar și mai greu de amărâții care îi așteptau pe ăi de n-au mai venit. Cum a fost atunci cu Saveta. Își așteptase omu', da' fusese și el printre ăi de și-au lăsat ciolanele pe pământ străin. Plecase toată lumea, ea rămăsese în picioare, în capul peronului, cu ochii pierduți în zare.

- Pleacă, fă Saveto, și tu acasă, nu mai sta ca o statuie, vezi să nu te ia cu friguri!

Se uita la mine ca o nălucă.

- Pleacă, nu mai sta, că omul tău nu mai vine!

- Și dacă vine, Ionică, și dacă vine? De unde știi tu? Vezi-ți de trenurile tale și lasă-mă pe mine!

Am pus o șubă pe ea, am luat-o înăuntru și i-am dat un ceai. Mi se părea frumoasă și i-am zis că mi-e dragă. Era prima dată când priveam o femeie mai de-aproape. Dar nu prea știam cum să mă port cu femeile, era mai simplu cu trenurile. Nu-mi aduceam aminte decât de mama, dar atunci când trăia eram prea mic; mai țineam minte doar niște senzații, un soi de căldură și-n rest... dorul pe care mi l-a lăsat. Saveta a rămas în gară și-a dormit peste noapte în camera lui nea Mișu. Eu cu el ne-am înghesuit într-o gheretă și ne-am văzut de trenuri. Dimineață a plecat. Mai treceam uneori pe la ea și-odată, mai mult înghiontit de nea Mișu, am cerut-o de nevastă. Nu și nu, că dacă se-ntoarce Petrică-al ei, ea ce-i spune? Petrică-al ei s-a-ntors cum s-a-ntors și tata. Dar ea l-a așteptat toată viața. Și eu, prost, am așteptat-o pe ea. Și viața a trecut pe lângă noi, precum acceleratul. Ieri au îngropat-o. Când trăgea să moară, m-a chemat să-mi spună că-i pare rău și că s-o iert. Am iertat-o, că doar suntem creștini. Dar cu părerea ei de rău n-am ce să fac. Mi-o fi părut și mie rău de multe în viața asta. O cruce - atât a rămas din ea. Dar eu o văd tot pe fata care se zgribulea pe peron într-o noapte, așteptându-l pe bărbat-su care n-a mai venit. Așa cum, atunci când mă gândesc la mine, văd copilul cu traista goală umblând prin viscol într-o noapte de Crăciun, tremurând de frig și de frica lupilor. Și, mai rău decât toate, tremurându-i inima după cei lăsați acasă, în sărăcie și foame, în deznădejde. Toate astea, pentru ce? Nici nea Mișu n-a știut să-mi spună. El doar mi-a oblojit rănile cum s-a priceput. Câteodată, îl simțeam că i se rupe inima de mine. Mă privea într-un fel al lui și-avea el o vorbă: „Tuuu, copil de pripas!" Și-atunci își trăgea șapca mai pe ochi, da' eu știam că face asta ca să nu-i văd lacrimile.

Și câte lacrimi n-am văzut! Nicăieri nu vezi mai multe lacrimi ca-n gări. Eu am văzut atâtea că, dacă le-aș fi adunat, ne-am mai fi pricopsit cu-o Dunăre. Chiar așa, de ce se plânge mai mult în gări decât în cimitire? O fi și gara tot un cimitir. În care-ți îngropi visele, neajunsurile, răbdările, speranțele alea degeaba. E și asta o lume, o adunătură pestriță, dar, dacă o privești de sus, îți pare ca unul. Și înțelegi că toată forfoteala asta-i zadarnică. Te duci și vii, de parcă n-ai avea ce face. Eu n-am mai plecat de-atunci. De când cu mersul prin noapte până-n Satu Vechi, n-am mai mers atât de mult niciodată. De-atunci, am rămas cu groază de mers. Mă sperie drumul, mă sperie capătul, mă sperie ce las în urmă. Și lupii care urlă, pândind la marginea pădurii. Toți avem lupi care urlă în pădurile din suflet în care ne mai ascundem uneori. Din pădurea asta a mea, se aud uneori plânsete înăbușite. Nu prea știu eu ale cui sunt, or fi ale strămoșilor, ale copilului care-am fost, ale tuturor copiilor pe care nu i-am născut... Când plânge câte unul în mine, fac liniște, să-l pot auzi. Încerc să-i înțeleg scâncetul și ce vrea să-mi spună. Dar eu nu plâng niciodată, nuuu. La ce bun să plângi, când toate trec, cum trec trenurile astea mărfare care, mai nou, nici nu mai opresc. Atâta doar, își cară marfa prin lume. Și noi am cam ajuns marfă unii pentru alții. Marfă ieftină și cu termen de valabilitate gata expirat. Rar mai găsești câte-un om, cum l-am găsit eu pe nea Mișu, fie-i țărâna ușoară. Ori poate el m-o fi găsit, pe mine, cine știe? Când trebuie să se-ntâlnească om cu om, se-ntâmplă, domnule. Ce aș fi fost eu fără nea Mișu? Unde m-aș fi dus, ce-aș fi făcut? Poate avea și tata dreptate, că Dumnezeu are grijă și nu ne lasă. Pentru mine, Dumnezeu a îmbrăcat haine de impiegat. Mi-a dat să mănânc, un loc să m-adăpostesc, o brumă de

educație și mi-a dat un rost. Și ceasul ăsta, ceasul ăsta, singurul lucru care mai mișcă și care mă leagă de el. Ceasul care trebuie să meargă ceas, singura garanție că lumea asta mai există, că n-a murit de tot, că poate nu-i totul în zadar.

Eu n-am trecut prin gări, eu am stat. Trenurile mele nu m-au dus nicăieri, doar mi-au trecut prin fața ochilor, grăbite, albastre și murdare. Pline de oameni colcăind... unii vii, dar cei mai mulți dintre ei morți. Sau, mă rog, adormiți pentru viață. Târându-și pașii de ici-colo, fără să știe ce vor, fără să știe ce caută...

Odată, când Sașa era mic, l-am văzut plimbând o cioară de-o aripă, de colo-colo. L-am întrebat dacă e vie sau moartă. Răspunsul a fost magistral: „E și vie, e și moartă". Era vie, întrucât mai mișca, dar moartă pentru că fusese împușcată și era în curs de a-și da duhul. Și vii și moarte, cel mai adesea așa lăsăm cele din viața noastră. Iubirile, pasiunile... nici nu le lăsăm în viață, nici nu le omorâm. Le dăm în cap, apoi așteptăm cu lașitate să-și dea singure duhul. N-avem curajul să dărâmăm până la capăt. Apoi le târâm de-o aripă, așa, vii și moarte în același timp, de-a lungul existenței noastre. Odată cu ele, și noi, jumătate trăim, jumătate murim. Doar că nu ne mai dăm seama. Viața și moartea convieţuiesc la-nțelegere printr-un pact tacit. Dacă întrebi un adult despre ceva – indiferent ce – dacă e viu sau mort, îți va răspunde ori, ori. Copiii au darul de-a surpinde mai fidel realitatea, exprimând-o fie și prin acest paradox – *E și vie, și moartă* – paradox care în mintea lor încape.

Îmi puteam închipui, bunăoară, o domniță foarte frumoasă, elegantă, cu pălăriuță și umbreluță baston, așa cum am văzut mai demult într-un almanah „Cinema". Domnița cobora din tren, se uita derutată în stânga și-n dreapta, părea că nu vede ce așteaptă... Aici, nu m-am hotărât cum să fie: ori coborâse în gara greșită (că se mai întâmplă, cum să nu se întâmple?), ori coborâse bine și cine trebuia să vină n-a mai venit. Și ea nu știa ce să facă, începuse să plângă... și-atunci apăream eu. Nici eu nu prea știam ce să fac, dar începeam prin a-i întinde batista mea. Da, da, întotdeauna am purtat la mine o batistă curată, de rezervă, pentru cazul când... Că doar nu era să-i dai unei asemenea cuconițe batista cu care ți-ai șters sudoarea... Altădată, se-ntâmpla să fie în sezonul florilor (nici aici nu m-am hotărât care flori, erau când zambile, când regina nopții) și, în loc de batistă, îi întindeam o floare. Ea zâmbea și se liniștea și începea să mă-ntrebe... Nu mai știu ce mă întreba. Orice! Eu mă bucuram și-i povesetam despre trenuri... Uneori mai urma și altceva, dar nu mai știu ce...

Așa... cam așa mi-a trecut viața, imaginând. Alteori îl vedeam pe tata coborând, tânăr, dar nu uzat așa cum îl știusem o viață, atât cât îl știusem, până când el a hotărât... Era tânăr și frumos, cu pielea întinsă, fără ridurile alea care-i brăzdau fața mai ceva decât avioanele cerul, avea toți dinții, albi, albi, și păr pe cap și... Nu știu cum, în imaginea asta, îl vedeam mai tânăr decât mine. Peste mine trecuseră anii, îmbătrâneam cu fiecare toamnă, dar el rămăsese acolo la anii pe care-i avea când s-a urcat în trenul ăla fără întoarcere. Și nu era nicio contradicție că tata era mai tânăr decât mine atunci când cobora din tren și venea cu brațele deschise să mă strângă la piept. Nu, nu era contradicție, că tata nu strângea ambalajul ăsta, ci sufletul meu de copil care-a rămas acolo neatins, așteptându-l, în gară. Mă săruta pe amândoi obrajii apoi întreba unde-i Sașa. În viziunea mea, Sașa era tot mic, mic și mucos, așa cum mi-l adusese în ziua aceea de mână... „Ți l-am adus". Și-acum se repezea la el: „Sașa, măi copilule, cum l-ai așteptat tu pe tata, nici măcar nu te-ai făcut mare! Ai avut răbdare cu mine, să merg și să scap de sărăcie și m-ai așteptat așa cum erai când te-am lăsat pe mâna lui frate-tu, de mi s-a rupt inima atunci, dar ce era să fac și eu?" În momentul ăsta, mă podideau lacrimile și nu mai vedeam ce face tata cu Sașa, dar parcă-l simțeam cum îl ia în brațe și-l învârte prin aer, cum îi plăcea să-i fac eu. Tata nu s-a jucat niciodată cu noi.

Păcat că nu mai trec personale, cred că tot m-aș mai fi așteptat să coboare tata dintr-unul. Și dacă n-o fi fost adevărat c-a murit și m-a mințit nea Mișu, ca să nu mai stau cu gândul la el?... Sau dacă nu m-o fi mințit, dar n-o fi aflat bine nici el? Că parcă cine l-a văzut pe tata mort și cine poate să jure că-i așa? Cu toate că acum, după calcule, ar fi să nu mai fie, oricum. Dar ce, parcă nu s-au mai văzut oameni să trăiască 100 de ani?

Așa mi-am așteptat eu trenurile... N-or să mai vină. Am auzit un zvon cum că gara o să se-nchidă. Că n-or mai trece nici mărfarele pe-aici... Și ceasul meu? Cu ceasul meu cum rămâne? Poate ar fi mai bine să-l iau acasă. Dar poate n-ar fi. Pentru cine să mai arate ora? Că mie nu-mi trebuie. Mai bine aici, da, da! Dacă... cine știe... vreo cuconiță d-aia cu pălărie și umbrelă-baston s-ar întâmpla să coboare din greșeală, ori dacă n-ar aștepta-o nimeni, poate ar avea nevoie să știe cât e ceasul. Ori poate, dacă vine tata, și el ar vrea să știe ora și cât mai are de stat în gară cu noi. Da, da, lasă, ceasul ăsta trebuie să meargă și când n-oi mai fi eu. Caut pe unul și-i las cu limbă de moarte să-l întoarcă în fiecare zi. Așa am să fac, da!

Gruia NOVAC

„Cezar era *veghetorul*!”

(Simona Modreanu)

Acum, când **Cezar Ivănescu** ar fi fost poetul cu 78 de ani în spate, Primăria municipiului Bârlad – primar, dl. av. **Dumitru Boroș** – și Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană” – președinte, d-na prof. dr. **Elena Monu**; președinte de onoare, dl. prof. univ. dr. **C. D. Zeletin** – au luat onoranta inițiativă de a dezveli **o placă omagială, cu prilejul zilei de naștere a Poetului**.

...Și a fost lume destulă (suficientă adică!), în ziua de, marți, **6 august 2019** – Schimbarea la față în Calendarul Creștin Ortodox – zi de naștere a poetului Cezar Ivănescu, în anul 1941. La Casa Veche din Bârlad, casă în care a stat o perioadă poetul, pe timpul în care fusese încadrat profesor suplinitor la școala din satul Pogonești, s-a dezvelit o placă omagială care adevărește afirmațiile.

Au participat oficialitățile municipiului (absentând – motivat?! – doar cei de culoarea puterii trecătoare și vremelnice!), dar oamenii de bună credință, care se mai și dezic de vechile și deplorabilele deprinderi dâmbovițean-balcanice, au asistat cu emoție la întâmplările evenimentului cultural și au aplaudat, frenetic și sincer, evocările despre Poet, în rostirea impresionabilă a vorbitorilor, ei înșiși mișcați. Ne-am bucurat de prezența scriitorilor ieșeni **Lucian Vasiliu** și **Simona Modreanu**, cu rădăcini în „istoria” tutoveană, apropiați, în altitudini diferite de amiciție, de Poetul dispărut la doar 67 ani (24 aprilie, 2008). A răspuns prezent și pictorul **Corneliu Vasilescu**.

Cu acest prilej, Editura Junimea din Iași, al cărei director este Lucian Vasiliu, a prezentat două cărți: 1. Cezar Ivănescu, *Erudita pietate: poeme alese*, 2011, Iași, 485 pagini, cu poezii din volumele *Rod, Jeu d’amour, Doina, Rosarium, Către discipoli* și *Sutrele mușteniei*, prefața fiind semnată de Theodor Codreanu, iar postfața de Gabriela Crețan; 2. Ioana Diaconescu, *Poezia ca act de insurgență. Cezar Ivănescu în arhivele securității*, 2017, Iași, cu un cuvânt înainte de Simona Modreanu.

Cuvântul lui Lucian Vasiliu a semănat cu un portret amical... regal.

Din prefața Simonei Modreanu („Până ce mă va opri cu pieptul o lebădă!...”), citez un fragment doar: *„De altfel, ca orice fire dintr-o bucată, ca orice diamant pur, Cezar Ivănescu nu era câtuși de puțin un companion facil, comod, nici măcar pentru prietenii apropiați, în sensul că nu suporta discursurile căldicele, compromisurile și lenea intelectuală sau morală, nu te lăsa nicicând să dormi împăcat într-un confort existențial ușuratec, nu-ți permitea nici o clipă să uiți adevăratele și grelele întrebări la care ni se cere să răspundem în această viață, sau valorile esențiale la care trebuie să ne raportăm neabătut. Cezar era* ***veghetorul***.

Doar că era la rândul său vegheat îndeaproape. Rapoartele Securității privitoare la Cezar Ivănescu, aflate la CNSAS, încep în 1959, când poetul avea 18 ani, și se opresc în 1987, acoperind deci peste trei decenii din viața lui de elev, student, scriitor, redactor, dar convingerea ferm exprimată a Ioanei Diaconescu este că o mare parte din documente, poate cele mai importante, se află încă în arhiva Serviciului Român de Informații.

Semnificativă, definitorie, ironică îmi pare prima Notă informativă, din 21 mai 1959, care dă seamă despre o descindere nocturnă a lui Cezar Ivănescu, pe atunci elev de 18 ani, în clasa a X-a, alături de alți patru membri ai cenaclului „George Tutoveanu”, la mormântul poetului bârlădean, decedat cu doi ani înainte, prilej cu care au recitat poezii cu caracter „naționalist”, pătrunzând apoi într-un cavou, unde au cântat „Deșteaptă-te, române” și alte cântece de „muzică ușoară”. Imaginea tânărului rebel care sfidează moartea și autoritatea abuzivă prin poezie și muzică este emblematică și o vom regăsi de-a lungul întregii sale vieți. Mult s-ar fi amuzat Cezar să știe că agentul „Stănescu Victor” și-a petrecut și el noaptea în cimitir, pitindu-se printre morminte, ascultând recitările și cântările acelor adepți ai „filosofiei” în poezie, cum doct precizează martorul ocular... Cert e că intonarea imnului subversiv i s-a părut suficient de gravă locotenent maiorului Iancu Gheorghe pentru a face eventuale propuneri de arestare a grupului, după o anchetă amănunțită, dar și pentru încadrarea lor „pe două

linii", respectiv prin agenții „Stănescu Victor" și „Condrea Vasile". Caracterul disproporționat al posibilei pedepse în raport cu fronda adolescenților vădește deruta și panica noului regim în contextul prezenței amenințătoare a Armatei Roșii pe teritoriul țării."

Cezar Ivănescu a fost conflictual, incomod și controversat. Controversat e și azi, după moarte, dar **e Poet**. Pentru El, posteritatea e plină de speranțe, de surprize...

În cuvântul domniei-sale, d-na prof. univ. dr. **Simona Modreanu** a insistat asupra unei atitudini care-l caracteriza pe Cezar Ivănescu: **și-a trăit singurătatea**. Poate că de aici trebuie purces în stabilirea adevăratelor valențe talento-poetice ale lui Don Cezar. Opera lui, insuficient vizitată, are nevoie de critici obiectivi, nu de prieteni – și născuți, și făcuți – care se întrec fie în osanale de conjunctură, fie în stabilirea de ierarhii în care, invariabil, el e pe primul loc!... Criticul lui Cezar Ivănescu e obligatoriu să fie nu numai doct, ci mai cu seamă vizionar. Pentru că *Problema Ivănescu* (hai s-o numim așa!) nu ține atât de reprezentarea ei ca fapt real - de necontestat, nu? - cât de percepția acestei realități, care n-ar trebui lăsată la „cheremul" instinctului... cititorului. Chestiunea, în ansamblul ei, comportă o dezbatere mai amplă, poate chiar o cercetare „mai specială", în aria lor intrând nu numai „cazul" Ivănescu, ci, probabil, și altele cu sensibilități corespondente.

Dincolo de toate însă, **întâmplarea** de la Bârlad, desfășurată totuși într-un fel de... ilegalitate, fără larma trebuincioasă unui asemenea moment, care trebuia să dezmoștenească ceva, să fi amorțit niște ambiții prostești (de partid sau de clan, nu știu!) a dat un semnal: lângă prima placă omagială mai sunt câteva zeci (și sute!) de dezvelit. Cu o condiție: să renunțăm la lamentări, ele fiind perdeaua în spatele căreia stau pitite... neputințele.

Dacă trăia, îi ziceam: LA MULȚI ANI! Dar așa...

Aspect de la dezvelire

Primarul, av. **Dumitru Boroș**, prof. univ. dr. **Simona Modreanu**, prof. dr. **Elena Monu**, **Dragoș Mastac**, proprietarul actual al localului „Casa Veche", scriitorul **Lucian Vasiliu**, poetul **Simion Bogdănescu**, prof. **Elena Popoiu**, **Vasile Chelaru**, dir. Poliției Locale

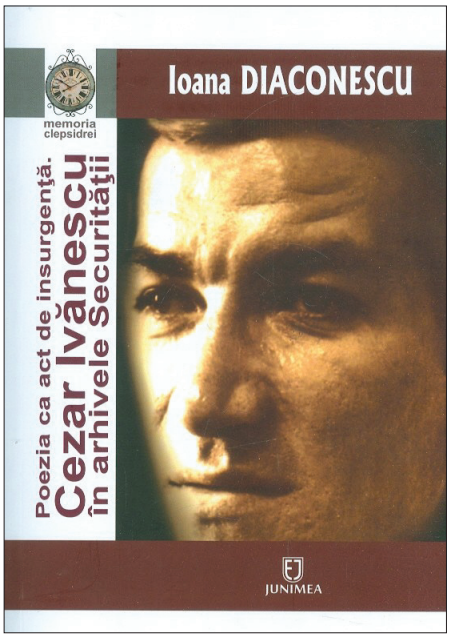

Reflecțiile unui ciob din oglinda vremurilor (XXV)

Ia și tapiseria românească. Expoziție-omagiu. Cela Neamțu. Bârlad, 14 iulie, 2019, Muzeul „Vasile Pârvan”

Într-o publicație din 1997, „Dreptatea” din luna decembrie, jurnalistul Mihai Augustin titra un titlu cu ecou mereu înnoit: ***„Cela, Costin și Lisandru Neamțu, o nouă dinastie de artiști plastici”***.

Scriam, cândva, într-o revistă, că desăvârșirea în plastică n-ar fi posibilă fără silința zilnică de a găsi **noul neștiut**; iar **noul** nu-ți iese singur în cale, el poate să-ți devină, cu adevărat, deprindere dacă îl **cauți**.

Doamna **Cela Neamțu** are această deprindere, care a devenit deja o modalitate rațională, dictată de conștiința întreținătoare a crezului în harul posedat; este metoda prin care **Doamna** atinge impecabilitatea în *„zidirile* (sale) *de lână”*, ele făcând parte din ființa proprie și din preaplinul sufletesc întreținute cu sacrificii treze și permanente. Întreaga creație e **o confesiune**.

În preocupările de suflet ale **Doamnei** nu putea să nu-și găsească un loc inimitabila **IE ROMÂNEASCĂ**. Până și numele ei, cu rădăcini în limba latină, ne spune destul despre vechimea milenară a acesteia. (Nu e momentul acum de etimologii, însă câteva repere lexicale vă voi aminti: *linarius-ii*, țesător de in; *linea-linia*, fir de in; *lineamentum-liniamentum*, linie, configurație geometrică, desen.)

Și-acum, ce este **ia**? Bluză femeiască, caracteristică portului național românesc, confecționată din pânză albă de in, bumbac sau borangic, împodobită la gât, la piept și la mâneci cu cusături alese, de obicei în motive geometrice, toate cusute cu arnici. Acest spirit l-a îmbrăcat „țesătoarea” Cela Neamțu ca pe o **Cămașă a Veșniciei**, fiindcă din Veșnicie s-a zămislit și exercițiul **Doamnei**.

Priviți oricare dintre lucrările expuse pe simeze: geometrii aparent simple, ascunzând în liniile lor sentimentele fetei de peste săptămână, adunate în bucuria și plăcerea îmbrăcării **iei** la hora de Duminică și pentru clipa întâlnirii cu flăcăul pe care l-a avut în gând la sapă sau la secere. Descoperi și cromatici atât de neașteptate, încât aparenta lor naivitate – pe care eu o numesc modestie regală! – devine mărturie genială a credinței în statornicia neamului; pentru că nu întâmplător fondul (sau câmpul) pe care se țes alesăturile este **alb**, semn indubitabil al curățeniei etnice, al suavității, dar și al seninului dimineților care cu lumină dalbă bate în ferestrele caselor românilor. În totul e **liniște** și libertate.

Aspecte de la Expoziție

VERNISAJ

« Ia și tapiseria românească »
(10 lucrări)

Autor: Cela NEAMȚU
Născută: 16 iulie 1941, Piciorul Lupului, Iași
Studii: Institutul „Nicolae Grigorescu”, București, Secția Artă textilă
Membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România (din 1970)

Poeziile fac parte din vol. *Versuri* de Tudor Arghezi, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959, cu o prefață de Mihai Beniuc. Selecția a fost făcută de prof. Gruia Novac.

„Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.
Casele-adunate, ca niște urcioare
Cu vin îngroșat în fundul lor de lut,
Stau în țărmu-albastru-al râului de soare,
Din mocirla cărui aur am băut.
(...)
Cine vrea să plângă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul neînțeles,
Și cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-și îngroape umbra-n umbra lor, în șes.

(*Niciodată toamna...*, p.43)

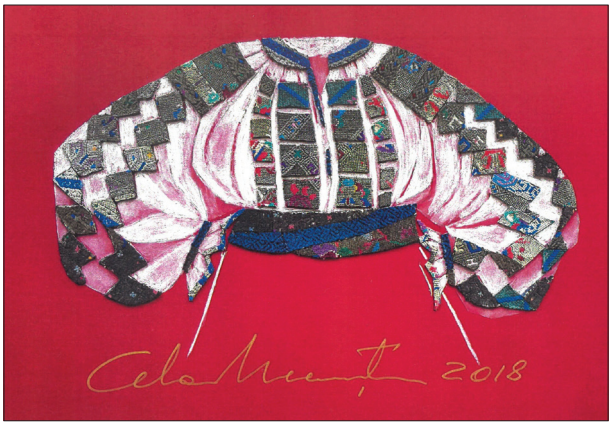

„Minunile se iscă din peșterile pline
Nainte să ajungă izvoarele la tine.
Tu înnădind povești după povești
Grije să n-ai că o să isprăvești.
Rămâne orișicând răzleț un fir
Din cusătura unui trandafir.
Dacă și cade mâna la țesut,
O mână nouă firul îl ia, unde-a căzut.
În ia străbunichii, se împlinise veacul;
Pe-o floare întreruptă mai sta înfipt și acul.
Întorci un fir prin fire, de beteală,
Și altă față iese la urzeală,
Izvoade noi, din două, trei vopsele,
Și n-a putut nici veacul să le spele.”
(*Crezi basmul...*, p.316)

„Nu trebuie să moară
Nici una din comoară.
E zestrea ta de teafără fecioară.

Cununa ta domnească, de scântei,
Să stea în taina din firida ei.
Te calicește, strânge subt zăvoare
Neînceputele urcioare de izvoare,
Să nu străbată-n ele nici, curată, luna,
Nu cheltui din lacrimi, tu, nici una.

Întârzie suspinul și, la plată,
Să nu plătești cu lacrimi niciodată,
Că o să ai nevoie, poate,
Cândva, de lacrimile toate.”

(*Păstrează*, p.304)

Vasile DUMITRU

Calendar (selectiv)

IULIE

2/1914 — A murit scriitorul **Emil GÂRLEANU**
11/1855 — S-a născut folcloristul **Iuliu ZANNE**
15/2014 — A murit poetul și actorul **Gruia NOVAC jr.**
16/1941 — S-a născut maestra tapiseriei **Cela NEAMȚU**
19/1980 — A murit scriitorul **Grigore SĂLCEANU**
21/1939 — S-a născut poetul **Cristian SIMIONESCU**
24/1911 — S-a născut criticul literar **George IVAȘCU**
24/1909 — S-a născut filosoful **Constantin NOICA**
28/1951 — S-a născut profesorul pictor **Dionisie GRADU**
29/1885 — S-a născut **Victor Ion POPA**

AUGUST

1/1861 — S-a născut folcloristul **Mihai LUPESCU**
1/1895 — S-a născut scriitorul **Ion VALERIAN**
1/1933 — S-a născut prozatorul **Sergiu BRANDEA** (Israel), originar din Bârlad
5/1922 — S-a născut prozatorul **Marin PREDA**
6/1941 — S-a născut poetul **Cezar IVĂNESCU**
12/1933 — A murit lingvistul **Alex. PHILIPPIDE**
13/1917 — A murit poetul **Alexei MATEEVICI**
15/1883 — S-a născut prozatorul **Corneliu MOLDOVANU**
18/1957 — A murit poetul **George TUTOVEANU**
21/1723 — A murit savantul acad. **Dimitrie CANTEMIR**
26/1938 — S-a născut prof. univ. dr. **Adrian VOICA**, scriitor
31/1933 —S-a născut scriitorul **George GENOIU**

SEPTEMBRIE

1/1944 — A murit scriitorul **Liviu REBREANU**
5/1858 — S-a născut scriitorul **Alexandru VLAHUȚĂ**
6/1817 — S-a născut **Mihail KOGĂLNICEANU**
17/1881 — S-a născut poetul **George BACOVIA**
18/1942 — S-a născut medicul-publicist **Nicolae BOTEZATU**
20/1940 — S-a născut poetul **Ion Iancu LEFTER**
21/1931 — S-a născut poetul **Dumitru VACARIU**
24/1960 — S-a născut actorul-poet **Gruia NOVAC jr.**
26/1873 — S-a născut poetul **Dimitrie NANU**
28/1882 — S-a născut savantul **Vasile PÂRVAN**
29/2001 — A murit poetul **Gellu NAUM**
30/1939 — S-a născut doctorul **Constantin TEODORESCU**